

KRZYSZTOF KUBIAK

W RYTMIE MONSUNU

INDYJSKO-PAKISTAŃSKA RYWALIZACJA
NA MORZU 1947-1971

TETRAGON

WARSZAWA

Recenzenci:

*kmdr rez. prof. dr hab. Krzysztof Rokiciński, Akademia Marynarki Wojennej
dr hab. Maciej Franc, prof. Uniwersytetu Adama Mickiewicza*

Redakcja:

Tadeusz Zawadzki

Współpraca redakcyjna i korekta:

Jolanta Wierzchowska

Projekt graficzny serii i okładki:

Teresa Oleszczuk

Szkice okrętów:

Michał Glock

Indeks, DTP, mapy:

Tadeusz Zawadzki

Copyright © 2017 by Krzysztof Kubiak

Copyright © 2017 by Tetragon sp. z o.o.

Ilustracja na okładce: Sygnaliści na krążowniku INS *Mysore* (Indian Navy)

Fotografia na stronie tytułowej: Lotniskowiec INS *Vikrant* (AN)

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Książka ani żadna jej część nie może być przedrukowywana ani w jakikolwiek inny sposób reprodukowana czy powielana mechanicznie, fotooptycznie, zapisywana elektronicznie lub magnetycznie, ani odczytywana w środkach publicznego przekazu bez pisemnej zgody wydawcy.

Wydawca:

Wydawnictwo Tetragon Sp. z o.o.

00-836 Warszawa, ul. Żelazna 41 lok. 21

e-mail: kontakt@tetragon.com.pl

Książki można zamówić na: www.tetraerica.pl

Druk i oprawa:

Print Group Sp. z o.o.

booksfactory.pl

ISBN 978-83-63374-59-4

Spis treści

Wstęp	7
Monsunowy ocean	12
Zatoka Bengalska	12
Morze Arabskie	14
Wybrzeża Pakistanu Wschodniego.	15
Wybrzeża Pakistanu Zachodniego	17
Wybrzeża Indii	19
Nikobary i Andamany.	21
Wspólne dziedzictwo	23
Angielskie i brytyjskie indyjskie siły morskie do 1947 r.	23
Bunt w Royal Indian Navy	49
Własnymi drogami	60
Podział Indii	60
Podział sił zbrojnych.	63
Marynarka Wojenna Pakistanu 1947–1965	69
<i>Scheda po Royal Indian Navy – 70; W systemie anglosaskich sojuszy – amerykańskie</i> <i>wsparcie dla floty – 81; Pakistańska flota handlowa – 92</i>	
Marynarka Wojenna Indii 1947–1965	93
<i>Scheda po Royal Indian Navy – 96; Przyłączenie Dżunagadhu – 97; Rozbudowa floty</i> <i>– 102; Marynarka handlowa Indii – 131</i>	
Zajęcie Goa, Daman i Diu przez Indie – rola marynarki.	137
<i>Portugalskie „Państwo Indyjskie” (Estado da India) – 137; Akt pierwszy – Dadra</i> <i>i Nagarhaweli – 141; Ku aktowi ostatniemu – 145; Przygotowania do ostatecznej</i> <i>rozgrywki – 148; Zdobycie Goa i wyspy Anjediva – 158; Zdobycie Daman – 169;</i> <i>Zdobycie Diu – 171; Epilog – 174</i>	
Pierwsze zwarcie na morzu: 1965	181
Indyjski zwrot ku Sowiетom	182
Incydenty w Kaćh i ich następstwa	190
Pakistański atak na Dwarzę.	196
Indyjskie lotnictwo morskie	205

Działania morskie w dniach 10–23 września	210
Dojrzałość operacyjna	216
Antrakt: 1965–1971	219
Marynarka wojenna Pakistanu 1965–1971	220
Marynarka wojenna Indii 1965–1971	228
Ku następnej wojnie	247
Kryzys w Pakistanie	247
Wojna domowa w Bengalu i zaangażowanie indyjskie	255
Rzeczno-morska partyzantka bengalska	267
Drugie zwanie na morzu: 1971.	283
Wojenne przygotowania flot	283
Działania bojowe na Zatoce Bengalskiej	304
<i>Zatopienie Ghazi – 305; Działania grupy lotniskowcowej – pierwsze uderzenia – 310;</i>	
<i>Raid grupy komandora Samanta – 319; Działania grupy lotniskowcowej – uderzenia</i>	
<i>lotnicze i blokada – 323; Indyjski desant taktyczny – 338</i>	
Działania bojowe na Morzu Arabskim	344
<i>Operacja „Trident” – 348; Operacja „Python” – 361; Operacja „Falcon” – 369; Kontrola</i>	
<i>żeglugi na Morzu Arabskim – 377; Zawieszenia broni w cieniu mocarstw – 381</i>	
Wojna morska w 1971 r. – próba podsumowania	388
<i>Powojenne sprzątanie – 394</i>	
Zakończenie	398
Załączniki	422
Załącznik 1. Indyjska Armia Narodowa	422
Załącznik 2. Eksplozja w Bombaju	425
Załącznik 3. Siły morskie Cejlonu 1947–1971 (rys historyczny)	428
Załącznik 4. Ordery i odznaczenia	434
Załącznik 5. Rozminowanie portów Bangladeszu	440
Załącznik 6. Marynarka wojenna Bangladeszu	443
Załącznik 7. Goa – operacja „Boarding Party”	448
Bibliografia	454
Skorowidz nazwisk	466
Skorowidz nazw geograficznych	475
Skorowidz jednostek pływających	489
Skorowidz baz lądowych flot	502

Wstęp

Konflikt indyjsko-pakistański jest jednym z najważniejszych czynników kształtujących współczesne stosunki międzynarodowe. Postrzegany początkowo jako peryferyjny postkolonialny spór terytorialny przeistoczył się w śmiertelną rywalizację nuklearnych potęg i zyskał rangę nie tylko mitu założycielskiego obu państw, ale również jednego z kluczowych elementów budujących tożsamość ich mieszkańców. Owa zacięta wrogość ma przy tym niemal organiczny charakter. Tkwi ona korzeniami w czasie pośpiesznego i arbitralnego podziału brytyjskiego Cesarstwa Indii, choć genezy upatrywać można jeszcze głębiej w historii, w VIII w., gdy obszary dzisiejszego Pakistanu podbili Arabowie prowadzeni przez Muhammada ibn Kassima. Obszar ten stał się wówczas wschodnią prowincją Kalifatu Umajjadów. W X w. muzułmanie zajęli Pendżab, w XII w. powstał Sułtanat Delhi. Miejscowa ludność zaczęła wówczas przyjmować religię zwycięzców. Marsz muzułmanów na południe i wschód trwał z różnym natężeniem przez wieki. Gdy w Indiach wpływy zaczęli zyskiwać Europejczycy, pochodzący z Fergany wódz Babur pokonał ostatniego sułtana Delhi i założył dynastię Wielkich Mogołów (1556 r.). Początek schyłku ich państwa przypadł na przełom XVII i XVIII w. Imperium Mogołów utraciło wówczas Maharasztrę i Pendżab. Uniezależniło się również wielu lokalnych subadarów i nawabów. Od południa z kolei państwo Wielkich Mogołów naciskane było przez konfederację Marathów, która odwoływała się do czasów świetności wielkich królestw hinduskich. Wielką klęską imperium było złupienie Delhi przez władcę Persji Nadir Szaha w 1739 r. Subkontynent indyjski stał się również obszarem rywalizacji między Francuzami i Brytyjczykami, z której zwycięsko wyszli ci ostatni. W 1752 r. Robert Clive zmusił Francuzów do kapitulacji pod Trichinopoli, zaś w 1757 r. zwyciężył nawaba Bengalu Sziradzia ud-Daulacha pod Plassey, co w efekcie dało Brytyjskiej Kompanii Wschodnio-indyjskiej pierwsze znaczące nabytki terytorialne. Z czasem Brytyjczycy zdobyli Delhi (1805) i podbili konfederację Marathów (1818), a w 1849 r. obalili ostatni silne państwo regionu – rządzony przez sikhów Pendżab.

Na rozległych terenach Indii władza należała bezpośrednio do Brytyjczyków, jednak utrzymano ponad 500 lokalnych księstw podległych im pośrednio. Ów szczególnie system sprawowania kontroli zwany *raj* przetrwał wielkie powstanie sipajów w latach 1857–1858 i funkcjonował do końca epoki kolonialnej. Rodzący się ruch niepodległościowy od początku naznaczony był różnicami religijnymi i ostatecznie, wobec piętrzących się nierozwiązywalnych sprzeczności, brytyjski suzeren przygotowując się do opuszczenia Indii zmuszony był do dokonania podziału swych posiadłości według klucza wyznaniowego. Skutkowało to gigantyczną migracją ludności uciekającej przed mordami i pogromami, które stworzyły barierę dzielącą do dziś Indie i Pakistan. Młode państwa niemal natychmiast uwikłały się w spór graniczny, który przeistoczył się w konflikt zbrojny zwany pierwszą wojną o Kaszmir. Tak w największym skrócie doszło do

ukształtowania się permanentnego konfliktu, który ponownie przybrał formę otwartej wojny w latach 1965 i 1971, zaś w 1999 r. doszło do zaciętych walk, które ograniczyły się jednak tylko do obszaru kaszmirskiej prowincji Kargil. Mimo że ostatnich z wymienionych wydarzeń nie nazywa się wojną, to jednak wówczas obie strony naprężyły nuklearne mięśnie (Indie przeprowadziły pierwszą próbę nuklearną jeszcze w 1974 r., ale kolejną dopiero w 1998 r., Pakistan przeprowadził pierwszy test jądrowy 28 maja 1998 r., 17 dni po drugiej próbie indyjskiej). Zdaniem wielu specjalistów zajmujących się bezpieczeństwem międzynarodowym to właśnie atomowa wojna między Indiami a Pakistanem jest obecnie najgroźniejszym i najbardziej realnym ze złych scenariuszy, choć media znacznie więcej uwagi poświęcają zagrożeniu dla ładu międzynarodowego, jakim są działania Korei Północnej czy program zbrojeń atomowych prowadzony przez Iran.

Stosunki indyjsko-pakistańskie mają więc charakter ustawicznej rywalizacji, która w odniesieniu do płaszczyzny militarnej toczy się nie tylko na lądzie i w powietrzu, ale również na Oceanie Indyjskim. To właśnie jej morski wymiar omawia niniejsza praca. Autor skoncentrował się przy tym na okresie 1947–1971. Wybór takiej cezurę wynika z faktu, iż był to okres pozwalający na prześledzenie fascynującego procesu przekształcania się „pokolonialnej masy upadłościowej”, jaką Indie i Pakistan odziedziczyły po brytyjskiej Royal Indian Navy, we floty narodowe, których sensem istnienia jest realizacja morskich interesów niepodległych państw. Analiza zachodzących wówczas zjawisk daje wyjątkową możliwość przeanalizowania czynników konstytuujących flotę nie tylko jako siłę zbrojną, ale przede wszystkim jako narzędzie uprawiania polityki.

W pracy przedstawiono skrótkowo historię formacji morskich utrzymywanych przez Brytyjczyków w Indiach, gdyż to ostatecznie Royal Indian Navy dała początek marynarkom wojennym Indii, Pakistanu i Sri Lanki. Wymienione floty powstały nie tylko w oparciu o okręty przejęte od potęgi kolonialnej, ale odziedziczyły po niej również znaczną część tradycji, ceremoniału, procedury taktyczne i – co równie ważne – sposób myślenia o siłach morskich w wymiarze operacyjnym i strategicznym. Wspomniane wyżej kształtowanie się flot niepodległych państw polegało więc nie tylko na przejęciu kontroli nad okrętami i infrastrukturą brzegową oraz unarodowieniu szeregów (odnosiło się to przede wszystkim do kierowniczej kadry), ale również na odrzuceniu tych elementów własnej tradycji, które okazały się w zmienionych warunkach zbędne. Dzieje morskiej rywalizacji między Indiami a Pakistanem są więc także historią dochodzenia obu marynarek do stanu operacyjnej dojrzałości rozumianej jako zdolność do efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów w dynamicznie zmieniającej się sytuacji oraz budowy odrębnej tożsamości i esprit de corps.

Kolejne frapujące wątki związane są z kształtowaniem się w obu państwach relacji między władzami politycznymi a kierownictwem sił zbrojnych oraz między dominującym rodzajem sił zbrojnych, którym w obu przypadkach były wojska lądowe, a flotą oraz między wojskami lotniczymi a flotą. Trudno przy tym o bardziej jednoznaczny przykład negatywnego wpływu decyzji politycznych na sprawność bojową sił morskich niż utrata inicjatywy w 1965 r. przez silniejszą marynarkę indyjską.

Bardzo wielu interesujących, a co więcej aktualnych również we współczesnych warunkach polskich, wniosków dostarcza polityka pozyskiwania sprzętu prowadzona przez obie floty. Jej ostateczny kształt był przy tym wypadkową czynników geopolitycznych (zimna wojna i będący jej konsekwencją system sojuszków i aliansów przekładający się na dostęp do określonych rynków uzbrojenia), ekonomicznych (zasobność budżetu państwa determinująca wielkość kwot przezna-

czanych na zakupy, ewentualnie na rozwój własnej bazy wytwórczej) i operacyjno-taktycznych oraz technicznych (potrzeby floty). Co interesujące, to właśnie względy pozawojkowe w sposób niezwykle istotny wpływały na ostateczny kształt marynarek wojennych.

Zamiarem autora było więc nakreślenie szerokiego obrazu procesu tworzenia flot i wyeksponowania kluczowych dla niego szans, wyzwań i zagrożeń. Weryfikacja przyjętych założeń następowała oczywiście w toku działań bojowych, dlatego ich opis i ocena stanowi zasadniczą część pracy. Z tego też względu relatywnie dużo miejsca poświęcono zajęciu przez Indie enklaw portugalskich na wschodnim wybrzeżu Morza Arabskiego w 1961 r. Była to bowiem pierwsza zakrojona na dużą skalę operacja bojowa ich floty, wnioski z której zaciążyły zarówno nad przebiegiem działań morskich w 1965, jak i 1971 r.

W opinii autora zastosowane w pracy podejście interdyscyplinarne i transdyscyplinarne umożliwia przedstawienie rywalizacji morskiej Indii i Pakistanu we właściwym kontekście, uwzględniającym wielość kształtujących ją czynników. Nie można bowiem sprowadzać tytułowego procesu jedynie do wymiaru taktycznego i starć okrętów, które odbyły się podczas kolejnych wojen. Byłoby to niedopuszczalne spłycenie zagadnienia, sugerujące oderwanie aktywności na poziomie taktycznym od płaszczyzny operacyjnej, strategicznej i politycznej. Floty wszak walczyły ze sobą nie po to, by dostarczać materiału badawczego historykom wojskowości, lecz po to, by realizować cele państw, które je organizują i utrzymują.

W literaturze polskiej militarny wymiar stosunków między Indiami i Pakistanem nie spotkał się z zainteresowaniem badaczy. Jedynie wojna w 1971 r. doczekała się popularnonaukowego opracowania, merytorycznie niebudzące zastrzeżeń, lecz z racji formuły dość powierzchownego i nie wolnego od uproszczeń. Nie zmienia to jednak faktu, że jego autor wypełnił spory obszar niewiedzy i stworzył wartościową bazę dla dalszych dociekań¹. W przypadku rywalizacji morskiej sytuacja jest znacznie gorsza. Poza kilkoma przyczynkarskimi artykułami w periodykach naukowych² i hobbystycznych³ nie napisano na ten temat zgoła nic.

W Indiach i Pakistanie sytuacja jest całkowicie inna. Nie może to dziwić, gdy uwzględnić znaczenie rywalizacji obydwu państw. Problemów przysparza więc raczej selekcja literatury niż jej deficyt, choć wspomnieć należy, że anglojęzycznych publikacji pakistańskich jest zdecydowanie mniej niż indyjskich. Spośród opracowań opublikowanych w Indiach należy przede wszystkim wymienić oficjalne monografie wojen 1965 i 1971 r. dostępne w wersji zdigitalizowanej⁴ oraz monumentalne opracowania admirałów Satyindara Singha⁵ i Gulaba Mohanlala Hiranandani⁶. Mimo skłonności autorów do rozwlekania narracji i popadania w patos stanowią one trudne do przecenienia źródło informacji, kreślące – co niezwykle ważne – szerokie tło polityczne, społeczne i gospodarcze opisywanych wydarzeń. Spośród publikacji pakistańskich wymienić

1 J. Dobrzelewski, *Indie-Pakistan 1971*, Warszawa 2016.

2 K. Kubiak, *Zajęcie terytoriów portugalskich na wybrzeżu Morza Arabskiego przez wojska Indii w grudniu 1961 r.*, [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, (pod red. M. Giętkowskiego i Ł. Nadolskiego), t. 2, Bydgoszcz 2016, s. 21–58.

3 M.S. Sobański, *Zagłada Ghazi*, *Okrety Wojenne*, 2005 nr 1 (69); K. Hanuszek, *Działania morskie Indie-Pakistan 1971*, *Okrety Wojenne*, 2007 nr 3 (83).

4 B.C. Chakravorty, D. Phil, *History of the Indo-Pak War, 1965*, New Delhi 1992; U.P. Thapliyal, S.N. Prasad, *History of the 1971 India Pakistan War*, New Delhi 1992.

5 S. Singh, *Under Two Ensigns. The Indian Navy 1945–1950*, New Delhi 1986; S. Singh, *Blueprint to Bluewater. The Indian Navy 1951–1965*, New Delhi 1992.

6 G.M. Hiranandani, *Transition to Triumph, Indian Navy 1965–1975*, New Delhi 2000.

należy przede wszystkim oficjalną historię marynarki w latach 1947–1972⁷. Z kolei z publikacji autorstwa badaczy spoza Indii szczególną uwagę należy zwrócić na pracę Jamesa Goldricka poświęconą powstaniu i rozwojowi flot Indii, Pakistanu i Sri Lanki⁸. Zajęcie Goa przez armię Indii znalazło bogate odbicie w literaturze portugalskiej. Szczególnie interesujące materiały dotyczące morskiego wymiaru tamtych wydarzeń zawiera oficjalny periodyk portugalskiej marynarki wojennej „Revista da Armada”⁹.

Korzystając z przywileju przynależnego autorowi chciałbym podziękować za wsparcie okazane mi podczas przygotowywania niniejszej pracy przez Panów Andrzeja Wojtasa i Grzegorza Bukałę. Były to długie, inspirujące rozmowy, w trakcie których weryfikowane były pierwotne hipotezy i ostatecznych kształtów nabierały wnioski, były to także cenne wskazówki bibliograficzne, ale także zwyczajna życzliwość okazywana mi podczas pracy nad zagadnieniem, o którym wielu powiedziało, że wiadomo już wszystko. Niezwykle ważna była pomoc Pana doktora Łukasza Mamerta Nadolskiego, z którym przedyskutowane zostały, między innymi, zagadnienia umożliwiające dokonanie porównania działań indyjskiego lotnictwa pokładowego w Bengalu z amerykańskimi operacjami prowadzonymi z okrętów operujących na Zatoce Tonkińskiej. Odważnego potraktowania wymagają konsultacje, których udzielili mi Panowie: kmdr (w st. spocz.) mgr inż. Jerzy Kubiak, kmdr (rez.) prof. dr hab. Krzysztof Rokiciński oraz kmdr (rez.) mgr inż. Zbigniew Ramotowski. Bez ich pomocy kwestie uwarunkowań technicznych i taktycznych ściągaczy projektu 205 nie zostałyby tak dokładnie wyjaśnione. Słowa serdecznych podziękowań chciałbym skierować w stronę wydawców, Panów Łukasza Przybyło i Tadeusza Zawadzkiego. Bez trudnego do oszacowania wsparcia drugiego z wymienionych, książka, którą trzymają Państwo w rękach, z pewnością byłaby znacząco gorsza.

Indie i Pakistan posiadają taką samą, odziedziczoną po Brytyjczykach, siatkę stopni wojskowych. W przypadku oficerów są to trzy stopnie w korpusie oficerów młodszych: midshipman (lub student-officer), sublieutenant i lieutenant. Odpowiadają one trzem stopniom polskim: podporucznik marynarki, porucznik marynarki, kapitan marynarki. W połączeniu z innymi niż w Polsce zakresami odpowiedzialności przypisanymi do stopni powoduje to pewne zamieszanie terminologiczne. Należy jednak, godząc się na pewne uproszczenia, przyjąć, że midshipman to podporucznik-stażysta, sublieutenant to odpowiednik polskiego stopnia porucznik marynarki, zaś lieutenant to odpowiednik polskiego stopnia kapitan. W korpusie oficerów starszych siatki stopni z subkontynentu odpowiadają polskiej. Lieutenant commander to komandor podporucznik, commander – komandor porucznik, captain zaś to komandor. W Indiach i Pakistanie występuje pięć stopni flagowych: commodor, rear admiral, vice admiral, admiral i admiral of the fleet, które odpowiadają takiej samej ilości stopni w PMW, przy czym pamiętać należy, że commodor to odpowiednik polskiego kontradmirała, rear admiral – polskiego wiceadmirała, vice admiral to

⁷ *The Story of Pakistan Navy 1947–1972*, Karachi 1991.

⁸ J. Goldrick, *No easy answers. The development of the Navies of India, Pakistan, Bangladesh and Sri Lanka 1945–1996*, New Delhi 1997. Książka jest rozwinięciem pracy autora przygotowanej w czasie studiów w amerykańskim Naval War College *Navies in Asia a Survey of the Development. Ten Navies in South and South East Asia, 1945–1992*, Newport 1992.

⁹ Szczególnie ciekawie pod tym względem prezentuje się numer z grudnia 2001, a zatem wydany w 40 rocznicę upadku portugalskiego Państwa Indyjskiego. Za reprezentatywny może być uznany artykuł Silva Ribeiro A., Moreira Silva J., *Índia. A Manobra Estratégica, Diplomática e Naval*, Revista da Armada, 2001 nr 12.

ekwiwalent polskiego admirała, zaś admiral to polski admirał floty. Stopień admiral of the fleet nie ma polskiego odpowiednika, gdyż w naszej marynarce nie stworzono stopnia ekwiwalentnego marszałkowi.

Monsunowy ocean

Ocean Indyjski rozciąga się od wschodnich wybrzeży Afryki po zachodnie wyspy Indonezji i wybrzeża Australii oraz od brzegów Półwyspu Arabskiego i deltowych wybrzeży Bengalalu po szelfowe lodowce Antarktydy. W centralnej części w jego błękitny bezmiar wdziera się na kształt gigantycznego stalaktytu półwysep Dekan obciążony dodatkowo „kroplą” Cejlonu rozdzielając bezmiar wód na Morze Arabskie i Zatokę Bengalską. To właśnie pierwszy z wymienionych akwenów był teatrem morskiej konfrontacji między Indiami a Pakistanem w 1965 r., zaś w 1971 r. krwią zbroczone zostały oba z nich. Morze Arabskie nadal pozostaje potencjalnym polem bitwy między wymienionymi państwami, zaś z obecnego indyjskiego punktu widzenia Zatoka Bengalska to obszar nasilającej się infiltracji marynarki chińskiej, która coraz śmielej przechodzi przez cieśninę Malakka¹⁰.

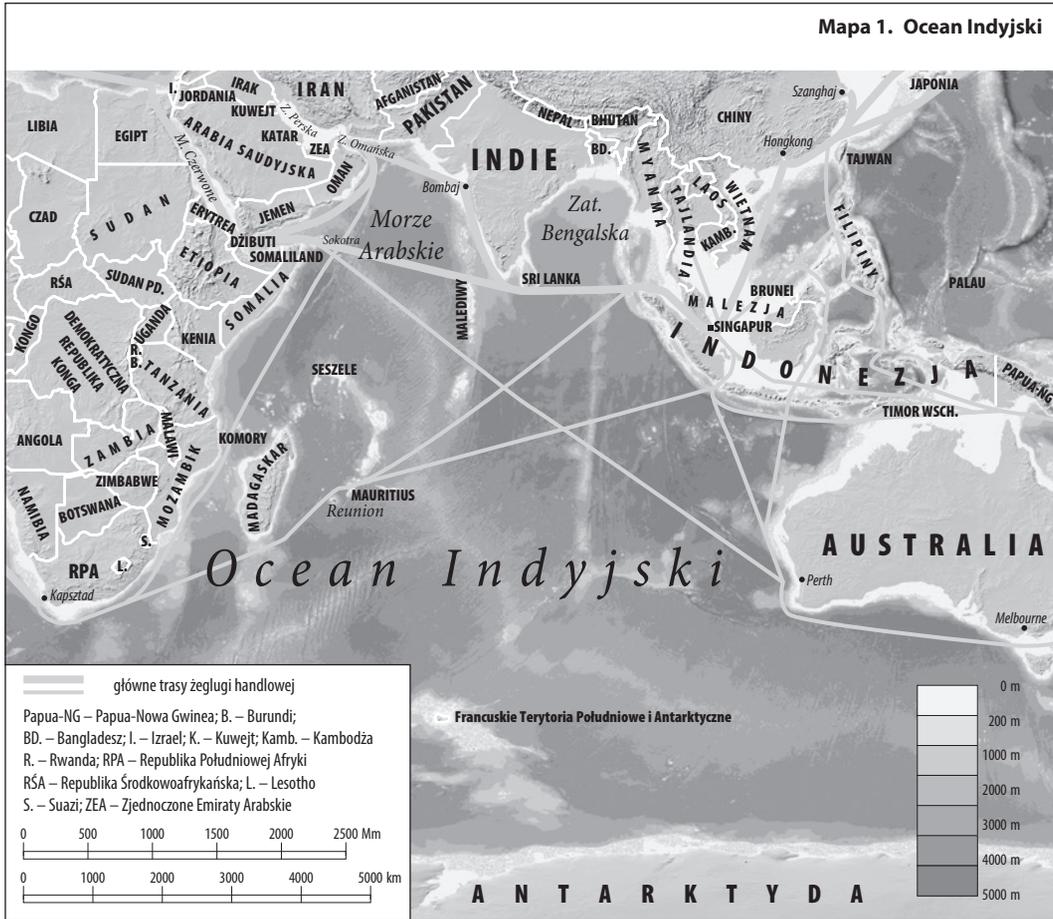
Zatoka Bengalska

Akwen nazywany Zatoką Bengalską to w istocie duże morze pomiędzy Półwyspem Indyjskim i Cejlonem a brzegiem Birmy oraz archipelagami Andamanów i Nikobarów. Od południa granicę zatoki wyznacza umowna linia łącząca południowy kraniec Cejlonu – przylądek Dondra z północnym cyplem Sumatry. Powierzchnia Zatoki Bengalskiej to 2 191 000 km², średnia głębokość 2507 m, maksymalna głębokość 4490 m.

W północnej części zatoki znajduje się gigantyczna, rozgałęziona delta Gangesu i Brahmaputry, a na jej przedpolu – kanion Gangesu o szerokości na szelfie 15 km i głębokości do 1400 m na jego skraju. Ganges i Brahmaputra wprowadzają do Zatoki Bengalskiej olbrzymią ilość materiału zawiesinowego, z którego tworzą się liczne stożki¹¹. Głębokości w części północnej zatoki są stosunkowo niewielkie – izobata 200 m przebiega o odległości 100–250 km od wybrzeża. Warunki takie, zwłaszcza osady nanoszone przez rzeki, mają zasadniczy wpływ na działanie środków hydroakustycznych, znacząco ograniczając ich zasięg. Stanowi to bardzo poważne utrudnienie zarówno dla działań okrętów podwodnych, jak i sił ich zwalczania. W drugim przypadku istotne znaczenie ma również, na przykład dla lotnictwa ZOP, niewielka przejrzystość wody, złasz-

¹⁰ Chiny realizują obecnie koncepcję strategiczną określaną mianem „pasa” lub „sznura pereł”. Zakłada ona zabezpieczenie własnych witalnych morskich komunikacji na Morzu Południowochińskim oraz Oceanie Indyjskim poprzez stworzenie systemu punktów bazowania sił morskich oraz placówek handlowych od terytorium macierzystego aż po Wschodnią Afrykę. Obecnie w skład „pasa pereł” wchodzi: Hongkong, Sanya na wyspie Hajnan, Wyspa Woody na Wyspach Paracelskich, bazy na spornych Wyspach Spratly, Sihanoukville w Kambodży, przesmyku Kra w Tajlandii, wyspa Great Coco w Birnie, Cottogram w Bangladeszu, Hambantota na Cejlonie, Marao na Malediwach, Gwadar w Pakistanie, Lamu w Kenii oraz Port Sudan w Sudanie. Por. J. Bartosiak, *Pacyfiki i Eurazja. O wojnie*, Warszawa 2016, s. 213–131.

¹¹ Stożek podmorski (ang. *submarine fans*) – środowisko, system depozycyjny i forma o kształcie wachlarza zlokalizowana u podnóża skłonu kontynentalnego, do którego materiał osadowy dostarczany jest dolinami podmorskimi przez podmorskie sploty grawitacyjne (w tym także prądy zawiesinowe).

cza w rejonach ujścia licznych odnóg delty. Manewrowanie okrętów podwodnych w zanurzeniu komplikuje ponadto obecność olbrzymich rumowisk zbudowanych z materiału nanoszonego przez rzeki, w rejonie których głębokości spadają nawet do 50 m. Przy braku dokładnych map batymetrycznych stawia to przed dowódcami i nawigatorami bardzo poważne wyzwania. Głębokości w północnej części Zatoki Bengalskiej umożliwiają ponadto skuteczne użycie morskiej broni minowej.

Zatoka Bengalska należy do strefy klimatu monsunowego. Zimą (październik–kwiecień) wieją tu wiatry z północnego wschodu, latem występuje monsun południowo-zachodni. Na zachodzie roczny opad to około 1500–2000 mm, na wschodzie ponad 2000 mm, a w części północno-wschodniej odnotowuje się ponad 3000 mm. Najwięcej opadów występuje w czasie monsunu letniego.

Zatoka jest jednym z najcieplejszych akwenów na Ziemi. Latem na całej powierzchni temperatura wody przekracza 28°C (osiągając w części północnej nawet 30°), zaś zimą wynosi około 25° na północy i 28° na południu. Sytuacja taka sprzyja powstawaniu cyklonów (warunkiem zaistnienia tego zjawiska jest, między innymi, utrzymywanie się w warstwie powierzchniowej

Bibliografia

Publikacje zwarte i artykuły

- A History of the India State Forces*, Kalkuta 1967.
- Abreu dos Santos J.C., *Crónica do assalto final – Índia Portuguesa, 1961*, e-book, http://ultramar.terraweb.biz/EstadodaIndia_EstadodaIndiaPortuguesa.htm, dostęp: 23.08.2017.
- Adamek K., Burakowski A., *Indie. Od kolonii do mocarstwa 1857–2013*, Warszawa 2013.
- Aghavan A., 1971. *A Global History of the Creation of Bangladesh*, London 2013.
- Ahmed Nazir, *East Pakistan – 1971. Distortions and Lies*, ebook 2015.
- Allen J.J., *T.E. Lawrence and the Red Sea Patrol: The Royal Navy's Role in Creating the Legend*, Barnsley 2015.
- Amrutha M.M., Sanil Kumar V., Anoop T.R., Balakrishnan Nair T.M., Nherakkol A., Jeyakumar C., *Waves off Gopalpur, northern Bay of Bengal during Cyclone Phailin*, *Annales Geophysicae*, 32, 2014.
- Anwar M., *Stolen Stripes and Broken Medals: Autobiography of a Senior Naval Officer*, Bloomington 2008.
- Ardar F., Lodi S., *RAW and Bangladesh*, Dhakka 2015.
- Baker R., *Ships of the Invasion Fleet*, *Proceedings of the Royal Institute of Naval Architects*, 1947, Vol. 89.
- Bartosiak J., *Pacyfik i Eurazja. O wojnie*, Warszawa 2016.
- Bass G.J., *Telegram konsula Blooda. Nixon, Kissinger i zapomniane ludobójstwo*, Wołowiec 2015.
- Bègue Sandrine, *La Fin de Goa et de l'Estado da Índia : Décolonisation et Guerre Froide dans le Sous-Continent Indien (1945–1962)*, vol. 2, Lisboa 2007,.
- Bell Ch.M., Elleman B.A., *Naval Mutinies of the Twentieth Century*, London–Portland 2002.
- Bhattacharjee Arun, *Dateline Mujibnagar*, Delhi – Bombay – Bangalore – Kanpur – London 1973.
- Bose S., *Dead Reckoning: Memories of the 1971 Bangladesh War*, London 2011.
- Bradley M., *Refugee Repatriation: Justice, Responsibility and Redress*, Cambridge 2013.
- Brodecki S., Figarski J., Kamiński Z., Sołtys A., *Ubezpieczenia morskie*, Gdańsk 1979.
- Camões de L.V., *Luzytanie*, Kraków 1995.
- Cardozo I. (ed.), *The Sinking of INS Khukri. Survivors' Stories*, New Delhi 2006.
- Census of India 2011, District Census Handbook Village and Town Wise Primary Census Abstract (PCA)*, Directorate Of Census Operations Lakshadweep, (wyd. elektroniczne: http://www.censusindia.gov.in/2011census/dchb/3101_PART_B_DCHB_LAKSHADWEEP.pdf), dostęp: 21.11.2016).
- Chakravorty B.C., Phil D., *History of the Indo-Pak War, 1965*, New Delhi 1992 (online: http://php.isn.ethz.ch/lory1.ethz.ch/collections/coll_india/1965War3593.html), dostęp: 18.12.2016).
- Cheema P.I., *Pakistan's Defence Policy 1947–58*, New York 1990.
- Chesneau R., *Conways All the Worlds Fighting Ships 1922–1946*, Annapolis 1980.
- Cloughley Brian, *A History of the Pakistan Army*, Oxford 2006.
- Cloughley Brian, *A History of the Pakistan Army: Wars and Insurrections*, 5th ed., New York 2016.
- Colledge J.J., *British and Dominion Warships of World War Two*, New York, 1968.

- Colledge J.J., Warlow B., *Ships of the Royal Navy*, Philadelphia & Newbury 2010.
- Colledge J.J., Warlow B., *Ships of the Royal Navy: The Complete Record of all Fighting Ships of the Royal Navy*, London 2006.
- Colledge J.J., *Ships of the Royal Navy*, Vol. 2: *Navy-Built Trawlers, Drifters, Tugs and Requisitioned Ships From the Fifteenth Century to the Present*, London 1989.
- Costa R., *A Marinha na Índia (1947–1961)*, 1o Parte, Revista da Armada, 1997 nr 11; 2o Parte, Revista da Armada, 1997 nr 12.
- Costa R., *O ultimo noviop Português de Damao*, Revista da Armada, 1993 nr 5.
- Crowley R., *Zdobywcy. Jak Portugalczycy zdobyli Ocean Indyjski i stworzyli pierwsze globalne imperium*, Poznań 2016.
- Czulda R., *Brytyjsko-sowiecka agresja na Iran w 1941 r. (cz. 2)*, Technika Wojskowa Historia, Numer Specjalny, 2014 nr 6.
- D.J.E. Collins, *The Royal Indian Navy*, seria: Official History of the Indian Armed Forces In the Second World War (wersja zdigitalizowana: <https://www.ibiblio.org/hyperwar/UN/India/RIN/index.html>, dostęp: 08.11.2016).
- Das D., *Indie. Od Curzona do Nehru i później*, Warszawa 2009.
- Economic History of India 1857–1956*, New Delhi 2002.
- Elliott P., *Allied Escort Ships of World War II. Minesweeper*, Cleveland 1977.
- Fiscus J.W., *Gun Running in Arabia: The Introduction of Modern Arms to the Peninsula, 1880–1914*, Portland State University 1987, Dissertations and Theses, Paper 1624 (http://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/view-content.cgi?article=2623&context=open_access_etds, dostęp: 10.09.2016).
- Francillon R.J., *Tonkin Gulf Yacht Club: U.S. Carrier Operations off Vietnam*, Annapolis 1988.
- Friedman N., *U.S. Submarines Through 1945: An Illustrated Design History*, Annapolis 1995.
- Gallagher T., *Portugal, a Twentieth Century Interpretation*, Manchester 1983.
- Gardiner R., *Conway's all the world's fighting ships 1947–1995*, London 1995.
- Gates S., Roy K., *East Unconventional Warfare in South Asia: Shadow Warriors and Counterinsurgency*, New York 2016.
- Gillett Ross, *Australian and New Zealand Warships 1914–1945*, Sydney 1983.
- Głogowski A., *Pakistan. Historia i współczesność*, Kraków 2011.
- Głogowski A., *Polskie orły nad Himalajami*, Kraków 2011.
- Goldrick J., *Navies in Asia a Survey of the Development Ten Navies in South and South East Asia, 1945–1992*, Naval War College, Newport 1992.
- Goldrick J., *No easy answers. The development of the Navies of India, Pakistan, Bangladesh and Sri Lanka 1945–1996*, New Delhi 1997.
- Gopal Rao K.P., *Distortion of Indian Naval War History 1971 period*, Indian Defence Review, Jul 1990.
- Hackman R., *Ships of the East India Company*, Gravesend 2001.
- Hall N., *Royal Navy Cruisers in Focus. Favoured by the Gods*, Ships Monthly, July 2015.
- Harrison F., *Do dziś liczymy zabitych. Nieznana wojna na Sri Lance*, Wołowiec 2015.
- Hasan Khaled, *Modernization of Seaport of Bangladesh for Regional Connectivity – Implication for National Development and Security*, 2015 (ebook).
- Hassa S., *SSK Royal Navy. Od Porpoise'a do Upholderów*, Morza i Okręty, 2016 nr 6.
- Heitzman James, Worden Robert (editors), *Bangladesh: A Country Study*, Washington 1989, (wydanie online: <https://www.loc.gov/item/89600298/?q=Bangladesh:%20A%20Country%20Study>).
- Hiranandani G.M., *Transition to Triumph, Indian Navy 1965–1975*, New Delhi 2000 (wersja online: <https://www.indiannavy.nic.in/sites/default/files/Transition-to-Triumph-07Apr16.pdf>, dostęp: 18.12.2016).

- Hobbs D., *British Aircraft Carriers: Design, Development & Service Histories*, Barnsley 2014.
- Holler R.A., *The Evolution of the Sonobuoy from World War II to the Cold War*, U.S. Navy Journal of Underwater Acoustics, January 2014 (wersja online: <http://www.navairdevcen.org/PDF/THE%20EVOLUTION%20OF%20THE%20SONOBUOY.pdf>, dostęp: 22.12.2016).
- Hore P., *Dreadnought to Daring: 100 Years of Comment, Controversy and Debate in The Naval Review*, Barnsley 2012.
- Ilnicki M., Kubiak K., Makowski A., *Działalność wojskowa na morzu w świetle prawa międzynarodowego*, Gdańsk 2003.
- Indian Navy and the Indo-Pak War of 1965*, India Strategic, September 2015.
- Islam Rafiqul, *A Tale of Millions*, Dacca 1974.
- Iwanek K., Burakowski A., *Indie. Od kolonii do mocarstwa 1857–2013*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.
- Jacob J.R.F., *An Odyssey in War and Peace: An Autobiography Lt Gen. J.F.R. Jacob*, New Delhi 2011.
- Jacob J.R.F., *Surrender at Dacca. Birth of the Nation*, New Delhi 1999.
- Jaffrelot Ch., *Islamic Identity and Ethnic Tensions*, [w:] Jaffrelot Ch. (ed.), *A History of Pakistan and Its Origins*, London 2004.
- James L., *Raj, The Making and Unmaking of British India*, New York 1999.
- Jane's Fighting Ships 1953.*
- Jane's Fighting Ships 1960–1961.*
- Jane's Fighting Ships 1970–71.*
- Jane's Fighting Ships 1980–1981.*
- Jane's Fighting Ships 1963–64.*
- Jerath V., *The Missile Boat Operations*, [w:] I. Cardozo (ed.), *In Quest of Freedom: The War of 1971 – Personal Accounts by Soldiers from India and Bangladesh*, New Delhi 2016.
- Judd D., *The Lion and the Tiger: The Rise and Fall of the British Raj, 1600–1947*, Oxford –New York 2004.
- Kasatonow I., *Flot wyszciel w okiean*, Moskwa 1996.
- Kaul B.M., *Confrontation with Pakistan*, Delhi – Bombay – Bangalore – Kanpur – London 1971.
- Kearney M., *The Indian Ocean in world history*, New York–London, 2004.
- Kohli N. S., *We Dared: Maritime Operations in the 1971 Indo-Pak War*, New Delhi 1989.
- Kowal W., Skulski P., *F-86 MiG Killer*, Wrocław 1995.
- Krishna B., *India's Bismarck, Sardar Vallabhbhai Patel*, Mumbai 2007.
- Krishnan N., *No Way But Surrender: An Account of the Indo-Pakistan War in the Bay of Bengal, 1971*, Ghazibad 1980.
- Kubiak K., Nadolski M.L., *Kłęska na dachu świata. Armia indyjska w wojnie granicznej z Chinami w 1962 r.*, Toruń 2015.
- Kubiak K., *Działania sił morskich po drugiej wojnie światowej. Studia przypadków*, Warszawa 2007.
- Kubiak K., Makowski A., *Korea 1950–1953. Działania morskie*, Gdańsk 2000.
- Kubiak K., *Royal Australian Navy w Wietnamie*, Morza, Statki i Okręty, 2000 nr 4.
- Kumar A., *The Submarine Arm of the Indian Navy*, [w:] Indian Defence Review. Vol 31.4, Oct-Dec 2016.
- Kuzin W.P., Nikolskij W.I., *Wojenno-morskoj flot SSSR 1945–1941*, Sankt-Petersburg 1996.
- Lall K.B., *Indian Navy's Submarine Arm*, New Delhi 1982.
- Longshore D., *Encyclopedia of Hurricanes, Typhoons, and Cyclones*, New York 2000.
- Lopes M.C., *Os Avioes da Cruz de Cristo. The Airplanes if the Cross of Christ*, Lisboa 2001.

- Low Ch.R., *History of the Indian Navy 1613–1863*, Volume I, London 1877.
- Lyon David, Winfield Rif, *The Sail & Steam Navy. All the Ships of the Royal Navy 1815–1889*, London 2004.
- Majewski A., *Oceany i morza*, Warszawa 1992.
- Majumdar M.R., *I was put in a gunny bag and kept in the scorching sun*, [w:] Shahriar Kabir (ed.), *Tormenting Seventy One. An account of Pakistan army's atrocities during Bangladesh liberation war of 1971*, Dhaka 1991.
- Mała Encyklopedia Wojskowa*, t. 1, Warszawa 1967; t. 3, Warszawa 1970.
- Mały oxfordzki słownik historii świata w XX w.*, Londyn 1989.
- Marriott L., *Royal Navy Destroyers Since 1945*, Birmingham 1989.
- Marston D., *The Indian Army and the End of the Raj*, Cambridge 2014.
- Mastny V., *The Soviet Union's Partnership with India*, Journal of Cold War Studies, Summer 2010, Vol. 12, No. 3 (online: http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/JCWS_a_00006, dostęp: 11.09.2016).
- Meister J., *Brytyjsko-radziecka interwencja zbrojna w Iranie*, Okręty Wojenne, 2000 nr 2.
- Melvin J., *The Role of the Motor Minesweepers in World War II*, Worcester 1992.
- Merra S.N., *Developing of Indian Shipping during Five Years Plan*, Finance India, vol. XIX, no. 4, December 2005.
- Miegoń T., *ORP „Oksywie” w opalach*, Biuletyn Historyczny Muzeum Marynarki Wojennej, 2016, nr 31.
- Misra R.N., *Indian Ocean and India's Security*, Delhi 1986.
- Moore J.E., *Warships of the Royal Navy*, Londnon 1979.
- Moreira A., *Acção da Marinha Durante a Invasão do Estado da Índia (1961)*, Revista da Armada, 2001 nr 12.
- Moses A.D., *Civil War or Genocide? Britain and the Secession of East Pakistan in 1971*, [w:] Sundar A., Sundar N. (ed.), *Civil Wars in South Asia State, Sovereignty, Development*, New Delhi 2014.
- Mossor S., *Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny*, Warszawa 1986.
- Muqueem Khan F., *Pakistan's Crisis in Leadership*, Karaczi 1973.
- Murawiew A.D., *The Russian Pacific Fleet from the Crimean War to Perestroika*, Canberra 2007.
- N.R.P. „Antares”*, Revista da Armada, 1993 nr 6.
- Nanda S.M., *The Man Who Bombed Karachi*, New Delhi 2004.
- Nayan R., *India's Defence Industry Base*, Defence and Security Alert, August 2012 (wyd. elektroniczne; http://www.idsa.in/system/files/DIB_Nayan.pdf, dostęp: 19.11.2016).
- O Combate da “Vega” Visto da Fortaleza de Diu*, Revista da Armada, 2001 nr 12.
- O'Connell P., *The Influence of Law on Sea Power*, Manchester 1975.
- Oceany, morza*, Warszawa 2004.
- Palit D. K., *The Lighting Campaign. The Indo-Pakistan War 1971*, Salisbury 1972.
- Palmer A., *Kto jest kim w polityce*, Warszawa 1998.
- Patjanin S.W., *Kriejsiera tipa „Linder” i „Sidniej”*, Moskwa 2005; .
- Pawłow A.S., *Wojenno-Morskoj Flot Rossii 1996 g.*, Irkuck 1996.
- Pawłow A.S., *Wojennyje korabli SSSR i Rossji 1945–1995 g.*, Irkuck 1994.
- Perepeczko A., *Wojna samotnych krążowników*, Warszawa 1997.
- Polmar N., *The Naval Institute Guide To The Ships And Aircraft Of The U.S. Fleet, 18th edition*, Annapolis 2008.
- Polmar N., *Aircraft Carriers: A History of Carrier Aviation and Its Influence on World Events*, vol. 2, 1946–2005, Dulles 2007.
- Prasad S.N. et al., *History of the 1971 India Pakistan War*, New Delhi 1992 (wersja zdigitalizowana: http://php.isn.ethz.ch/lory1.ethz.ch/collections/coll_india/1971War3593.html?navinfo=96318).
- Raghavan S., *War and Peace in Modern India*, Ranikhet 2010.
- Richardson D., *Naval Armament*, London 1981.

- Risbud S.S., *Goa's Struggle for Freedom, 1946–1961: The Contribution of National Congress (Goa) and "Azad Gomantak Dal"*, Doctors Thesis, University of Goa, 2003, (<http://hdl.handle.net/10603/32202>, dostęp: 07.10.2015).
- Rodrigues António Filipe Gaião, *The referendum in the Portuguese constitutional experience*, Leiden University Press 2013 (<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/22936>, dostęp: 02.09.2015).
- Rohwer J., *Der Indisch-Pakistanische Konflikt 1971*, Marine Rundschau, 1974 nr 1.
- Rotter A.J., *Comrades at Odds: The United States and India, 1947–1964*, Cornell University Press, New York 2000.
- Roy M.K., *War in the Indian Ocean*, New Delhi, 1995.
- S. Dewan, *Indo-Pak War 1965. The Indian Navy and 1965*, Sainik Samachar, Vol. 62, No. 16, 16–31 August 2015 (wersja online: <http://sainiksamachar.nic.in/englisharchives/2015/aug16-15/h5.htm>, dostęp: 18.12.2016).
- Sadasivan S.N., *Political and Administrative Integration of Princely States*, New Delhi 2005.
- Saigal J.R., *Pakistan Splits: The Birth of Bangladesh*, New Delhi 2000.
- Saikia Y., *Women, War and the Making of Bangladesh: Remembering 1971*, Durham 2011.
- Sarma S.H., *My Years at Sea*, New Delhi 2001.
- Scott R.F., *Ostatnia wyprawa Scotta*, Warszawa 1960.
- Mahmud, Sezan, *Operation Jackpot: A true, untold story of naval commando operations in the liberation war of Bangladesh in 1971*, Kindle Edition, Malden 2014.
- Shamsul Arefin A.S.M., *Bangladesh Documents 1971*, Dhaka 2011.
- Sharma S., Alma Abidi S.S., *Services Chiefs of India*, New Delhi 2007.
- Sharma S.C., *The Indian Navy in the 1965 Indo-Pak War*, Freedom First, Issue No.: 557, November 2013 (wydanie online: <http://www.freedomfirst.in/issue/articles.aspx?id=7740>, dostęp: 19.12.2016).
- Silva Ribeiro A., Moreira Silva J., *Índia. A Manobra Estratégica, Diplomática e Naval*, Revista da Armada, 2001 nr 12.
- Sing V.K., *Leadership in the Indian Army: Biographies of Twelve Soldiers*, London 2005.
- Singh Jasjit (ed.), *Role of Indian Air Force in 1971 War*, New Delhi 2013.
- Singh S., *Blueprint to Bluewater. The Indian Navy 1951–1965*, New Delhi 1992.
- Singh S., *Partition of the Indian Armed Forces Between India And Pakistan*, rozprawa doktorska, Centre For International Politics, Organisation And Disarmament School of International Studies, Jawaharlal Nehru University, New Delhi, 1994.
- Singh S., *Under Two Ensigns. The Indian Navy 1945–1950*, New Delhi 1986 (wydanie zdigitalizowane: <https://www.indiannavy.nic.in/sites/default/themes/indiannavy/images/pdf/under-2-ensigns.pdf>).
- Skibiński F., *Rozważania o sztuce wojennej*, Warszawa 1972.
- Słownik historii politycznej świata, 1901–2005*, Kraków 2006.
- Smillie J., *World War II Sea War, Germany Sends Russia to the Allies*, Vol. 4, Dayton 2012.
- Sobański R., *Zagłada Ghazi*, Okręty Wojenne, 2005 nr 1 (69).
- Sridharan K., *Sea – Our Saviour*, New Delhi 2000.
- Subramaniam A., *India's Wars, 1947–1971: A Military History*, New Delhi 2016.
- Syed N.A., Razzaq D.A., Sohoo N., Ahmed S.G., *A Study of the Dynamics of Miani Hor Coastal Lagoon, Pakistan and Failure of Damb Fish Harbour*, International Journal of Science and Technology, Volume 3 No. 8, August, 2014.
- Telo A.J., *A Queda da Índia Como Inversão de Alianças*, Revista da Armada, 2001 nr 12.
- The Complete Encyclopedia of World Aircraft*, New York 1997.
- The Story of Pakistan Navy 1947–1972*, Karaczi 1991.
- Tripathi S., *The Colonel Who Would Not Repent: The Bangladesh War and Its Unquiet Legacy*, Yale 2016.
- Ultimos combates navais na Índia Portuguesa. Cerimónia evocativa do 30.0 aniversário do combate dos NRP Afonso de Albuquerque e NRP Vega nos mares de Goa e de Dio*, Revista da Armada, 1992 nr 2.

- Urbanowicz K., *Ocean Indyjski. Problemy polityczno-strategiczne*, Warszawa 1976.
- USS Kitty Hawk (CVA-63) *Command History*, 1967, OPNAV report 570-1.
- West N., *Historical Dictionary of Naval Intelligence*, Lanham, Toronto, Plymouth 2010.
- Wilson Prabhakar P., *Wars, Proxy-wars and Terrorism*, Muttal Publications, New Delhi 2003.
- Winogradow L., *Korabli mieniajut flag*, Moskwa 1996.
- Zafrulla Khan M, Emmerson J. K., *United States-Pakistan Mutual Defense Assistance Agreement (May 19, 1954)*, Middle East Journal, Vol. 8, No. 3 (Summer, 1954).

Publikacje internetowe

- 1965 War Indian Naval Base Destroyed Operation Dwarka Full Story, <https://www.youtube.com/watch?v=xxuASScyEQ0>.
- 1971 How Russia stopped America's 7th Fleet on Bay of Bengal, <https://www.youtube.com/watch?v=MvWQ2cE6IUQ> [film].
- 50 anos depois, recordando os TAIP e Dabolim, http://www.supergoa.com/pt/read/news_cronica.asp?c_news=521.
- A Invasão do Antigo Estado Português da Índia, <http://osmeusolhares09.blogs.sapo.pt/tag/invasão+da+índia>.
- About SCI, <http://www.shipindia.com/profile/about-sci.aspx>.
- Abreu d' F. S., *Anjediva*, <http://www.colaco.net/1/AbreuAnjediva5.htm>.
- Admiral Nalecz-Tuminski, http://www.federacijapolek.ca/nowy/image/2009_images/polish_spirit_persons/nalecz-tuminski.pdf.
- Ahmed I., Liton S., *Sun rose from ruins, Pakistani butchers made to surrender*, <http://www.thedailystar.net/frontpage/nagras-lightening-advance-187612>, dostę: 17.02.2017.
- Al Hasan. IMO 5146732, <http://www.shipspotting.com/gallery/photo.php?lid=1861405>.
- Alam Khan S., *Defence Notes*, <http://defencejournal.com/may98/fightergap2.htm>.
- The Royal Indian Navy. Appendix V, *Ships of the R.I.N. in 1944*, <https://www.ibiblio.org/hyperwar/UN/India/RIN/RIN-A5.html>.
- Authorities & Units | Indian Navy, <https://www.indiannavy.nic.in/about-indian-navy/enc-authorities-units>.
- Bagh-e-Karaczi. IMO 6411031, <http://www.shipspotting.com/gallery/photo.php?lid=2236878>.
- Bajwa M.S., Rikhye R., *Indian State Forces Battalions 1947*, <http://www.orbat.info/cimh/regiments/Indian%20State%20Forces%20Battalions%201947.htm>.
- Balaji M., *India laments loss of defense guru*, Asia Times Online, Feb 18, 2011, http://www.atimes.com/atimes/South_Asia/MB18Df01.html.
- Bangladesh Inland Water Transport Authority (BIWTA), http://www.biwta.gov.bd/website/?page_id=2.
- Bangladesh historical demographical data of the whole country, <http://www.populstat.info/Asia/bangladc.htm>.
- Barnett L., *The East India Company's Marine (Indian Marine) and its Successors through to the Royal Indian Navy (1613-1947)*, <http://www.barnettmaritime.co.uk/mainbombay.htm>.
- Bhat A., *Princely States and the Regiment*, <http://www.salute.co.in/princely-states-and-the-regiment/>.
- Breguet Br 1050 Alize (ALM/ALH), <http://www.faa.net/aircraft/alize/alize.htm>.
- Carlos Azeredo lembra que em Goa ninguém queria acreditar na invasão Indiana, http://www.tsf.pt/internacional/interior/carlos_azeredo_lembra_que_em_goa_ninguem_queria_acreditar_na_invasao_indiana_2191560.html.
- Case Concerning Right of Passage over Indian Territory (Merits), Judgment of 12 April 1960, <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=278&code=poi&p1=3&p2=3&case=32&k=ce&p3=5>.
- Cheema A.S., *Operation Vijay: The Liberation of 'Estado da India' - Goa, Daman and Diu*, <http://usiofindia.org/Article/Print/?pub=Journal&pubno=594&ano=2188>.

- CIA World Factbook; The World Defence Almanac; Bangladesh Population*, <http://www.worldometers.info/world-population/bangladesh-population/>.
- City of St. Albans*, <http://www.shipsnostalgia.com/showthread.php?t=162530>.
- Cmdr Babru Yadav led the Missile Boat Attack on Karachi in 1971*, <http://www.indiastrategic.in/topstories548.htm>.
- Commonwealth War Graves Commission Annual Report 2014–2015*, https://issuu.com/wargravescommission/docs/ar_2014-2015?e=4065448/31764375.
- d'Abreu d'F. S., Anjediva – 5*, <http://www.colaco.net/1/AbreuAnjediva5.htm>.
- Dabas M., *Vice Admiral Krishnan, Master Strategist Who Saved INS Vikrant From Pakistan And Won India The 71 War*, <http://www.indiatimes.com/news/vice-admiral-krishnan-master-strategist-who-saved-ins-vikrant-from-pakistan-and-won-india-the-71-war-253770.html>.
- Dadra and Nagar Haveli Act, 1961, <http://bombayhighcourt.nic.in/libweb/actc/1961.35.pdf>.
- Deepak Class*, <https://web.archive.org/web/20140826115907/http://www.bharat-rakshak.com/NAVY/Ships/Past/160-Deepak-Class.html>.
- Depth Charge Mk 11 Mod 2*, <http://www.iwm.org.uk/collections/item/object/30021860>.
- Dhaka (Bangladesh) – Karachi (Pakistan), Transport Planning, <http://www.entfernungsrechner.net/en/distance/city/1185241/city/1174872>.
- Discontent in armed forces. Pushing them too much not in national interest*, <https://airforcechat.wordpress.com/2012/09/20/royal-air-force-revolt-1946-naval-mutiny-1946/>.
- Dry Docks At Kolkata Dock System*, <http://kolkataporttrust.gov.in/showfile.php?layout=2&lang=1&lid=87>.
- Dulles Formulated and Conducted U.S. Foreign Policy for More Than Six Years*, <http://www.nytimes.com/learning/general/onthisday/bday/0225.html>.
- Duncan D., *Mutiny in the RAF: the air force strikes of 1946*, <https://libcom.org/book/export/html/26188>.
- Explosion on cargo ship rocks Bombay, India*, <http://www.history.com/this-day-in-history/explosion-on-cargo-ship-rocks-bombay-india>.
- Fairey Firefly IN-112 – Warbirds of India*, <http://www.fleetairarmarchive.net/aircraft/firefly.htm>.
- Fairey Firefly*, <http://www.fleetairarmarchive.net/aircraft/firefly.htm>.
- Famous and not so famous ows*, <http://www.hms-worcester.org.uk/stuff/Famous%20Ows.pdf>.
- Farre M., *Daphne Class Submarine*, [http://www.groundshout.co.za/misc/DAPHNE articles from IPMSA.pdf](http://www.groundshout.co.za/misc/DAPHNE%20articles%20from%20IPMSA.pdf).
- FFAR de 127 mm (5 in)*, <https://www.aviationsmilitaires.net/v2/base/view/ExternalLoadModel/202.html>.
- First Chairman Board of Governors*, <http://www.petaro.org/BOG/bog-ARKhan.htm>.
- Fleet tanker INS Shakti to be commissioned today*, <http://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/tp-andhrapradesh/fleet-tanker-ins-shakti-to-be-commissioned-today/article2502469.ece>.
- French Torpedos After World War II*, http://www.navweaps.com/Weapons/WTFR_PostWWII.htm.
- Gogin I., *Abyssinia coast defence monitor (1870)*, http://navypedia.org/ships/india/in_bb_abyssinia.htm.
- Gogin I., *Magdala coast defence monitor (1870)*, http://navypedia.org/ships/india/in_bb_magdala.htm.
- Gopal M., *Vice Admiral R. D. Katari: The architect of modern Indian Navy Ram Dass Katari*, <http://www.thehindu.com/thehindu/mp/2003/04/14/stories/2003041400910200.htm>.
- Growth of Indian Shipping – 1947, 1951 to 31st December 2014, <https://data.gov.in/catalog/indian-fleet-statistics-0>.
- Guard Ships, Project 159, Project 159A, Project 159AE. NATO: Petya Class*, http://russianships.info/eng/warships/project_159.htm.
- Gupta A., *1965 War: IAF raid on Pakistan's Badin Radar Station*, <http://defence.pk/threads/1965-war-iaf-raid-on-pakistans-badin-radar-station.199219/#ixzz4TBld1XrN>.
- HAL HS 748M Avro*, <http://www.bharat-rakshak.com/IAF/Galleries/Aircraft/Current/Transports/HS748/>.

- "Harmattan" (*British Seamen*), HC Deb 10 December 1971, vol 827 cc1683-6, <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1971/dec/10/harmattan-british-seamen>.
- Hawker-Siddeley HS-748*, <http://www.airliners.net/aircraft-data/hawker-siddeley-hs-748/57>.
- Hawker Sea Hawk History*, <http://www.thunder-and-lightnings.co.uk/seahawk/history.php>.
- Hawker Sea Hawk*, <https://web.archive.org/web/20100209061350/http://bharat-rakshak.com/NAVY/Aviation/Aircraft/105-Sea-Hawk.html>.
- History of IAF*, http://indianairforce.nic.in/show_page.php?pg_id=98.
- HMS Charity, Naval Warfare*, <http://navalwarfare.com/2011/03/figure-1-british-destroyer-hms-charity.html>.
- HMS Choudri laid to rest*, <http://www.dawn.com/news/352533/karachi-hms-choudri-laid-to-rest>.
- How we won the 1971 war*, <http://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/tp-karnataka/how-we-won-the-1971-war/article6641846.ece>.
- INAS 330 – The Harpoons*, <https://www.indiannavy.nic.in/content/seaking-42b>.
- India, Historical demographical data of the whole country*, <http://www.populstat.info/Asia/indiac.htm>.
- India/Pakistan*, <http://www.cia.gov/library/readingroom/docs/LOC-HAK-537-6-10-8.pdf>.
- Indian Army – World War II and Partition*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/india/army-history-6.htm>.
- Indian Naval Bases*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/india/ports.htm>.
- India-Pakistan Situation*, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/LOC-HAK-556-8-9-7.pdf>.
- India-Pakistan*, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/LOC-HAK-524-2-2-5.pdf>.
- Indo-Pakistani Wars*, http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Indo-Pakistani_Wars.
- INS Garuda*, <https://www.indiannavy.nic.in/content/ins-garuda>.
- International Bank for Reconstruction and Development International Development Association, <http://documents.worldbank.org/curated/en/660341468253825909/pdf/multi-page.pdf>.
- Jaguar Class: Generasi Awal Kapal Cepat Torpedo TNI AL*, <http://www.indomiliter.com/jaguar-class-generasi-awal-kapal-cepat-torpedo-tni-al/>.
- Jewel J.I., *Vital river route losing navigability*, <http://www.thedailystar.net/vital-river-route-losing-navigability-18782>.
- Jiwani Climate Normals 1961--1990. National Oceanic and Atmospheric Administration, <ftp://ftp.atdd.noaa.gov/pub/GCOS/WMO-Normals/RA-II/PK/41756.TXT>.
- Journey from Scratch to Nuclear Power*, <https://www.pakistanarmy.gov.pk/AWPReview/TextContent.aspx?pld=18&rnd=157>.
- Juze B., "Um Sacrificio Inútil" – *The Last Act of Glory by the Man Who Loved he Orient*, <http://www.nizgoenkar.org/archiveDetails.php?id=2575>.
- Kalvari Class (Foxtrot Class)*, <http://www.bharat-rakshak.com/NAVY/Submarines/Past/92-Kavari-Class.html>.
- Karachi Harbor*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/pakistan/pns-karachi.htm>.
- Karachi on fire – operation Trident*, <https://defence.pk/threads/karachi-on-fire-operation-trident.222815/>.
- Karachi Port Trust, <http://kpt.gov.pk/pages/Default.aspx?id=48#page-heading>.
- Karachi Shipyard & Engineering Works Limited, <http://www.karachishipyard.com.pk/category/history/>.
- Karamat Rahman Niazi*, <https://nauranga.wordpress.com/great-people-of-mianwali/>.
- Khan S.A., *The Fighter Gap*, <http://www.defencejournal.com/may98/flightergap1.htm>.
- Khukri Class Frigate*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/india/f-khukri.htm>.
- Last voyage of PNS Ghazi 1971*, <https://wwiiafterwwii.wordpress.com/2015/12/24/last-voyage-of-pns-ghazi-1971/>.
- Lentin S, *Partition 1947: Split In Royal Indian Navy Had Serious Impact on then Geopolitic*, <http://swarajyamag.com/culture/partition-1947-split-in-royal-indian-navy-had-serious-impact-on-then-geopolitics>.
- Liberation of Bangladesh: 1971 Recollection and Reflection*, http://www.claws.in/images/events/pdf/1292432928_

- SeminarReport_1971LiberationofBangladesh.pdf.
- Lighthouse, http://lakshadweep.nic.in/island_web/minicoy/Lighthouse.htm.
- Łyko G., *Na wieczną wachtę do Polski*, <http://archiwum.wojsko-polskie.pl/pl/z-zycia-wojska/14998,na-wieczna-wachte-do-polski.html>.
- Mankotia A., *America's forgotten kindness in the Bangladesh war*, MailOnline India, 00:17 BST, 12 December 2014, <http://www.dailymail.co.uk/indiahome/indianews/article-2870776/America-s-forgotten-kindness-Bangladesh-war.html>.
- Medium landing ships. Project 770D. Project 770M. Project 770MA. Project 770T*, http://russianships.info/eng/warships/project_770.htm
- Minesweeper Index*, <http://www.navsource.org/archives/11/05idx.htm>.
- Mohanan K., *Evolution of the Indian Submarine Arm*, <http://www.indiandefencereview.com/news/evolution-of-the-indian-submarine-arm/2>.
- Mujtaba S.A., *The Story Of The Accession Of The Princely State Of Junagarh*, <http://www.countercurrents.org/mujtaba310111.htm>.
- Mukhtar A., *Battle of Dhalai: The Bangladesh Campaign 1971*, <http://www.defencejournal.com/dec98/battle-dhalai.htm>.
- MV Vishva Kusum*, <http://www.wrecksite.eu/wreck.aspx?104587>.
- Naik S., *The Frustrated Indian*, Gomantak Times Sunday Magazine, 5th November 1989, przytoczone za: <https://www.facebook.com/TheFrustratedIndian/posts/692768744091940>.
- Nao Sena Medal*, <https://www.indiannavy.nic.in/node/727>.
- Narayan V., *Indian Navy – A Shipbuilders Navy - INS Nilgiri, INS Godavari & INS Brahmaputra classes of Frigates*, <http://www.team-bhp.com/forum/commercial-vehicles/161202-indian-navy-shipbuilders-navy-ins-nilgiri-ins-godavari-ins-brahmaputra.html>.
- National Shipping Board, <http://nsb.nic.in/content/>.
- NATO: Polnocny-A Class*, http://russianships.info/eng/warships/project_770.htm.
- Nature and History of Shipping*, <http://shippingtopics.blogspot.com/2012/10/nature-and-history-of-shipping.html>.
- Naval Dockyard at Mumbai Legacy of Excellence*, <http://www.salute.co.in/naval-dockyard-at-mumbai-legacy-of-excellence/>.
- Naval Operations During The 1971 War – A Retrospect*, <http://www.salute.co.in/naval-operations-during-the-1971-war-a-retrospect/>.
- Naval Operations in East Pakistan*, <http://pakdef.org/naval-operations-in-east-pakistan/>.
- Nilgiri (Leander) Class*, <http://www.bharat-rakshak.com/NAVY/Ships/Active/177-Nilgiri-Class.html>.
- No.6 Squadron*, <http://www.bharat-rakshak.com/IAF/units/squadrons/6-6-squadron.html>.
- Office of the Pr. Controller of Defence Accounts (Pensions), <http://pcdapension.nic.in/6cpc/Circular-9.pdf>.
- Operation Jackpot, The commando operation that sabotaged Pakistan Navy and the assets Of Pakistan*, <https://dhangmari.wordpress.com/1995/01/12/operation-jackpot/>.
- Operation Searchlight*, http://en.banglapedia.org/index.php?title=Operation_Searchlight.
- Operations in the Arabian Sea*, <http://pakdef.org/operations-in-the-arabian-sea/>.
- Mortos em Combate*, <http://www.areamilitar.net/analise/analise.aspx?NrMateria=52&p=8>.
- Indian Air Force and Navy Super Constellations*, <http://ramrao.com/aircraft/connie/IAF-and-IN-SuperConnies.html>.
- Osa I Class*, <https://web.archive.org/web/20100209211603/http://www.bharat-rakshak.com/NAVY/Ships/Past/88-Osa-I-Class.html>.
- Osmani M.A.G.*, <https://plus.google.com/110997631117743942983/posts/hfHSEg98isC>.

- Pakistan Navy Chronology of Important Event from 1974 to June 2012*, http://www.paknavy.gov.pk/chron_history.html.
- Pakistan Navy Submarines: A Silent Force to Reckon with!*, <http://defence.pk/threads/pakistan-navy-submarines-a-silent-force-to-reckon-with.34672/#ixzz4TCpMN0jM>.
- Pakistan Navy's shelling of Dwarka in 1965 War*, <http://defence.pk/threads/pakistan-navy%C2%92s-shelling-of-dwarka-in-1965-war.206749/#ixzz4Sby6wKZL>.
- Pakistani Regiment*, <http://www.defencebd.com/2010/11/east-bengal-regiment.html>.
- Param Vir Chakra*, www.bharat-rakshak.com/HEROISM/PVC.html.
- Parihar R., *Old man of the sea. The first commanding officer of INS Vikrant worries about the navy's future*, <http://indiatoday.intoday.in/story/p.s.-mahindroo-first-commanding-officer-of-ins-vikrant-worries-about-navy-future/1/282464.html>.
- Petya II Class*, <https://web.archive.org/web/20100209211553/http://www.bharat-rakshak.com/NAVY/Ships/Past/5-Petya-II.html>.
- Pilotage, <http://kolkataporttrust.gov.in/index1.php?layout=1&lang=1&level=2&sublinkid=656&lid=570>.
- Port of Paradip, India to Port of Chittagong, Bangladesh, <http://ports.com/sea-route/port-of-paradip,india/port-of-chittagong,bangladesh/>.
- Port of Vishakhapatnam to Port of Chittagong, <http://ports.com/sea-route/port-of-paradip,india/port-of-chittagong,bangladesh/#/?a=4060&b=0&c=Port of Vishakhapatnam, India&d=Port of Chittagong, Bangladesh>.
- Portscom, <http://ports.com/sea-route/>.
- Portuguese Navy (Portugal)*, http://www.navypedia.org/ships/portugal/pr_es_alfonso_de_albuquerque.htm.
- Precedence Of Medals*, <http://indianarmy.nic.in/Site/FormTemplete/frmTempSimple.aspx?MnId=zCQHR1MODtMw0EJ0MUc5CA==&ParentID=XRRy6fl/Yj1c0bK0sve+Pg>.
- Profile of Andaman and Nicobar Island*, <http://www.andamanonline.in/About/Profile/index.html>.
- Project 651 / Julieta*, <https://fas.org/nuke/guide/russia/theater/651.htm>, dostep:18.02.2017.
- Pubby M., *India's first nuclear submarine INS Arihant ready or operations, passes deep sea tests*, <http://economic-times.indiatimes.com/news/defence/indias-first-nuclear-submarine-ins-arihant-ready-for-operations-passes-deep-sea-tests/articleshow/51098650.cms>.
- Rai R.B., *Indian Navy's War Hero passes away. Cmde Babru Yadav led the Missile Boat Attack on Karaczi in 1971*, <http://www.indiastrategic.in/topstories548.htm>.
- Raja D. M. T., *O General, my General*, <http://www.thedailystar.net/op-ed/politics/o-general-my-general-1278466>.
- Ramsaga S., *The Alize 1050 in 1971*, <http://defence.pk/threads/indian-navy-alize-bombers-in-1971-war-over-bangladesh.27999/#ixzz4Wg1ZwUfg>.
- Ramsagar S., *The eve of 1965 (The Indo-Pakistan War)*, <https://www.linkedin.com/pulse/eve-1965-r-adm-ram-sagar-avsm-vir-chakra-n-s-m>.
- Rear Admiral James Wilfred Jefford*, http://www.tareekhepakistan.com/detail?dtd_id=2077&title_id=2196, dostep.
- Reports of the Advisory Panels for the Fourth Five Year Plan 1970–75, Vol. I, published by the planning commission of Pakistan, [w:] *Bangladesh Liberation War*, https://books.google.pl/books/about/Reports_of_the_Advisory_Panels_for_the_F.html?id=zQx1cgAACAAJ&redir_esc=yeration%20War.pdf.
- Roy M.K., *Indo-Pak Conflict of 1965 – Surrendering Victory*, <http://www.indiandefencereview.com/spotlights/indo-pak-conflict-of-1965-surrendering-victory/>.
- Rozin A., *Миссия советского флота в ходе войны между Индией и Пакистаном в 1971 г. Часть 2. Флоты в Индийском океане*, <http://alerozin.narod.ru/indi2.htm>.

- Russian vs. Americans in Bengal Bay, 1971. Ударная Сила*, https://www.youtube.com/watch?v=Er2E_PpVUYw.
S-1 (Cosmos SX-404), <http://cmano-db.com/submarine/598/>.
- Sutton H. I., *The Famous CosMoS CE2F Chariot*, <http://www.hisutton.com/The%20famous%20CosMoS%20CE2F%20chariot.html>.
- Sarkar B., *Capture of Dacca 1971*, <http://www.indiandefencereview.com/spotlights/capture-of-dacca-1971/>.
- Shetye S.R., *Tides in the Gulf of Kutch, India*, *Continental Shelf Research* 19 (14) · November 1999, https://www.researchgate.net/publication/27668600_Tides_in_the_Gulf_of_Kutch_India.
- Short SA.6 Sealand*, <http://theaviationanorak.blogspot.com/2012/04/short-sa.html>.
- Short Sealand. Characteristics. Photo*, <http://en.avia.pro/blog/short-sealand-harakteristiki-foto>.
- Singh S., *December 4, 1971: When Navy got credit for IAF's strikes on Karaczi oil tanks*, <http://indianexpress.com/article/explained/december-4-1971-when-navy-got-credit-for-iafs-strikes-on-karachi-oil-tanks/>.
- Soviet Warships Visit Karachi*, <http://www.itnsource.com/shotlist//RTV/1968/06/01/BGY507010006/?s=kosygin>.
- SS Steel Vendor*, http://www.isthmianlines.com/ships/sm_steel_vendor.htm.
- SS-N-2 Styx*, <http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/ss-n-2.htm>.
- Submarine tenders Project 1886, Project 1886M, Training ships, Project 1886U. NATO: Ugra Class*, http://rus-sianships.info/eng/support/project_1886.htm.
- Sura A., *Sinking of INS Khukri: Have facts been sunk too?*, <http://blogs.timesofindia.indiatimes.com/contentions/sinking-of-ins-khukri-are-facts-been-sunk-too/>.
- Tales, Air Support at Sea – 1971 War*, <http://kaiser-aeronaut.blogspot.com/2010/03/air-support-at-sea-1971-war.html>.
- The B-24 Liberator*, <http://www.bharat-rakshak.com/IAF/Aircraft/History/927-B24.html>.
- The Babylonian Captivity of Portuguese India. The Case of Damaõ*, <http://www.geocities.ws/prakashjm45/damao.babylonian.captivity.html>.
- The Breguet Alize & Fairey Gannet*, <http://www.airvectors.net/avalize.html>.
- The Clyde built ships*, <http://www.clydeships.co.uk/view.php?ref=11162#v>.
- The Facts About Merchant Shipping in Pakistan*, <http://pakistan-national-shipping.blogspot.com/2013/05/the-facts-about-merchant-shipping-in.html>.
- The First Destroyer*, <http://pakdef.org/the-first-destroyer/>.
- The Gulf Steamship Limited*, <http://pakistan-national-shipping.blogspot.com/2013/05/the-gulf-steamship-limited.html>.
- The history of the aircraft fleet*, http://www.airwhiners.net/whine_cheez/20040726.htm# VkiheTZEUAT-TYod.99.
- 'The man who bombed Karachi' dead*, https://www.telegraphindia.com/1090513/jsp/nation/story_10956579.jsp.
- The Mind of Mahatma Gandhi. Foreign Settlements In India*, <http://www.mkgandhi.org/momgandhi/chap69.htm>.
- The Second Missile Attack*, <http://pakdef.org/the-second-missile-attack/>.
- The South African Naval Museum, http://www.navy.mil.za/museum_submarine/.
- The Wadias of India: Then and Now*, <http://www.zoroastrian.org.uk/vohuman/Article/The%20Wadias%20of%20India.htm>.
- Three Days of Fury*, <http://pakdef.org/three-days-of-fury/>.
- Today's tide times for Karaczi, Pakistan, <http://www.tide-forecast.com/locations/Karaczi-Pakistan/tides/latest>.
- Treacher J., *Life at Full Throttle, From Wardroom to Boardroom*, Barnsley 2004.
- Turkish Company Will Upgrade Pakistan's Submarines*, <https://turkishnavy.net/2016/06/25/turkish-company-will-upgrade-pakistans-submarines/>.

- United Kingdom / Britain. ASW Weapons*, http://www.navweaps.com/Weapons/WAMBR_ASW.php.
- USS Mission Santa Clara, ex-USNS Mission Santa Clara*, <http://www.navsourc.org/archives/09/19/19132.htm>.
- When the Bombay Docks rocked*, <http://timesofindia.indiatimes.com/city/mumbai/When-the-Bombay-Docks-rocked/articleshow/610478.cms>.
- Who Stole The Bengali Treasure ?*, <http://cyclicstories.blogspot.com/2014/08/who-stole-bengali-treasure.html>.
- Yusuff M., *Operation Jackpot, a glorious chapter of the 1971 Liberation War*, <http://bdnews24.com/bangladesh/2015/12/16/operation-jackpot-a-glorious-chapter-of-the-1971-liberation-war>.
- Крылатая противокорабельная ракета П-15(4К40)*, <http://rbase.new-factoria.ru/missile/wobb/p15/p15.shtml>.
- Противокорабельная ракета П-15 „Термит”*, <http://www.warships.ru/Russia/Weapons/PKR/P-15/>.
- Розин А., *Участие ВМФ СССР в тралении и судоподъеме в Бангладеш*, <http://alerozin.narod.ru/bangl.htm>.
- Минное и противоминное оружие, <http://forums.balancer.ru/posts/tree/2314892>.
- Сверхмалые подводные лодки (Штурмовые средства)*, <http://navyworld.narod.ru/Maiale.htm>.

Skorowidz nazwisk

- Abd** al-Aziz ibn Su'ud 110
Abdullah, Muhammad 190, 196
Abdul Rahim 220
d'Abreu, Francisco S. 165, 166
Abreu dos Santos, J.C. 151
Aghavan, Srinath 247, 250, 254
Ahmad, Ansar 360
Ahmed, Inam 382
Ahmed, Khondokar Moştak 265
Ahmed, Nazir 251
Ahmed, Sultan 445
Ahmed, Syed Ghayyour 18
Ahmed, Tajuddin 265
Ahsan, Syed Mohammad 77, 220, 252
Alam, Khurshid 273
Alam, Mohammad Badiul 275
Alam, Mohammad Shah 273
Alavi, M.A. 80
Albuquerque, Afonso de 137, 139
Ali, Mansur 265
Ali, Sujat 252
Alma Abidi, S. Sartaj 360
Almeida, Francisco de 137, 140
Almeida, Lourenço de 137
Almeida e Vasconcelos, Fernando de 171, 174
Amin, Mohammad Ruhul 438
Anderson, Raj 291
Anwar, Muhammad 368
Anwar, S.M. 196, 200, 203, 381
Aslam, Amir 200
Aśoka 435
Attlee, Clement Richard 60
Auchinleck, Claude 22, 64, 74
Auditto, Arun 163, 164, 166, 291
Aurora, Jagjit Singh 271, 299, 381, 382
Awati, Manohar Pralhad 290
Azad, Abdus Samad 265
Azeredo, Carlos de 145
Aziz, R.W. 200
- B**abur 7
Bajaj, Raz 324
Bajwa, Mandeep Singh 65, 359
Balaji, Mohan 259
Bandaranaike, Solomona West Ridgeway Dias 430
Bandopadhyaya, A.K. 323
Banks, William 428, 429
Bansal, Alok 408
Barkat, kpt. nar. 71
Barnett, Len 27
Bartosiak, Jacek 12
Bass, Gary J. 247, 249, 257, 258, 260, 327, 328, 383, 385
Bazaz, Raz 324
Bedford, Arthur Edward Frederick 32
Bègue, Sandrine 152
Bell, Christopher M. 49, 54, 55
Benbow, John 359
Bertke, Donald A. 78
Best, Thomas 23
Bhalla, R.P. 339
Bhat, Anil 65
Bhattacharjee, Arun 251
Bhatti, C.D. 256, 257
Bhombul, kmdr 347
Bhonsle, S.J.S. 156
Bhushan, Benoy 374
Bhutto, Benazir 100, 418

- Bhutto, Szach Nawaz 100, 102
 Bhutto, Zulfikar Ali 100, 192, 248, 250, 260, 350, 415
 Bierieznia, Aleksandr Jakowlewicz 349
 Bose, Biswanath 56
 Bose, Rash Behari 422, 423
 Bose, Sarmila 317
 Bose, Subhas Chandra „Netaji” 22, 142, 422, 423, 424
 Bossa, José Silvestre Ferreira 140
 Bourchier, George 27
 Bowers, Henry Robertson „Birdie” 29
 Bradley, Megan 267
 Bragança, Constantino de 170
 Bragança Cunha, Tristão de 142
 Breżniew, Leonid 328
 Brito e Abreu, Fausto Morais de 171
 Brodecki, Zdzisław 277
 Brown, H.N.S. 103, 292
 Brown, J.R.S. 429
 Brownlow, Charles Henry 27
 Bułaka, Grzegorz 10
 Bułganin, Nikołaj Aleksandrowicz 146
 Bunker, Ellsworth 148
 Burakowski, Adam 61, 142
 Bush, George 327
 Butterworth, Thomas 26
- C**
 Cabral, José Ricardo Pereira 140
 Cabral, Pedro Álvares 137
 Caetano, Marcello 149
 Cameron, D.St.J. 157, 199
 Camões, Luís Vaz de 175
 Candeth, KunhIRaman Palat 156, 157
 Cardozo, Ian 362
 Cariappa, Kodandera „Kipper” Madappa 106, 229
 Carlill, Stephen Hope 116, 117
 Cartwright, Jack 450
 Cerejeira, Manuel Gonçalves 149
 Chakravorty, B.C. 9, 199, 210
 Chatterjee, Dwarka Nath 260
 Chatterji, Adhar Kumar 186, 187, 229
 Chaudhri, Ejaz R. 255, 257
 Chaudhry, Zafar Ahmad 346
 Chaudhry, Zu 298
- Chaudhuri, Joyanto Nath 153, 173, 181, 186, 229
 Chavan, Yashwantrao Balwantrao 181, 183, 185, 186
 Chavasse, Paul Morrison Bushe 430
 Cheema, Amar S. 153, 171
 Cheema, Pervaiz Iqbal 82
 Chen Yi 192
 Chesneau, Robert 37, 73, 100
 Choudhury, M.K.I. 443
 Choudri, (Haji) Mohammad Siddiq 71, 75, 78, 80–82, 85, 88, 89
 Chowdhury, Abdul Wahed 268, 273, 274
 Chowdhury, Abu Osman 255
 Chruszczow, Nikita Siergiejewicz 146, 185
 Clive, Robert 7, 270
 Cloughley, Brian 88, 250
 Cole, A.T.J. 49
 Colledge, J.J. (James Joseph) 77, 104, 109, 111
 Collins, D.J.E. 33, 34, 42, 43
 Conquest, Don 354
 Cooper, Damon W. 328
 Costa Pinto, Antonio Jose da 170, 171
 Costa, R. 150
 Crowley, Roger 137
 Cunha Aragão, António da 154, 166, 177
 Cunha, Paulo 146
 Cunha, Tristão da 137
 Cunningham, Andrew 54
 Curzon, George 29, 61, 196
 Czulda, Robert 37
- D**
 Dabas, Maninder 302
 Dabir, Utful 285, 290
 Dalajlama 181
 Das, Durga 61
 Das, Mathra 292
 Das, Samir 271
 Dawson, Oscar Stanley 339
 Desai, Shivajirao 142
 Devchand, Kilachand 133
 Devi, Pooran 292
 Dewan, Hari Chand 382
 Dewan, Sandeep 215
 Dhar, Durga Prasad 385

- Dhillon, Gurbaksh Singh 424
Dhingra, H. 310
Dhir, Ravi 315
Dobrzelewski, Jarosław 9, 222, 255, 267, 383
Đo Xuân Công 413
Dubash, H.F. 157
Dulles, John Foster 146
Duncan, D. 48
Dung, Nguyen Tan 413
- E**dward III Plantagenet 138
Eleonora Teles de Menezes, król. 138
Elleman, Bruce A. 49, 54, 55
Elliott, Peter 37, 73, 100
Elżbieta I Tudor 23
Elżbieta II Windsor 113, 428
Engineer, Aspy Merwan 153
Erry, I.K. 291
Evans, P.S. 77
- F**arre, Malcolm 223
Fay, Peter Ward 424
Ferdynand I Burgundzki 138
Fidalgo, Virgílio 143
Figarski, Jerzy 277
Filip II Habsburg 24
Fiscus, James W. 27
Fitzherbert, Herbert 32
Flintham, Vic 330
Fragoso Carmona, António Oscar de 149
Francillon, Rene J. 334
Francisco Xavier, św. 152
Friedman, Norman 89
- G**albraith, John Kenneth 148
Gallagher, Tom 149
Gama, Vasco da 137
Gamelin, Maurice 390
Gandhi, Indira 229, 244, 258–260, 283, 326, 390, 409
Gandhi, Mahatma (Mohandas Karamchand) 61, 133, 141, 142, 378
Gandhi, Samaldas 101
Gardiner, Robert 109
- Gates, Scott 253
Gaulle, Charles de 222
Ghandhi, Rustom K. S. 157, 291
Ghulam Ahmad 63
Giáp, Võ Nguyên 266
Giętkowski, Mirosław 9
Gillett, Ross 104
Giri, Varahagiri Venkata 246
Gladstone, William Ewart 65
Głogowski, Aleksander 60, 190, 220, 249, 250, 350
Godfrey, John Henry 32, 38, 49, 53, 54, 56
Goldrick, James 10, 32, 55, 57, 69, 75, 79, 88, 97, 103, 113, 124, 216, 222, 372, 377
Gopal Rao, Kasargod Patnashetti 291, 348, 350, 351, 355, 356, 358
Gorszkow, Siergiej Georgijewicz 239, 388
Greczko, Andriej Antonowicz 221
Grice, Bill (William) 448
Grzegorz XV, papież 152
Guedes, Paulo Bénard 140, 152
Guevara, (Ernesto) Che 264
Gul, Wazir 77
Gupta, Aditya 206
Gupta, R. 290
- H**ackman, Rowan 24
Hafeez, S. 48
Hall, George Henry 108
Hall, John Talbot Savignac 96
Hall, Nick 87
Hanif, Ali 200
Hanuszek, Krzysztof 9
Hardinge, lord 280
Harris, M. 80
Harrison, Frances 284
Hasan, Khaled 80
Hasham, Ismail 132
Hassan, Mohammed Abdullah 27, 65
Hassan, Muzaffar 220, 298
Hayat, Sikandar 383
Headlam, Edward 31
Heitzman, James 247
Henryk I Cnotliwy (Kardynał) 24

- Hirachand, Walchand 133
 Hiranandani, Gulab Mohanlal 9, 211, 213, 227, 234,
 239, 241, 245, 273, 281, 282, 287, 289, 302, 304,
 310, 313, 316, 318, 321, 322, 331, 337, 339, 341,
 342, 361, 362, 369, 381, 395
 Hisaichi, Terauchi 423
 Holler, Roger A. 242
 Hood, Alexander 180
 Hope, Victor Alexander John 63
 Hore, Peter 37
 Howard, Trevor 453
 Huq, Nurul 443
 Hussain, Khalid Mahmood 200
 Hussain, S.M. 298
- I**lnicki, Marek 314
 Iqbal, Arif 375
 Isaac, S.C. 291
 Islam, Rafiqul 250, 268
 Islam, Syed Nazrul 265
 Iwaichi, Fujiwara 422
 Iwanek, Krzysztof 61, 142
- J**acob, Jacob Farj Rafael 259, 285, 302, 320, 339, 340,
 343, 344, 382
 Jaffrelot, Christophe 17, 70
 Jain, Sukhmal 291
 Jakowlew, Aleksandr Siergiejewicz 365
 Jakowlew, Władymir Michajłowicz 365
 Jamil, Khalid 80
 Jamshed, Muhammad 382
 Jan IV Odnowiciel 24
 Jefford, James Wilfred 71, 74–76, 79–82
 Jellicoe, John 30
 Jerath, Vijay 291, 362
 Jerzy VI Windsor 30
 Jespal, mjr 178
 Jewel, Jahirul Islam 268
 Jinnah, Muhammad Ali 63, 71, 74, 93
 Joshi, B.C. 261
 Judd, Denis 62
- K**abir, Shahriar 251
 Kadirimagar, Rajanathan 432
 Kaiser Tufail, M. 346, 351, 360, 375
 Kalkat, Onkar Singh 261
 Kamaruzzaman, Abul Hasnat Muhammad 265
 Kamath, V.A. 68, 283, 409
 Kamiński, Zenon 277
 Kania, Ireneusz 175
 Kao, Rameshwar Nath 258
 Karol II Stuart 24, 95
 Kasatonow, Igor Władymirowicz 280
 Katari, Ram Dass 35, 44, 101, 116, 117, 125, 132, 153,
 181, 292
 Katarzyna Bragança, król. 24, 95
 Kaul, Brij Mohan 250
 Kaul, Triloki Nath 185
 Kavina, Bahadur Nariman 291
 Kearney, Milo 230
 Kelman, N. 166
 Khalid, Shamim 298
 Khan, Afzal Akram Rahman 77, 88, 89, 196, 220
 Khan, Ahmad Mukhtar 299
 Khan, A. Qayyum 256
 Khan, Asghar 216
 Khan, (Muhammad) Ayub 81, 88, 190, 192, 220, 222,
 248, 249
 Khan, Choudri 88
 Khan, Fazal Muqem 281
 Khan, F. Muqem 281
 Khan, I.A. 256
 Khan, Liaquat Ali 63, 81
 Khan, Mahbub Ali 445
 Khan, M. Asghar 216
 Khan, Mohammad Shariff 52, 298
 Khan, Mohammed Jamshed 381
 Khan, Mosharrif Hossain 443
 Khan, M. Zafrulla 81
 Khan, Nur 220
 Khanolkar, Savitri 434
 Khan, Shabbir A. 360
 Khan, Shah Nawaz 424
 Khan, Sharif 68
 Khan, Shuaib Alam 346, 347, 359
 Khan, Tikka 252, 254, 266

- Khan, T.K. 298
Khan, Yahya 88, 220, 248–250, 254, 260, 264, 266,
299, 300, 327, 381, 382
Khan, Zafar Muhammad 298, 307
Khasruj, Aminur Rahman 275, 276
Kindell, Don 78
King, F.W. (Freddie) 49, 50, 58
Kissinger, Henry 247, 257, 260, 276, 326–328, 383
Kitchener, (Horatio) Herbert 65
Kochst, V.K. 157
Kohli, Sourendra Nath 49, 186, 239, 241, 283, 292,
294, 344, 354, 357, 360–362, 370, 377
Kosygin, Aleksiej Nikołajewicz 210, 221, 385
Kowal, Witold 311
Krishna, Balraj 101
Krishnan, Nilakanta 157, 158, 219, 282, 283, 285,
287, 302, 303, 305, 308, 310, 311, 328, 330, 337,
382–384, 392
Krishnan, S. 290
Kruglakow, Władymir Siegiejewicz 386, 388
Kubiak, Jerzy 10
Kubiak, Krzysztof 1, 9, 107, 124, 181, 314, 356
Kulkarni, K.L. 101, 157
Kumaramangalam, Paramasiva Prabhakar 229
Kumar, Arun 288
Kumar, Sajjan 305
Kumar, S.S. 291
Kuruvilla, E.C. Chandy 241, 283, 291, 344, 346, 356,
361–363, 368
- L**all, K.B. 186, 188
Law, Balbir Dutt 125
Lawrence, Thomas Edward 30, 264
Leason, James 453
Lentin, Sifra 68
Lenton, Henry T. 104, 111
Leon XIII, papież 149
Liton, Shakhawat 382
Little, C.G. 80
Lodi, Ardar F.S. 265
Lodi, M.A.K. 200, 298
Loganadan, Arcot Doraisamy 22
Lohia, Ram Manohar 142
- Longshore, David 14
Lopes, Mário Canongia 163
Low, Charles Rathbone 25
Ludwig, Günther 80
Lus, Tomasz 365
Lyon, David 28
- Ł**omakin, Nikołaj Pawłowicz 65
- M**ack, William P. 328
Macmillan, Harold 148
Maday-de-Maros, Eva Yvonne Linda; *zob.* Khanolkar,
Savitri
Mahindroo, Pritam Singh 124, 157
Mahomet 17, 63, 190
Majumdar, Mahmudur Rahman 251
Makowski, Andrzej 107, 314
Maktum, Raszid II ibn Said Al 363
Malia, R.S. 157
Malik, Akhtar Hussain 196
Malik, Ikramul Haq 200
Malik, M.N. 298
Manekshaw, Sam Hormusji Framji Jamshedji 229, 258,
259, 285, 343
Mankotia, Ajay 257
Manuel I Szczęśliwy 140
Mao Tse Tung 264
Marakkaaru, Maamaley 295
Markham, Clements 29
Marriott, Leo 83, 86, 118–120
Marston, Daniel 67
Martadinata, Eddy 216
Martis, George 271, 342
Mastny, Vojtech 187
Maurras, Charles 149
Mazumdar, Charu 258
McCain, John III 328
McCain, John Jr. 328
McLaglen, Andrew V. 453
Mehta, Jivraj Narayan 100
Mehta, Om Prakash 291
Meister, Jürg 37
Mel, (Gerard) Royce (Maxwell) de 428, 430, 432

- Melo, Diogo de 139
 Melvin, Michael J. 37, 73, 100
 Memon, Kutchi 132
 Menezes Bragança, Luís de 141
 Menon, (Vengalil Krishnan) Krishna 95, 103, 146, 179, 181
 Merra, S.N. 136
 Miegoń, Tomasz 356
 Mikojan, Artiom Iwanowicz 349
 Milan, Roy J. 290
 Miles, Geoffrey Audley 32, 56, 57, 58, 102
 Millwala, Fakhruddin M. 92
 Millwala, Ibrahim 92
 Mirza, Iskander Ali 88
 Misra, Raj Narain 113
 Mittar, Suresh Kumar 290, 323
 Mohanan, Kalesh 186
 Mohanty, Nirode 327
 Moniz, (Júlio Carlos Alves Dias) Botelho 151
 Montgomery, Bernard 145
 Moore, Roger 453
 Morarjee, Narottam 133
 Moreira, Adriano 10, 148, 168
 Moreira Silva, J. 10, 148
 More, Sridhar 290
 Moses, A. Dirk 267
 Mosharraf, Khaled 255, 262
 Mossor, Stefan 391
 Mountbatten, Louis 57, 59–61, 63, 64, 69, 85, 88, 100, 101, 103, 110, 124
 Muhammad ibn Kassim 7
 Muhammad Mahabat Chandži III 100
 Mujtaba, Syed Ali 101
 Mukerji, Dijendra Nath 32
 Mukherji, K.K. 157
 Mulla, Mahendra Nath 291, 370, 372, 374
 Müller, Karl von 20
 Munabao, st. kol. 210
 Mungavin, George 101, 102
 Muraviev, Alexey D. 385
 Mussolini, Benito 424
- N**adir Szah 7
- Nadolski, Łukasz Mamert 9, 10, 181
 Nagarwala, Jamshed Dorab 142
 Nagra, Gandharv Singh 381
 Naik, Shridhar 144
 Nair, K.M.V. 14, 291, 363
 Naismith, Alexander James 425, 426
 Nałęcz-Tymiński, Romuald 78, 80
 Nanda, Gulzarilal 181, 228
 Nanda, Sardarilal Mathradas 46, 47, 49, 103, 105, 106, 184, 185, 229, 268, 271, 277, 283, 285, 286, 292, 325, 360, 361, 392
 Narayan, Parmeshwar 258
 Narayan, V. 244
 Nayan, Rajiv 66
 Nehru, Jawaharlal 60, 61, 63, 106, 146, 148, 179, 181, 183, 229, 398
 Nelson, Horatio 32, 180, 292
 Niazi, Amir Abdullah Khan 254, 257, 266, 381, 382
 Niazi, Karamat Rahman 200, 213, 214, 381
 Niven, David 453
 Nixon, Richard 247, 257, 260, 276, 326, 353, 383
 Nogueira, Alberto Franco 148
 Noronha, Joseph Pius Alfred 290, 322, 323
 Nott, Martin 96, 97, 102
- O**'Connell, Daniel Patrick 366
 Oliveira, António de 149
 Oliveira e Carmo, Jorge Manuel Catalão de 173
 Osmani, Muhammad Ataul Gani 265, 266, 271
- P**alden Thondup Namgjal, król 94
 Palit, Dharitri Kumar (Monty) 259, 282, 382
 Palmer, Alan 149
 Paramanandhan, Subramanyam 246
 Parry, William Edward 103
 Parti, A.R. 291
 Patel, Sardar Vallabhbhai 55, 101, 102
 Patjanin, S.W. 104
 Paul, Subir 290
 Paweł V, papież 152
 Pawłow, Aleksander Siergiejewicz 232, 235–238, 240
 Pearce, William 365
 Peck, Gregor 453

- Perepeczko, Andrzej 20
Pervez, Nadir 256, 257
Phil, D. 9, 199, 210
Pinto da Cruz, José 168, 178
Pinto, Erlic Wilmot 156
Pius XI, papież 149
Pizey, (Charles) Mark 110, 113, 116
Polmar, Norman 91, 123
Powers, Francis Gary 220
Prabhakaran, A.C. 48
Prabhakar, Peter Wilson 145
Prakash, Arun 410
Prakash, Swaraj 287, 290
Prasad, Rajendra 134
Prasad, Shri Nandan 9, 262, 265, 313, 342, 344, 352,
356, 361, 363, 377, 378, 381, 392
Pratap, M. 291
Pratap Singh Rao Gaekwad 100
Pressler, Larry Lee 417
Przybyło, Łukasz 10
Pubby, Manu 21
Pucciarini, Sergio 225
Pugh, Lewis 448-450, 453
Puri, I.K. 157
Puri, J.C. 290
- Q**ayoom, A. 298
Quadir, Iqbal F. 88, 200
Quamrul Huq, A.M. 277
Quintanilha e Mendonça Dias, Fernando de 140
- R**adcliffe, Cyril John 61, 190
Radhakrishnan, Sarvepalli 181, 228
Raghavan, Srinath 101, 260
Rahman, Abder 275
Rahman, Azizur 273
Rahman, (Šajch) Mudżibur 247, 248, 250, 252, 254,
255, 265, 438, 440, 444
Rahman, Ziaur 255, 262
Rai, Ranjit B. 339, 340, 356, 359
Raja, Dewan Mohammad Tasawwar 266
Rajaram, Ramaswamy 48, 208
Ramachandran, Palamadai Muthuswamy 173, 174
Ramdas, Laxminarayan 290
Ramotowski, Zbigniew 10
Ramsagar, S. 207, 208, 314, 316, 318
Rashid, Abdur 71
Rasool, Ehtesham 443
Rasool, Ejaz 256, 257
Raszid Ali (al-Kilani) 37
Rattray, Arthur Rullion 51, 57
Raut, L.N. 363
Rawlinson, Henry Seymour lord 31
Raza, S.Q. 298
Raza, S.Y. 298
Razzaq, Dilawar Abdul 18
Rebello, Vernon F. 339, 343
Rehman, Rashid 347
Resgate Salazar, Maria do 149
Richmond, Herbert 31
Rikhye, Ravi 65
Risbud, Seema Suresh 145
Rizvi, S.K.M. 298
Robinson, Frederick Samuel 308
Rodrigues, António Filipe Gaião 151
Rohwer, Jürgen 282, 337, 366
Rokiciński, Krzysztof 10
Rosário, Aniceto 142
Rose, Leo E. 301
Rose, Reginald 453
Rotter, Andrew J. 146
Roy, Ashok 375
Roy Chowdhary, J.K. 290
Roy, Kaushik 253
Roy, Mihir Kumar 125, 195, 199, 200, 268, 290, 291,
298, 309, 321
Rozin, Aleksandr (Розин, Александр) 334, 337, 386
Rusk, Dean 148
- S**adasivan, Sivanandamandiram Narayanan 97
Sahgal, Prem Kumar 424
Saigal, J.R. 300
Saikia, Yasmin 267
Salazar, António de Oliveira 147-149, 151, 154, 176, 178
Salik, N.A. 262
Samaldas, Lallubhai 101, 133

- Samant, Mohan Narayan Rao 239, 270, 271, 290, 320, 321, 323
- Samson, Benjamin Abraham „Chippy” 185, 193, 195, 211, 212, 215, 259
- Sanil Kumar, V. 14
- Sanyal, Kanu 258
- Sarin, Harish C. 185, 186
- Sarkar, Bhaskar 382
- Sarkar, B.N. (Jimmy) 261
- Sarma, S.H. 215, 283, 287, 290, 310, 315, 317, 324, 342, 343
- Sarmento Gouveia, José Augusto 154
- Schanberg, Sidney 249
- Scott, Robert Falcon 29
- Searle, Willard F. 442
- Senanayake, Don Stephen 428
- Shackleton, Ernest 29
- Shafiullah, Kazi Mohammed 262
- Shamsie, S. Zafar 200
- Shamsul Arefin, A.S.M. 250
- Sharif, Mohammad 255, 383
- Sharma, A.K. 290
- Sharma, Inderjit 291
- Sharma, Satinder 360
- Sharma, Suresh C. 219
- Shastri, Lal Bahadur 181, 190, 228
- Sheikh, R.M. 298
- Shekhawat, Vijai Singh 291
- Sheth, Śri G.L. 186
- Shrihari, Baryl 121
- Shrihari, Victor 121
- Siddiqui, (Abdul) Kader 266
- Sidhu, Shivdev Singh 161
- Silva, Marques 168
- Silva Ribeiro, A. 10, 148
- Silveira, António da 171
- Singhal, Tribhuvan Naryan 290
- Singh, Arjan 229
- Singh, Baldev 102
- Singh, B.B. 291
- Singh, Bhupinder 156
- Singh, Guridal 101, 102
- Singh, Inder 106, 290, 302, 305
- Singh, Madan 52
- Singh, Manmohan 412
- Singh, Mohan 422, 424
- Singh, Prem 262
- Singh, R.N. 291
- Singh, Sabeg 262
- Singh, Sagat 156, 382
- Singh, Sant 262
- Singh, Satyindar 9, 22, 25, 32, 38, 44, 45, 52, 53, 70, 101, 107, 108, 110, 115, 121, 131, 147, 164, 169, 174, 177, 182, 195, 201, 204, 354
- Singh, Sharmila 64, 70
- Singh, V.K. 156
- Sirohey, Iftikhar Ahmed 298
- Sisson, Richard 301
- Sivaswami Iyer, Pazhamaneri Sundaram 35, 132
- Skibiński, Franciszek 390
- Skobielew, Michał Dmitriewicz 65
- Skulski, Przemysław 311
- Smirnow, Nikolaj Iwanowicz 222
- Smith, Gordon 78
- Soares, Mario 145
- Sobański, Maciej S. 9, 303, 305
- Sohoo, Naimatullah 18
- Sołtys, Antoni 277
- Soman, Bhaskar Sadashiv 156, 157, 181, 193, 195, 229
- Sood, Rishi Raj 291
- Sridharan, K. 165, 324
- Stalin, Józef 146
- St Anthony, HMIS, patr. pom. 41
- Subrahmanyam, Krishnaswamy 258, 259
- Subramaniam, Arjun 197
- Subramanian, K.S. 233, 234
- Suharto 183
- Sukarno 182, 183, 216, 398
- Sundar, Aparna 267
- Sundar, Nandini 267
- Sura, Ajay 374
- Suri, R.B. 291
- Sutton, H.I. 226
- Su’ud ibn Abd al-Aziz Al Su’ud 110
- Syed, Naeem Ahmed 18
- Syed, Shafi 310

Szedaj, Mohammed Iqbal 424
Sziradž ud-Daulach 7, 270

Tahiliani, Radhakrishna Hariram 125

Tasnim, Ahmad 298, 372, 375

Telo, António José 151

Tenreiro, Acácio 161

Tewodros (Teodor) II 26

Thadani, G.C. 303

Thapar, Pran Nath 153, 176, 181

Thapliyal, Uma Prasad 9

Tipu, sułtan 165

Tito, Josip Broz 113

Tojo, Hideki 423, 424

Tripathi, Salil 275

Tripathi, U.C. 291

Tripathi, Sila 363

Turowicz, Władysław Józef Marian 350

Turowicz, Zofia 350

Uban, Sujjan Singh 265

Urbanowicz, Kazimierz 230

Usmani, M.S. 298

Vaidya, Prabhaker Trivikram 144

Vassalo e Silva, Manuel António 140, 151, 168, 174–177

Verghese, P.M. 53

Wadh, M.B. 262

Wadia, Lovji Nusserwanjee 24

Wadia, ród 24

Wadia, Sorabji 24

Walker, Patrick Gordon 108

Walwyn, Humphrey T. 32

Warlow, Ben 77, 109

Wavell, Archibald 60

West, Nigel 56

Whistler, Lashmer Gordon 67

Wiktoria, królowa 30

Wilkinson, Frederick Garner 34

Wilson, Harold 444

Winfield, Rif 28

Winogradow, Lew Władymirowicz 232, 242

Władysław Józef Marian 350

Wojtas, Andrzej 10

Worden, Robert 247

Yadav, Babru Bhan 241, 291, 350, 354–359

Yadav, Bhagwan Singh 359

Yadav, Mahendra Singh 359

Yusuf, Mostafa 272, 273, 275

Zabludowicz, Szlomo 260

Zadu, Kailash Nath 291

Zamir, kmdr 279

Zawadzki, Tadeusz 10

Zia-ul-Haq, Muhammad 213

Zujenko, Siergiej Pawłowicz 440

Skorowidz nazw geograficznych

- 365, wzg. (Daman) 171
- A**badan 29, 77, 78
Abu Zabi 27
Aceh 21
Addu, w. 14
Aden 22, 26, 27, 30, 37, 52, 97, 113, 199, 221, 384, 385, 425
Adeńska, Zatoka 14, 216
Adżman 27
Afganistan 27, 70, 196, 213, 417
Afryka 12, 15, 22, 24, 149, 233, 398, 411, 441
Afryka Południowa 269
Afryka Południowa, państwo 63, 142, 154
Afryka, Północna 63, 350
Afryka, Wschodnia 12, 27, 63
Afryki, Róg 35
Agalega, arch. 413
Agartala 269
Agatti, w-a 20
Agra 62, 158, 208
Aguada, fort 161, 175, 452
Ahmadnagar 43
Ajmer-Merwara-Kekri, prow. 62
Akhnur, most 198
Akram Point 321
Aksai Chin 181
Akyab (ob. Sittwe) 36, 44
Al-Alamajn 424
Alameda 329
Albania 327
Albion; *zob.* Wielka Brytania
Aldabra, w-a 411
Aleksandria 110
Aleuty, arch. 92
Al-Fudżajra 27
Aligarh 88, 266
Allahabad 229
Al Murtaza, fracht. 281, 282
Alpargueiros 175
Alzacja 424
Amindiwy, w-y 20, 229
Amin, w-a 20
Amritsar 63, 144, 360
Amsterdam 184
Andaman, Południowy, w. 21, 46, 410
Andaman, Północny, w. 305
Andamany, arch. 12, 21, 22, 44, 52, 62, 93, 132, 183, 189, 194, 195, 216, 231, 287, 292, 303, 311, 338, 381, 395, 398, 410
Andamany i Nikobary, Terytorium Federalne 21, 229
Andamańskie, Morze 21
Andhra Pradeś 20, 132
Andhra, Wybrzeże 20
Angielski, Kanał 125, 131
Anglia 23, 24, 68, 138; *zob. też* Wielka Brytania
Angola 138, 145, 149, 150, 151; *zob. też* Portugalska Afryka Zachodnia
Anghihara 17
Anjediva, w-a 139, 147, 157, 158, 163–166
Ankara 81
Annapolis 37, 83, 86, 89, 91, 118, –120, 334
Antarktyda 12
Arabia Saudyjska 88, 152, 227, 278, 327
Arabskie, Morze 9, 12, 14, 17–19, 25, 35, 79, 93, 148, 180, 190, 194, 198, 200, 209, 216–218, 221, 222, 241, 286, 296, 301, 304, 344, 357, 360, 368, 369, 377, 378, 384, 390, 414, 450

- Arabski, Półwysep 12, 14, 15, 27
Arakan, rz. 423
Argentyna 327, 338
Aricha 16, 17
Aricha Ghat 16
Arunačal Pradeś 181
Asam 61, 62, 201, 257, 262, 280
Asseb 35
Astola, w-a 18
Ateny 88
Atlantyk 37, 78, 124, 132, 411
Atlantyk, Środkowy 448
Auckland 104
Australia 12, 26, 39, 51, 63, 79, 81, 110, 113, 123, 124, 184, 336, 414, 420
Azad Kaszmir; *zob.* Kaszmir
Azja 24, 89, 107, 137, 230, 398, 448
Azja, Południowa 400
Azja, Południowo-Wschodnia 23, 57, 81, 186, 220
Azja, Środkowa 400
Azja, Wschodnia 295, 422
Azory, arch. 138, 146, 149, 448
- B**ab al-Mandab, cieśn. 301
Babariawad, ks. 100, 101
Badder Bazar 17
Badin 206, 207, 208
Bagdad 81
Baghabari, rz. 16
Bagpančra, w. 438
Bahadurabad 17
Bahamy 78
Bahrajn 25, 27, 52
Baidyanathtala 265
Balli, w. 148
Bałtyk 87, 233, 234
Bambolim 157
Banarhat, dystr. 262
Banastarim 160, 161
Bandar Abbas 221, 425
Bandaranaike, lotn. 250
Bandar-e Szahpur (ob. Bandar-e Chomejni) 78
Bandung 398
- Bangalur 128, 209, 250, 251
Bangkok 422
Bangladesz 10, 12, 14-16, 32, 69, 70, 94, 227, 232, 247, 249, 255, 257, 258, 264, 265, 267, 268, 271, 275, 280, 283, 299-301, 317-319, 324, 325, 333, 337, 338, 345, 362, 381-383, 394-398, 440-442, 443-447; *zob. też* Pakistan, Wschodni
Barcelona 269
Barisal 16, 17, 255, 256, 257, 268, 282, 317, 318, 335
Barnsley 30, 37, 125, 126, 330
Baroda (ob. Wadodara) 62, 65, 73, 97, 100, 101, 133
Barrow-in-Furness 126, 133
Barygaza; *zob.* Bharuć
Basra 25, 26, 29, 37, 385
Batala 82
Bednore, król. 165
Beira 152, 410
Belfast 36, 119, 124, 126, 429
Belgia 327
Bellingham 84
Beludżystan 18, 27, 60, 62, 196, 416
Bengal 7, 10, 12, 15, 24, 25, 60-62, 65, 137, 216, 229, 247, 249, 251, 252, 254-257, 259, 261, 265-270, 272, 273, 280, 285, 299, 317, 330, 339, 383, 385, 388, 394, 400, 424
Bengal, Wschodni 21, 255, 257, 280, 289, 321, 325, 326, 343, 381
Bengal, Zachodni 21, 257, 258, 261, 262, 270
Bengalska, Zatoka 12-14, 16, 19-21, 26, 35, 44, 93, 189, 192, 194, 195, 200, 204, 215-217, 222, 241, 264, 271, 286, 289, 296, 302-304, 308, 310, 316-319, 328, 329, 341, 344, 369, 378, 380, 383, 384, 390, 397, 414, 415, 440, 441, 450
Bengazi 110
Benin; *zob.* Dahomej
Benselor, post. 171
Berar 62
Berbera 37, 385, 440
Berkeley 301
Berlin 422
Bermudy 113
Bhagirathi, rz. 270
Bhairab Bazar 17

- Bharawas, w. 359
 Bharuć 19
 Bhawnagar, ks. 97, 101
 Bhoma 269
 Bhudź, lotn. 206
 Bhutan 94, 328
 Bicholim 148, 158, 160
 Bihar 60, 62, 229, 255, 262
 Bikaner, ks. 65
 Bilbao 315
 Bioko, w-a; *zob.* Fernando Po, w-a
 Birkenhead 84, 104, 109, 119, 425
 Birma (Myanma) 12, 21, 23, 27, 29, 37, 44, 45, 63, 70,
 94, 111, 132, 137, 227, 311, 316, 318, 330, 338,
 340, 342, 343, 383, 415, 422, 424, 427
 Birmingham 83, 86, 118
 Bishkali, rz. 318
 Blackwall, dz. Londynu 28
 Bliski Wschód 448
 Bloomington 368
 Blyth 72
 Bogra 281
 Bombaj (Mumbaj) 14, 15, 19, 24–26, 30, 33, 36, 42,
 43, 48–51, 54–58, 62, 65, 67, 69, 73, 75, 76, 93,
 95–97, 100–102, 110, 112, 116, 121, 124–126,
 132, 133, 139, 169, 175, 178, 180, 193–195, 200,
 201, 204–215, 221, 225, 229, 239, 241, 244, 245,
 250, 251, 269, 280, 286, 289, 290, 292, 293, 295,
 307, 344, 347, 348, 356, 360, 361, 363, 368–370,
 375–381, 389, 404, 406, 425, 448
 Bopung, w-a; *zob.* Ross Island, w-a
 Borneo, Północne 182
 Borneo, w-a 182
 Bosfor, cieśn. 90
 Boyra, w. 300, 301, 310
 Brahmaputra, rz. 12, 15, 16, 21, 70, 192, 318, 330
 Brawdy 129
 Brazylia 148, 184
 Brema 227, 448
 Brest 223
 Bretania 87
 Bristol 100
 Brunei 182
 Brytyjska Wspólnota Narodów 39, 75, 85, 97, 102,
 107, 108, 110, 113, 120, 124, 190
 Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego 22
 Buleji, przyl. 367
 Burundi 327
 Bydgoszcz 9
C
 Cambridge 67, 267
 Cam Ranh 413
 Canberra 385
 Candepar 158, 160, 161
 Cape Cod, kan. 89
 Cejlon (Sri Lanka), państwo 250, 284, 285, 380, 428,
 429, 430, 431; *zob. też* Sri Lanka
 Cejlon, w. 12, 20, 22, 29, 35, 38, 44, 48, 69, 70, 113, 133,
 175, 228, 250, 284, 289, 295, 302–304, 308, 338,
 339, 378, 380, 381, 383, 385, 429, 430, 434
 Chabarowski 236
 Chakeri 209
 Chakulia 262
 Charan, ks. 416
 Chile 184
 Chilmari 17
 Chingleput 132
 Chinna, rz. 17
 Chiny 12, 23, 65, 70, 94, 138, 145, 146, 148, 152, 154,
 179, 181–183, 186, 187, 192, 216, 221, 258, 260,
 261, 295, 300, 323, 326, 327, 334, 398, 400, 413,
 418–420, 433, 444, 445, 447
 Chińska Republika Ludowa; *zob.* Chiny
 Chińska Republika (Tajwan) 192, 225, 327, 424
 Chitral, ks. 65, 196
 Chittagong; *zob.* Cöttogram
 ChRL; *zob.* Chiny
 Cleveland 37, 73
 Clydebank 77, 109, 118
 Clyde, rz. 29, 367
 Cochín; *zob.* Koczin
 Coimbatore 128
 Coimbra 149
 Coorg (ob. Kodagu), prow. 62
 Courant de Malicut, cieśn.; *zob.* Ósmego Stopnia, Kanał
 Cowes 83, 120

- Cox's Bazar (ob. Koks Badżar) 16, 289, 312, 316, 317,
332, 333, 335, 338, 340, 342-344
- Cubitt Town, dz. Londynu 28
- Cuszimska, Cieśnina 386
- Czabahar 18
- Czagos, arch. 22
- Czandigarh 82, 229
- Czarne, Morze 234, 349
- Czatgańskie, Góry 15
- Czerwone, Morze 26, 29, 35
- Czin, g. 423
- Ć**
- Ćalna 80, 272, 281, 282, 284, 288, 289, 315, 317, 322,
335
- Ćandernagor 20
- Ćandpur 16, 17, 268, 272, 275, 282
- Ćennaj; *zob.* Madras
- Ćhamb, w. 197, 198, 301
- Ćilka, jez. 21
- Ćottogram 12, 16, 17, 43, 80, 93, 216, 220, 222, 239, 251,
253, 255, 256, 262, 267, 268, 272, 274-276, 278-282,
284, 289, 301, 311, 312, 315-317, 319, 330-335,
337, 338, 353, 383, 388, 394-397, 438, 440, 441, 443
- Ćottogram, prow. 439
- D**
- Dabhol 369, 370
- Dabolim 150, 151, 152, 157, 161, 162, 164, 189
- Dadra 140, 142, 143; *zob. też* Dadra i Nagarhaweli
- Dadra i Nagarhaweli 139-144, 229
- Dahomej 138
- Daikhawa 17
- Daleki Wschód 23, 146, 360, 440
- Daman 19, 132, 137-140, 149, 152, 153, 156, 157,
169, 171, 175, 177-179, 217
- Daman, dystr. 140
- Daman, Małe 169-171
- Daman, Wielkie 169
- Damanganga, rz. 169
- Daman i Diu, ter. zw. 229
- Damietta 355
- Dania 137, 337
- Dar es Salaam 103
- Dartmouth 88, 359
- Daulatdia 16
- Dayton 78
- Dehradun 88, 104, 266
- Dekan, półw. 12, 20, 23, 24, 121, 131, 132, 137, 178,
181, 398, 411, 450
- Delhi 7, 62, 63, 113, 177, 192, 219, 250, 251, 268, 269,
300, 343, 359, 361, 423, 458; *zob. też* Nowe Delhi
- Delhi, Sułtanat 7
- Delhi, teryt. zw. 229
- Deogarh 43
- Devta Mura 262
- Dhaka 16, 61, 69, 70, 250-256, 265, 266, 268, 300, 311,
317-319, 330, 332, 381, 382, 388, 395, 440, 442, 443
- Dhalai, plant. 299
- Dhrangadhra, ks. 97
- Dhrol 97
- Diamond Harbour 314
- Diego Garcia, w-a 22
- Dieppe 78
- Diu, w-a 19, 132, 137-140, 149, 150, 152, 153, 156,
157, 171-175, 177-179, 211, 217, 348, 369, 370,
372, 375, 376
- Dobrej Nadziei, Przylądek 35
- Doha 412
- Dondra, przyl. 12, 308
- Doromagogo 158
- Dubaj 27, 363
- Dulles 123
- Dumbarton 83, 98, 279
- Dundigal 288
- Dunkierka 330
- Durham 267
- Dutch Harbor 92
- Dwarka 19, 88, 97, 193, 196, 200, 203-205, 210, 213,
219, 239, 285, 292, 348, 368, 389, 394, 400
- Dziesiątego Stopnia, Kanał 21
- Dziewiątego Stopnia, Kanał 295, 296, 308, 378
- Dżafarabad 97, 101, 375
- Dżajpur 43
- Dżajsalmir 206, 347
- Dżamnagar 37, 42, 51, 174, 200, 205-207, 211, 279,
354, 375
- Dżaurian 198

- Dżojdebpur 253
 Dżomalpur 382
 Dżomunã, rz.; *zob.* Brahmaputra, rz.
 Dżoszohor 253, 266
 Dżunagadh 97, 100–102, 132, 398
 Dżafna 45
 Dżakarta 182
 Dżammu i Kaszmir, ks. 62, 65
 Dżammu, m. 197, 198
 Dżask 18
 Dżibuti 420
 Dżudda 88, 110, 133
- E**ast Boothbay 84
 Egipt 27, 137
 Elefanta, w-a 19, 42
 Elefant, przyl. 313
 Ernakulam, dz. Koczinu 215
 Erytrea 35, 154
 Esquimalt 431
 Estado da India; *zob.* Indie Portugalskie
 Estonia 233
 Eufrat, rz. 30
 Eurazja 12
 Europa 23, 133, 139, 149, 295, 323, 324, 424, 448
- F**alklandy, arch. 104
 Feni, rz. 261
 Fergana 7
 Fernando Po, w-a 452
 Fiji 113
 Filadelfia 89
 Filipiny 81, 295, 386
 Francja 20, 65, 81, 138, 154, 222, 242, 260, 269, 297,
 327, 350, 415, 416, 418, 424
 Freemantle 415
- G**abkhan, kan. 268
 Gadani 304
 Gadra, w. 210
 Ganges, rz. 12, 15, 16, 19, 21, 70, 280, 318
 Gangesu, Kanion 12
 Garidpur, w. 300
- Gauhati 257
 Gazipur 268
 Gdańsk 107, 231, 277, 314, 350
 Gdynia 78, 231, 294, 325, 349
 Gdynia-Oksywie 78
 Gedrozja 18
 Genewa 269
 Geok Tepe (ob. Gökdepe) 65
 Gibraltar 113, 116, 425
 Gibraltar, przyl. 111
 Glasgow 36, 77, 98, 99, 105, 120, 121, 184, 367
 Goa 10, 19, 114, 132, 137–142, 144–148, 150–153,
 156–158, 160–163, 165, 166, 168, 169, 171, 172,
 174, 176–178, 181, 189, 195, 205–207, 210, 215,
 217, 229, 245, 289, 295, 311, 381, 400, 404, 412,
 448–450, 453
 Godavari, rz. 20
 Gogola, w. 140, 172, 173
 Gölcük 297
 Gomti, strum, 200
 Gondal 97
 Gorki (ob. Niżny Nowogród) 387
 Gosport 115
 Govan 77
 Gowan 86
 Gravesend 24
 Great Coco, w. 12
 Greenock 29, 30, 70, 72, 109
 Grimsby 34, 115
 Gudźarat 19, 23, 140, 190, 200, 229, 377, 378
 Gudźranwala 292
 Gumani, rz. 16
 Gwadar 12, 18, 27, 296, 362, 412, 420
 Gwadar, zat. 18
 Gwalijar, ks. 62
 Gwatar, zat. 18
 Gwinea Bissau; *zob.* Gwinea Portugalska
 Gwinea Hiszpańska 452
 Gwinea Portugalska 138, 145, 149, 151
 Gwinea Równikowa; *zob.* Gwinea Hiszpańska
- H**adzi Pir, przeł. 197
 Hafun (Raas Xaafuun), przyl. 14

- Haga 143, 190
Hajdarabad, ks. 62, 65, 132, 153, 181
Hajdarabad, m. 132
Hajnan, w. 12
Haldia 270, 271
Hambantota 12
Hardinge, most 280
Hariabhanga, rz. 444
Harijana, stan 229
Hartlepool 24
Hasnabad 321, 323
Hassa, Sebastian 184
Hatija, w-a 319
Hebburn 153
Herat 65
Heuberg, o. ćwicz. 424
Himaćal Pradeś 229
Himalaje, g. 94, 186, 350
Hindustan 59
Hindustańska, Nizina 318
Hiszpania 138, 269, 337
Holandia 90, 131, 138, 182, 184, 216, 416, 419, 442
Holkar, ks.; *zob.* Indaur, ks.
Hollywood 453
Hongkong 12, 23, 63, 105, 430
Houston 212
Hugli, rz. 14, 21, 195, 270, 314
Hunza (ob. Karimabad), ks. 65
Hyeres 131
- I**dar, ks. 97
Ihawandippolu, w-a 295
Indaur, ks. 62
Indie; *passim*
Indie Portugalskie 137–139, 141, 145, 151–153, 170, 176, 448
Indochiny 398
Indonezja 12, 22, 137, 138, 182, 183, 189, 194, 216, 385, 398, 415, 420
Indus, rz. 14, 17, 18
Indyjski, Ocean 8, 12, 21, 22, 37, 44, 75, 77, 82, 93, 117, 128, 132, 150, 182, 184, 186, 215, 230, 295, 302, 328, 384–386, 388, 400, 404, 430
- Indyjski, Półwysep 12, 14, 15, 19, 44
Invergordon 54
Investigator Bank 295
Irak 63, 81, 225, 385
Iran 8, 37, 63, 70, 78, 81, 85, 113, 311, 346, 362, 385, 412
Irawadi, rz. 29
Irian Jaya; *zob.* Irian Zachodni
Irian Zachodni 182; *zob. też* Nowa Gwinea
Irlandia 24
Irlandia, Północna 124
Islamabad 63, 192, 221, 257, 260, 326, 388
Izmir 88
Izrael 184, 220, 222, 285, 431
- J**amajka 113, 444
Janam 20
Japonia 22, 37, 44, 46, 104, 152, 154, 209, 280, 292, 327, 420, 422–424, 432, 442
Jemen 206
Jemen Południowy 385
Jemen Północny 385
Jiwani 18, 362; *zob.* Dżiwani
Jugiana, w. 424
Jugosławia 121, 443
- K**abinda 138; *zob. też* Portugalska Afryka Zachodnia
Kaćch, półw. 91, 213, 416
Kaćch, reg. 19, 190–192, 196, 216
Kaćch, zat. 19, 190, 200, 206, 213
Kakinada 37, 43
Kalamat Hor, zat. 18
Kalat 18, 196
Kalat, ks. 416
Kalba 27
Kalifornia 329
Kalikat; *zob.* Kozhikode
Kaliningrad 403
Kalkuta 27, 194
Kalkuta (Kolkata) 14, 19, 21, 23, 33, 37, 43, 51, 60, 61, 65, 72, 73, 93, 96, 98–100, 122, 132, 195, 201, 212, 241, 245, 255, 256, 258, 259, 265, 270, 271, 280, 282, 285, 293, 300, 314, 316, 325, 339, 341, 348, 383, 397, 450

- Kalpeni, w-a 295, 308
 Kamalpur 299
 Kambajska, Zatoka 14, 19
 Kambodża 12
 Kanada 34, 37, 39, 63, 78, 123, 124, 184, 229, 282, 425
 Kanczendzonga, g. 94
 Kandla 19, 190
 Kannur 137
 Kanpur 209, 250, 251
 Karachi; *zob.* Karaczi
 Karaczi 10, 14, 17–19, 26, 33, 42, 43, 47, 48, 51, 55, 56,
 63, 67, 68, 70, 71, 75–78, 80, 83–86, 88, 90, 91, 93,
 101, 102, 105, 151–153, 162, 163, 168, 171, 176,
 195, 198–201, 203, 211–213, 215, 219, 221–225,
 227, 268, 275, 281, 285, 292, 293, 296–298, 301–
 304, 307, 308, 337, 346–348, 350–356, 358–363,
 366–369, 375, 377, 379, 384, 388, 391, 393, 394,
 400, 418, 419, 425, 438
 Kargil 8, 399, 434
 Karikal 20
 Karnataka 19
 Karnawar, Kanał 165
 Kar Nikobar, w-a 22
 Karolina, Północna 257
 Karwar 43, 147
 Kasur 210
 Kaszmir 7, 63, 76, 88, 92, 190, 191, 196, 197, 198, 205,
 210, 258, 398, 434
 Katar 412
 Kathijawar, półw. 14, 19, 97, 100, 101, 140, 195, 200, 216,
 356, 361, 368, 369, 378; *zob. też* Saurasztra, *reg.*
 Kaukaz, g. 17, 389
 Kautia 17
 Kawaratti, w-a 20, 287, 290, 314, 324, 325
 Kaweri, rz. 20
 Kawkhali 17
 Kazipur 17
 Kenia 12
 Kerala 20, 137, 229
 Khanderi, w-a 370
 Khanwel 143
 Khulna 16, 17, 70, 256, 268, 279, 285, 288, 289, 315,
 317, 321, 335, 395, 442, 443, 446, 447
 Kiamari, dz. Karaczi 364
 Kingston 444
 Kirtanakhola, rz. 16, 255
 Kiśanganga, rz. 210
 Kittery (Maine, USA) 89
 Köchi 47
 Koczin 19, 20, 33, 37, 43, 51, 73, 99, 110, 113, 114, 125,
 128, 137, 164, 195, 200, 201, 206, 207, 210, 215,
 242, 287, 295, 380, 381
 Kokosowe, Wyspy 113
 Kolaba, w-a 42, 193
 Kolkata 35; *zob.* Kalkuta
 Kolombo 55, 221, 228, 295, 304, 378, 380, 428
 Kolshet k. Bombaju, os. 42, 50
 Kolumbia 225
 Kolumbia, Brytyjska 425
 Kołonna 232
 Komory, arch. 411
 Komoryn, przyl. 19, 20, 411
 Kongo 179, 398, 434
 Koniuszkowa, Zatoka 387
 Konkańskie, Wybrzeże 19, 132
 Korea 83, 107, 108
 Korea, Południowa 225
 Korea, Północna 8, 285
 Korei, Republika 446
 Kori Creek, zat. 195
 Kornophuli, rz. 16, 331
 Koromandelskie, Wybrzeże 20, 137
 Kozhikode 19, 137
 Kra 12
 Kraków 60, 149, 175, 350
 Krisznanagar 270
 Kriszna, rz. 20
 Krym, półw. 17
 Kuba 314
 Kumilla 253, 255
 Kuria Muria, arch. 14
 Kurma Chara, rz. 299
 Kurmitola, lotn. 311
 Kusz-tija 255, 280
 Kuwejt 27

- L**ahore (Lahaur) 61, 198, 201, 208, 210, 424
Lajes 448
Lakkadiwy, w-y 20, 295
Lakszadiwy, arch. 20, 308
Lakszadiwy, ter. zw. 229
Lamu 12
Lancashire 32
Lanham 56
La Plata, rz. 103, 104
La Rochelle 87
Lasbela, ks. 416
Laukathi, rz. 16
Leningrad 183, 186, 233, 237, 238
Le Trait 223
Liban 63, 399
Libia 153, 399
Lichtenstein 260
Limbdi 97
Lipsa 17
Liverpool 110
Livorno 224, 225
Lizbona 138, 140, 142, 143, 145–147, 149–152, 154, 155, 166, 168, 174, 176, 448
Lofoty, arch. 111
Lonavala 43, 51, 158
Londyn 17, 23, 25, 29, 31, 49, 65, 77, 79, 81, 82, 85, 88, 102, 107, 109, 110, 115, 138, 149, 156, 189, 190, 216, 230, 242, 243, 247, 250, 251, 260, 266, 267, 279, 308, 317, 367, 376, 428, 444, 448
Longawala 354
Lossiemouth 129
Lourenço Marques; *zob.* Maputo
Lowersoft 115
Lushai, g. 423
Lyon 269
- M**acilipatnam 19
Madagaskar, w-a 411
Madaripur 17
Madera 145
Madera, arch. 138
Madhja Pradeś 229
Madras (Ćennai) 20, 21, 23, 25, 33, 37, 43, 51, 62, 65, 132, 194, 195, 221, 242, 287, 288, 298, 302, 308, 450, 451
Madryt 269
Magdala 26
Maharasztra 7, 19, 23, 24, 35, 140, 142, 229, 368
Mahé 20
Mahé, w-a 411
Maine 89
Majsur, ks. 62, 65, 229
Makau 138, 154
Makran, ks. 416
Makrańskie, Wybrzeże 14, 18, 346, 361, 362, 379, 380
Malabarskie, Wybrzeże 20, 23, 137, 308
Malaje 37, 63, 65, 111, 137, 423
Malakka, cieśn. 12, 37, 93, 341, 344, 385, 386
Malcie 88, 110, 125
Male 413
Malediwy 413
Malediwy, arch. 12, 14, 20, 22, 109, 295, 308, 399
Malezja 182, 183, 446
Maliku Kandu, cieśn.; *zob.* Ósmego Stopnia, Kanał
Malta 85, 113, 116, 125
Manchester 32, 149, 366
Mandapam 37, 43, 52
Mandiala, w. 198
Mandowi, rz. 148, 161, 162
Mandwi 207
Mangalore 43
Mangrol 100, 101, 356, 360, 361
Mannar, zat. 44
Manora, w-a 17, 56, 78, 292, 350, 363, 364, 366, 367
Mapusa 148, 160, 161
Mapusa, rz. 148
Maputo 152, 154, 410
Marao, w. 12
Marathów, konfederacja 7
Margão 162
Marmaganw (d. Mormugão) 139, 148, 152, 157, 163, 164, 166, 448, 451, 452
Marve k. Bombaju, os. 43, 50
Masimpur 262
Masira, w. 14
Maskat 18, 27

- Massaua 35
 Matla, rz. 21, 313, 325
 Maulinguém 158, 160
 Mauritius 103, 399, 413
 Maurjów, imperium 435
 Mawa 17
 Medyna 17
 Meerut 448, 449
 Meghalaja 262
 Meghna, rz. 285
 Meghna, rz. 15, 16, 21, 319
 Mekka 17, 88, 133
 Meppel 91
 Mezopotamia 29
 Middle Ground, w-a 193
 Mijani Har (Miani Hor), lag. 18
 Minikaj, Kanał; *zob.* Ósmego Stopnia, Kanał
 Minikaj, w-a 20, 229, 295, 308
 Mirpur 210
 Mizoram 265
 Mizoram, stan 201
 Mogadiszu 35, 221
 Mojmonsinho 382
 Mongla, m. 17, 80, 268, 272, 275, 276, 280, 282, 288, 289, 315, 319, 321, 322, 335
 Mongla, rz. 80
 Montevideo 104
 Montreal 431
 Monze (Ras-e Muari), przyl. 17, 354, 359
 Moratuwa k. Kolombo 43
 Moray, hr. 129
 Mormugão, m.; *zob.* Marmaganw (d. Mormugão)
 Mormugão, płw. 150
 Moroni 411
 Morwi 97
 Moskwa 146, 186, 220, 221, 222, 230, 232, 280, 326, 328, 385, 422, 440
 Most Adama, w-y 45
 Mozambicki, Kanał 410
 Mozambik 138, 142, 149–152, 154, 176, 410; *zob. też* Portugalska Afryka Wschodnia
 Mul Dwarka 101
 Mundra 19
 Murti Camp 261
 Myanma; *zob.* Birma
Nagalaind 229
 Nagarbari 16, 17
 Nagarhaweli 140, 143; *zob. też* Dadra i Nagarhaweli
 Nagar, ks. 65
 Nankana Sahib 63
 Nantes 223
 Naph, rz. 342
 Narajangondźo 16, 17, 256, 272, 275, 280, 282, 318
 Narola 143
 Natal, prow. 154
 Nawanagar, ks. 97, 101
 Nepal 94, 206
 Nevalim 175
 Newcastle 111, 118
 New Delhi; *zob.* Nowe Delhi
 New Moore, w-a 444
 Newport 10, 377
 New York, *zob.* Nowy Jork
 Nha Trang 413
 Niedźwiedzia, Wyspa 111
 Niemcy 35, 63, 199, 216, 246, 404, 405, 422, 423, 441, 442
 Nigeria 452
 Nikaragua 327
 Nikobary, arch. 12, 21, 22, 44, 93, 132, 137, 183, 189, 194, 216, 229, 231, 292, 338, 395, 398, 410
 Nikołajew 235
 Noakhali, okr. 438
 Normadia 424
 Normandia 87
 Norszinhi 16
 Northumberland 72
 Norwegia 267
 Nova Goa 139
 Nowa Georgia, w-a 104
 Nowa Gwinea 182, 216
 Nowa Zelandia 39, 63, 79, 81, 103, 104, 113
 Nowe Delhi 9, 10, 20, 32, 47, 52, 56, 63, 66, 97, 105, 113, 136, 145, 146, 148, 165, 176, 177, 179, 181, 182, 186, 192, 197, 200, 208, 215, 216, 239, 245,

- 257, 259, 267, 282, 283, 284, 292, 296, 300, 306,
320, 321, 326, 360, 362, 375, 384, 385, 398, 411,
413, 424; *zob też* Delhi
- Nowy Jork 14, 55, 62, 82, 104, 111, 146, 189, 216, 230,
243, 253, 269, 327
- O**hio 78
- Okha 19, 195, 204, 212, 219, 289, 348, 360, 370, 375,
377
- Okinawa, w-a 414
- Oman 14, 18, 27, 412, 415
- Oman Traktatowy; *zob.* Zjednoczone Emiraty Arab-
skie
- Omańska, Zatoka 14, 15, 412
- Oregon, stan 91
- Orisa, ks./stan 21, 62, 229
- Ormara 18
- Ormuz, cieśn. 25, 377
- Ormuz, cieśn. 412
- Osaka 350
- Ottawa 31
- Oudh 62
- Ouidah 138
- Oyster Rock, w-a 193
- Ó**smego Stopnia, Kanał 295, 378
- P**acyfik 12, 104, 133, 154, 424
- Padma, rz.; *zob.* Ganges, rz.
- Paisley 51
- Pakistan; *passim*
- Pakistan, Wschodni 15, 16, 21, 69-71, 75, 76, 79, 80,
88, 186, 194, 196, 198, 201, 222, 227, 228, 247,
249, 250, 258, 259, 263, 267, 268, 272, 277, 280,
284, 285, 289, 297, 300, 304, 311-314, 316, 327,
328, 336, 337, 338, 341, 343, 353, 382, 384, 385,
388, 394
- Pakistan, Zachodni 17, 69, 70, 71, 79, 195, 222, 247,
249-251, 285, 296, 385
- Palam, lotn. 208
- Paldiski 233
- Palitana 97
- Palk, cieśn. 20, 44, 45, 339, 429, 430, 432
- Panadzi 139, 157, 160, 161
- Panikota (ob. Simbor), w-a 140, 174
- Panth-Piploda, prow. 62
- Państwo Indyjskie; *zob.* Indie Portugalskie
- Paracelskie, Wyspy 12
- Paradip 333, 338, 341, 342
- Paryż 39, 222, 269
- Pasni 18, 380, 381
- Pasrur 210
- Passur, rz. 440
- Patenga 273
- Patrakhala, plant. 299
- Patuakhali 16, 17
- Paturia 17
- Pazhaverkadu; *zob.* Pulikat
- Pekin 146, 148, 181, 192, 260, 261, 300, 326, 413
- Penang 74, 383
- Pendżab 7, 60-63, 82, 198, 206, 229, 292, 358, 359
- Persja 7, 27, 78
- Perska, Zatoka 14, 25-27, 29, 37, 137, 211, 292, 296,
301, 311, 360, 363, 377, 378, 412
- Peszawar 206, 220
- Petersburg 403
- Phoridpur 281
- Pictou 122
- Pilani 43
- Pireus 279
- Plassey (ob. Palasi) 7, 270, 271
- Plymouth 56
- Polska 17, 78, 232, 243, 327, 406, 408
- Południowochińskie, Morze 12, 413
- Ponda 148, 158, 160, 175, 176, 178
- Pondichéry 20, 141
- Pontonnoje, przys. 238
- Poongli 330
- Pope 257
- Porbandar, ks. 97, 101
- Porbandar, m. 101, 216, 378
- Port Blair 21, 22, 46, 93, 288, 305, 381, 410
- Port Canning 21
- Port Cornwallis 338
- Portland 27, 49, 91, 124
- Porto 145

- Port Said 425
 Portsmouth 68, 89, 104, 107, 110, 115, 124, 359
 Port Sudan 12
 Portugalia 20, 24, 137, 138, 140–142, 146–150, 153, 175, 176, 177, 178, 223, 415, 448, 449
 Portugalska Afryka Wschodnia 138
 Portugalska Afryka Zachodnia 138
 Portugalskie Państwo Indii; *zob.* Indie Portugalskie
 Port Victoria 411
 Poznań 137
 Północne, Morze 325, 424
 Północno-Zachodnia Prowincja Graniczna 62
 Prince Rupert 425
 Prowincja Wschodnia; *zob.* Pakistan, Wschodni
 Prowincja Zachodnia; *zob.* Pakistan, Zachodni
 Prowincje Centralne i Berar, prow. 62
 Pulikat 137
 Puna 156, 375
 Puńc 197, 301
 Pura 18
 Purba Medinipur 270
 Pusur, rz. 80, 280, 313, 315, 321, 323, 335, 396
- Q**
 Qadian 63
 Queensland, stan 26
 Quincy 84
- R**
 Radżkot 97
 Rajgaunj 262
 Ramgati 17
 Ramstein 257
 Rangun 25, 29, 423
 Ras al-Chajma 25, 27
 Ras al-Hadd, przyl. 412
 Ratnagiri 35, 37
 Rawalpindi 63, 197
 Rawi, rz. 210
 Reju Khāl, rz. 340, 342, 343
 Renfrew 37, 98, 99
 Republika Federalna Niemiec; *zob.* Niemcy
 Republika Korei; *zob.* Korea, Południowa
 Republika Południowej Afryki 416
 Rewari, dystr. 359
 RFN; *zob.* Niemcy
 River Wear 98
 Rochester 113
 Rosja 402, 404, 406, 407, 420
 Ross Island, w-a 305
 Rosyth 110
 Rumunia 350
 Rupsha, rz. 16
 Ryga 233, 234
 Rzym 269
- S**
 Sabroom 261
 Sajgon 353
 Sakesar, g. 206, 208
 Sal, rz. 148
 Sandha, rz. 268
 Sandheads, ławica 315, 316, 324, 325
 Sandhurst 88
 Sankt Petersburg 334
 Santa Comba Dão 149
 Santacruz, dz. Bombaju 171, 206, 375
 Santiago, w-a 149
 Sanya 12
 Saõ Jerónimo, fort. 169, 171
 Sarawak; *zob.* Borneo, Północne
 Sarawak, prow. 182
 Sargodha 208
 Saurasztra, reg. 204, 348, 360, 375, 380; *zob. też* Kat-
 hijawar, półw.
 Saurasztra, stan 102
 Sausalito 91
 Savona 91
 Selby 430
 Serampur 137
 Seszele 103, 411, 412
 Sewastopol 440
 Sewri, dz. Bombaju 42
 Shakargarh 210
 Shatkhirra 320
 Shikoku, w-a 47
 Shoreham 153
 Sibpur 73, 99
 Sierra Leone 327

- Siewierodwińsk 402
Sihanoukville (ob. Preăh Sihanūk) 12
Sijalkot 198, 210
Sikandarabad 132
Sikkim 94, 399
Silwasa 143
Simla 426
Sind 60, 62, 190, 206
Sind, Wybrzeże 17
Singapur 22, 37, 48, 55, 63, 65, 79, 97, 177, 194, 308, 323, 324, 414, 415, 422, 423, 430, 432, 442, 445
Sirajgonj 17
Skagerrak, cieśn. 124
Sokotra, w. 14
Somalia 27, 65, 282, 327, 385, 410
Somali, Brytyjskie 37
Sonsagar, g. 148
Soonda, król. 165
Southampton 72, 83
South Bank-on-Tees 73
Spira 364
Split 110
Spratly, Wyspy 12
Srihotto 266
Sri Lanka 8, 10, 23, 32, 195, 206, 284, 385, 399, 420, 428, 433; *zob. też* Cejlon, państwo
Stambuł 88
Stany Zjednoczone AP 32, 81, 84, 85, 111, 113, 116, 146, 148, 149, 182, 193, 220, 227, 230, 242, 243, 257, 260, 299, 326, 327, 328, 339, 383, 385, 387, 414, 415, 417, 423
Stare Goa 152
Streatham, dz. Londynu 29
Sturgeon Bay 84
Subic Bay, zat. 386
Sudan 12, 27
Sueski, Kanał 29, 110, 125, 150, 268
Suez 230
Sugandha, rz. 268
Suheli Par, w-a 295
Sulur 125, 128
Sumatra, w-a 12, 21, 111, 175
Sunderland 98
Surat 19, 23, 24
Sussex 153
Swally (Suwali) 23
Swierdłowski 220
Syberia 350
Sycylia 37
Sydney 34, 52, 99, 104
Synaj, półw. 398
Syria 63, 327
Szahbadźpur 319
Szardża 27
Szczecin 440
Szkocja 24, 29, 129
Szoidpur 253
Szondip, w-a 268
Szpicbergen, w-a 111
Szwabia 424
Szwajcaria 110
Szwecja 85, 184, 185, 442

Śitalaksia, rz. 16
Śrinagar 63, 190, 198
Śródziemne, Morze 78, 125

Tajlandia 12, 81, 415
Tajwan; *zob.* Chińska Republika (Tajwan)
Takipur 269
Talpatti, w-a; *zob.* New Moore, w-a
Tambaram 128
Tamilnad, stan 20, 124, 125, 128, 229, 284, 339
Tangail 330
Tanganika 103
Tanger 24
Tarrafal, obóz. konc. 149, 154
Tasmania 26
Taszkient 210, 221, 228
Tejgaon, lotn. 311
Teknaph 342
Teliapara 262
Terekhol, rz. 148, 169
Thane, rz. 19
Tharangambadi 137
Thar, pust. 17

- Thetis C, drobn. 337
 Thuraakunu, w-a 308
 Tiencin 419
 Timor Wschodni 138, 148, 150–152, 154, 182
 Tirpitz, o. lin. 87
 Titas, rz. 319
 Titumir, PNS 268
 Tivim 160
 Tokio 422, 423
 Toledo (Ohio) 78
 Tonga 113
 Tonkińska, Zatoka 10, 328, 341
 Toronto 56, 381, 429
 Toruń 181
 Trichinopoly (ob. Tiruchirappalli) 7
 Triest 90, 448
 Trincomalee 304, 428, 430
 Tripura 262
 Tripura, stan 201, 229, 257, 299
 Trombaj, w-a 43, 50
 Tulon 125, 131, 268, 269, 270, 274, 275, 394
 Tura 262
 Turcja 17, 79, 81, 85, 88, 89, 90, 113, 216, 269, 296,
 308, 420, 443
 Turkmenistan 65
 Tygrys, rz. 30
 Tyne 36, 86, 87, 109, 110, 153
 Tyneside 109
- U**
 Ubin, w-a 422
 Uganda 113
 Ukhia 340
 Ulhas, rz. 19
 Umajjadów, Kalifat 7
 Umm al-Quwain 27
 Umm Kasr 221
 USA; zob. Stany Zjednoczone AP
 Usgão 158, 160
 U[^]Thant 198
 Utkal, Wybrzeże 21
 Uttarlai, lotn. 206
 Uttar Pradeś 229
- V**
 Vallarpadam, w-a 20
 Vancouver 133
 Vasco da Gama 148, 162, 176
 Verna 161
 Versova k. Bombaju, os. 42, 43, 50
 Victoria, stan 26
 Vlissingen 184
- W**
 Wadhwan, ks. 97
 Walia 129
 Wankaner 97
 Warszawa 9, 12, 14, 17, 20, 29, 61, 66, 78, 142, 149,
 222, 230, 356, 390, 391
 Waszyngton 82, 85, 89, 182, 328, 330, 384, 412, 417
 Wellington (Tamilnad) 124
 Wembanad, jez. 20
 Wenecja 88
 Werawal 100, 378
 Whaikhyang 342
 Whale Island, w-a 68
 Wheelus, baza lotn. 153
 Wielka Brytania 23, 26, 27, 32–34, 48, 60, 63, 64, 68,
 75, 77, 79–81, 83, 84, 85, 103, 105, 109, 113, 120,
 123, 124, 132, 133, 137, 138, 177, 182, 184, 186,
 187, 207, 216, 222, 227, 230, 233, 238, 239, 242,
 244, 245, 260, 286, 327, 350, 359, 360, 400, 417,
 420, 423, 425, 428, 430, 432, 444; zob. też Anglia
 Wielka Syrta, zat. 355
 Wietnam 124, 295, 413
 William (Kalkuta), fort 339, 341
 Willingdon, w-a 20
 Wiśakhapatnam 20, 21, 33, 37, 43, 46, 52, 89, 132,
 133, 134, 136, 188, 189, 194, 195, 199, 215, 229,
 230, 233, 234, 237, 282, 287, 288, 290, 302–306,
 308, 310, 314, 333, 338, 341, 396, 415
 Władystok 234, 334, 359, 386
 Włochy 35, 63, 90, 91, 110, 120, 297, 327, 406, 424
 Wniebowstąpienia, Wyspa 411
 Wniebowzięcia, Wyspa 411
 Wołowiec 247, 284
 Wonsan 395, 396
 Woody, w. 12
 Woolston, dz. Southampton 72, 83

- Worcester 37
Wrocław 311
Wschodniochińskie, Morze 26
Wspólnota Brytyjska; *zob.* Brytyjska Wspólnota Narodów
Wyspy Świętego Tomasza i Książęca 138
- Y**ale 275
- Z**ahedan 346
Zewnętrzne, Wyspy (Mauritius) 413
Zewnętrzne, Wyspy (Seszele), arch. 411
- Zielonego Przylądka, Wyspy 138, 149, 154
Zjednoczone Emiraty Arabskie 25, 363
Zjednoczone Królestwo; *zob.* Wielka Brytania
Zjednoczone Państwa Kathijawaru 100
Zjednoczone Państwo Saurashtry 100
Zjednoczone Prowincje Agra i Oudh 60, 62
ZSRS; *zob.* Związek Sowiecki
Zudyra 350
Związek Sowiecki 57, 87, 145, 146, 178, 183, 186–188, 209, 210, 216, 218–221, 228, 229, 232, 234, 238, 239, 241, 242, 246, 260, 293, 296, 325–328, 349, 385, 393, 397, 401, 403, 405, 440, 441

Skorowidz jednostek pływających

W skorowidzu zastosowano zwyczajowe skrótownice oznaczające przynależność państwową okrętów, przy czym HMIS użyto dla okrętów kolonialnej floty indyjskiej przed 1947 r. Podany w nawiasie liczbami rzymskimi numer oznacza kolejność okrętów o tej samej nazwie przyjętych do służby, nie jest w żadnym razie częścią oficjalnej nazwy.

- A**bhay (I), INS, k. patr. 122
Abhay (II), INS, korw. 404
Abu Bakar (I), BNS, freg. 445
Abu Bakar (II), BNS, freg. 447
Abyssinia, monitor 26, 28
Achilles, HMS, kr. lek. 59, 102, 103, 104; *zob. też* Delhi, INS, krąż.
Adama, BNS, k. patr. 446
Adept, HMS, hol.; *zob.* Aliya, HMCyS/SLNS, hol.
Admirał Flota Sowieckiego Sojuza Gorskow, lotn. 402; *zob. też* Vikramaditya, INS, lotn.
Admirał Sieniawin, krąż. 385
Admirał Trybuc, niszc. 415
Adventurous, SAS, op; *zob.* Hurmat, PNS, op
Afonso de Albuquerque, NRP, awizo 149, 150, 153–155, 164–168, 172, 178, 217
African Proctor, drobn. 337
Agra, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
Agray, INS, korw. 404
Ahmedabad, HMIS, trawl. uzbr. 40, 52
Airavet, INS, o. des. 406
Ajax, HMS, kr. lek. 59, 104
Ajay (I), INS, k. patr. 122, 195, 199, 271; *zob. też* Surma, BNS, k. patr.
Ajay (II), INS, korw. 404
Akshay (I), INS, k. patr. 122, 271, 288, 290, 306; *zob. też* Padma (II), BNS, k. patr.
Akshay (II), INS, korw. 404
Al-Abbas, fracht. 275
Al-Ahmadi, fracht. 93
Alamgir (I), PNS, niszc. 83, 200, 203, 298
Alamgir (II), PNS, freg. 419
Albion, lotn. 123, 384
Al Hasan, mas. 199, 215
Ali Haider (I), BNS, freg. 444
Ali Haider (II), BNS, freg. 447
Aliya, HMCyS/SLNS, hol. 430, 431
Al-Seeb, RNO, patr. 412
Álvares Cabral, NRP, freg. 150
Amba, INS, baza op 234, 235, 294, 295, 380; *zob. też* PB-7, baza op.
Ambuda, INS, barka wodna 245
Amindivi, INS, freg. 238
Amini, INS, freg. 238
Amrit, INS, barka żywn. 245
Amritsar, HMIS/INS, trawl. uzbr. 40, 51, 96, 99
AMS/MSC 138, USS, trał.; *zob.* Muhafiz, PNS, trał.
AMS/MSC 261, USS, trał.; *zob.* Musahid, PNS, trał.
AMS/MSC 262; *zob.* Mubarak, PNS, trał.
AMS/MSC 267, USS, trał.; *zob.* Mahmood, PNS, trał.
Andaman, INS fregata 238
Andaman, statek 383
Anderson, USS, niszc. 328
Androth, INS, freg. 238
Anfora, fracht. 448
Angola, NRP, transp. 154
Anis Baksh, fracht. 337
Anjadip, INS, freg. 236, 238
Ansar, k. rozj. 321
Antares, NRP, k. patr. 153, 170, 171
Anticosti; *zob.* Shahid Ruhul Amin, BNS, o. szk.
Anwar Baksh, fracht. 321, 324, 381
Aparajeya, BNS, k. patr. 446
ARD-6, USS, dok pływ. 92; *zob.* Peshawar, PNS, dok pływ.
Arihant, INS, op 405
Arnala, INS, freg. 238
Arrogant, HMS, lotn. 123

- Arromanches, OF, lotn. 123, 131; *zob. też* Colossus, HMS, lotn.
- Arthur Cavanagh, HMS, trawl. uzbr. 78
- Asia, o. lin. 95
- Aslat (I), PNS, freg. 417
- Aslat (II), PNS, freg. 419
- Assam (I), HMIS, trał. 40
- Assam (II), HMIS/INS, korw. 40, 51, 96
- Assaye, kan. torp. 26
- Assegai, SAS, op 373
- Astrant, SAS, op; *zob. Hsahmat*, PNS, op
- Astute, HMS, op 194, 242
- Atandra, BNS, k. patr. 446
- Athenian, drobn. 381
- Atlas Navigator, fracht. 380
- Atlas, o. rat. 440
- Attock (I), PNS, hulk pal. 78, 90
- Attock (II), PNS, zbiorn. bunkr. 90, 91, 92
- Aurora, HMIS, slup 26
- Avenger, HMS, o. des.; *zob. Magar*, HMIS, o. des.
- Avlos, fracht. 282, 441
- Azuchisan Maru, fracht. 323; *zob. Anwar Baksh*, fracht.
- B**-112, op 386
- B-855, op 386
- Babur (I), PNS, kr. 85, 87, 89, 198, 199, 200, 203, 298, 299, 304; *zob. Diadem*, HMS, kr.
- Babur (II), PNS, niszc. 417
- Babur (III), PNS, freg. 418
- Badr (I), PNS, niszc. 86, 200, 203, 296, 298, 304
- Badr (II), PNS, freg. 417
- Badr (III), PNS, freg. 418
- Bagh-e-Karachi, fracht. 199, 200
- Bahadur, hulk 33, 51, 56
- Bahawalpur, PNS, trawl. uzbr. 73, 81; *zob. też* Baroda (II), HMIS, trawl. uzbr.; *zob. też* Lucknow (II), HMIS, trawl. uzbr.
- Balshil, INS, hol. 245
- Baluchistan, HMIS/PNS, trał. 40, 52, 70, 72, 81
- Baluchi, torp. 26
- Bangabandhu, BNS, freg. 446, 447
- Bann, HMS, freg.; *zob. Tir*, HMIS/INS, freg./o. szk.
- Baqir, fracht. 321, 324, 381
- Barbara, zbiorn.; *zob. Attock*, PNS, hulk pal.
- Barbero (SS-317), USS, op 387
- Barlain 282
- Baroda (I), HMIS, trawl. uzbr. 40, 51, 311
- Baroda (II), HMIS, trawl. uzbr. 70, 73; *zob. też* Bahawalpur; *zob. też* Lucknow (II), HMIS, trawl. uzbr.
- Baroda, fracht. 427
- Barracuda, HMIS, baza pływ. 41
- Bartolomeu Dias, NRP, awizo 149, 150, 154
- Bassein, INS, trał. 115, 294, 295
- Bausell, USS, niszc. 328
- BDK-77, o. des. 385
- Beas (I), INS, freg. 117, 118, 125, 147, 157, 164, 166, 177, 192, 194, 195, 201, 212, 216, 287, 290, 293, 315, 324, 331, 332, 342, 343
- Beas (II), INS, freg. 402
- Bedale, HMS, niszc.; *zob. Godavari*, INS, niszc.
- Bengal, HMIS, trał. 40, 52, 96, 99
- Berar, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
- Beruang, KRI, k. torp. 216
- Betony, HMS, korw.; *zob. Sind* (II), HMIS, korw.
- Betwa (I), INS, freg. 117, 118, 147, 157, 164, 166, 169, 177, 192, 195, 201, 212, 216, 217, 289, 293, 344, 345, 362
- Betwa (II), INS, freg. 402
- Bhadravati, HMIS, okr. rat. 41, 51
- Bhatkal, INS, trał. 245, 397
- Bholu, PNS, hol. 90
- Bibundi, fracht. 452
- Bihar, HMIS, trał. 40, 52, 96, 98, 99
- Bijoy, BNS, korw. 447
- Bimlipatan, INS, trał. 115, 157
- Bishkali; *zob. też* Jessore, PNS, k. patr.
- Bishkali, BNS, k. patr. 227, 444; *zob. też* Jessore, PNS, k. patr.
- Blinjoe, HMIS, baza pływ. 42
- Bogra, BNS, k. patr. rz. 443
- Bombay, HMIS, trał. 40, 51, 52, 96, 99
- Bombay, o. lin. 95
- Bonaventure, HMCS, lotn. 124
- Boris Butoma, zbiorn. 415
- Brahmaputra (I), INS, freg. 116, 118, 194, 195, 201,

- 212–215, 219, 244, 287, 290, 293, 314, 331, 332,
342, 343, 359
- Brahmaputra (II), INS, freg. 402
- Braunfels, fracht. 448
- Bremse, o. szk. 111
- Buckeye State 316
- Buckeye State, fracht. 316
- Bugloss, HMS, korw.; *zob.* Assam (II), HMIS/INS,
korw.
- Buguruslan, zbiorn. 385
- Bulsar, INS, trał. 245, 396, 397
- Bulwark, HMS, lotn. 123
- Burnet, HMS; *zob.* Gondvana (II), HMIS, korw.
- C**achalote, NRP, op; *zob.* Ghazi (II), PNS, op; *zob.*
Ghazi (III), PNS, op
- Cadiz, HMS, niszc.; *zob.* Khaibar, PNS, niszc.
- Calcutta, HMIS/INS, trawl. uzbr. 40, 45, 96, 99, 453
- Calcutta, o. lin. 95
- Campbell, HMS, niszc. 110
- Cannanore, INS, trał. 115, 157, 195, 396, 397
- Carnatic, HMIS, trał. 40, 96, 99
- Caroline, HMS, krąż. 124
- Cauvery, HMIS, korw. 40, 96, 98, 132; *zob. też* Kaveri
- Centaur, HMS, lotn. 123
- Ceylon, HMS, krąż. 311
- Chahbaaz, kan.; *zob.* Hira, HMIS, patr. pom.
- Chahrokh, kan.; *zob.* Nilam, HMIS, patr. pom.
- Chakdine, fracht. 282
- Chakra (I), INS, op 405
- Chakra (II), INS, op 405, 407
- Chantilly, HMHS, st. szpit. 427
- Charity, HMS, niszc. 83, 84, 353; *zob. też* Shah Jahan,
PNS, niszc.
- Charlock, HMS, korw.; *zob.* Maharatta, HMIS, korw.
- Cheetah, INS, o. des. 406
- Chenna, INS, niszc. 403
- Cheonan, ROKS, korw. 376
- Chiddingfold, HMS, niszc.; *zob.* Ganga, INS, niszc.
- Chilka, INS, zbiorn. 105, 192, 217
- Chinthe, HMIS, okr. rat. 41
- Chitragada, INS, k. patr. 320, 321, 322
- Chittagong, PNS, trał. 70, 72; *zob. też* Kathiawar,
HMIS, trał.
- Chittagong, trawler 40
- Chivalrous, HMS, niszc.; *zob.* Taimur, PNS, niszc.
- Chrysovalandou, fracht. 282
- City of St. Albans, fracht. 279, 280, 282
- Claudia, fracht. 441
- Clive, HMIS, korw. 36, 40, 51
- Clydebank, HMS, trał.; *zob.* Orissa, HMIS/INS, trał.
- Cochin, HMIS/INS, trawl. uzbr. 40, 51, 96, 99
- Colossus, HMS, lotn. 123; *zob. też* Arromanches, OF,
lotn.
- Comilla, PNS, k. patr. 227, 256, 312, 337, 438
- Conqueror, HMS, op 376
- Conrad, ORP, krąż. 78
- Coral Sea, USS, lotn. 334
- (Marquis of) Cornwallis (I), freg. 95
- Cornwallis (II), HMIS, korw. 36, 40
- Coromandel, HMS, transp. 25
- Corte Real, NRP, niszc. 150
- Cuddalore, INS, trał. 115
- Cuttack, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
- Czajka, ORP, trał. 78
- Cziernomoriec-13, dźwig pływ. 440
- D**acca (I), PNS, trał. 70, 72, 81; *zob. też* Oudh, HMIS,
trał.
- Dacca (II), PNS, zbiorn. fl. 90, 91, 199, 200, 227, 298,
304, 364, 366, 367
- Dalhousie (I), HMIS, transp. 25
- Dalhousie (II), HMIS, transp. 29, 30, 33, 42, 360
- Dão, NRP, niszc. 154
- Darshak, INS, o. hydr. 188, 195, 243, 289, 397
- Decatur, USS, niszc. 328
- Deccan, HMIS/INS, trał. 40, 52, 96, 98, 99
- Deepak, INS, zbiorn. 233, 243, 289, 344, 345, 362
- Delavar, hol. rat. 78
- Delhi (I), INS, kr. lek. 103, 104, 110, 132, 157, 158,
171, 173–175, 195, 217, 292, 295, 311; *zob. też*
Achilles, HMS, kr. lek.
- Delhi (II), INS, niszc. 403
- Desford, HMS, śc.; *zob.* Kotiya, HMCyS/SLNS, śc.
- Desh Deep, zbiorn. 325, 326
- Deveron, HMS, freg.; *zob.* Dhanush, HMIS, freg.

- Devonshire, HMS, krąż. 359
Dhaleshwari, BNS, korw. 447
Dhanush, HMIS, freg. 46, 47, 51, 70, 73; *zob. też* Zul-
fiqar, PNS, freg.
Dharini, INS, o. baza 122, 123, 157; *zob. też* Kelowna
Park, fracht.
Diablo, USS, op 89, 118, 182; *zob. też* Ghazi, PNS, op
Diadem, HMS, kr. 85, 87; *zob. też* Babur, PNS, kr.
Diogo Cão, NRP, niszcz. 150
Diogo Gomes, NRP, freg. 150
Dipavati, HMIS, patr. pom. 41, 51
Discovery 29
Diyakawa, HMCyS/SLNS, k. patr. 431, 433
Dmitrij Pożarskij, krąż. 221, 385
Dora, fracht.; *zob. też* Makran, fracht.
Drachenfels, fracht. 448
Duchessa d'Aosta, fracht. 452
Dufferin, transp. 29, 31, 35, 132, 311
Duke of York, HMS, kr. 88
Dulal, kobot. 337
Dumbarton Castle, HMS, korw.; *zob. też* Bijoy, BNS, korw.
Dunagiri, INS, freg. 402
Durgam, BNS, patr. 447
Durjoy, BNS, patr. 447
Durweston, HMS, trał.; *zob. też* Kakinada, INS, trał.
- E**agle, HMS, lotn. 384
Ean Zaquit (Libia), korw. 356
Ehrenfels, fracht. 448, 449, 452
Eilat, niszcz. 239
Elephant, HMS, lotn.; *zob. też* Hermes (II), HMS, lotn.
El Hind, HMIS, o. des. 427
Emden, SMS, kr. 20, 29
Empire Bairn, HMS, zbiorn.; *zob. też* Chilka, INS, zbiorn.
Empire Barbara, HMS, hol.; *zob. też* Aliya, HMCyS/SLNS,
hol.
Empire Gypsy, HMS, zbiorn.; *zob. też* Sambhar, INS, zbiorn.
Empire Indus, fracht. 427
Empire Josephine, HMS, hol. 430
Empire Taj, zbiorn.; *zob. też* Attock, PNS, hulk pal.
Empress of India; *zob. też* Loyalty, pas.
Enterprise, USS, lotn. 304, 328–330, 341, 344, 383, 388
Erebus, HMS, mon. 311
- Esso Ark, zbiorn. 397
Exeter, HMS, krąż. c. 104
- F**aial, NRP, trał. 149
Farndale, HMS, niszcz. 116
Fatima, kobot. 93
Flying Fish, HMS, trał.; *zob. też* Vijaya, HMCyS/SLNS, trał.
Formidable, RSS, freg. 415
Fort Crevier, fracht. 426, 427
Fort Stikine, fracht. 425, 426, 427
Fox, HMS, krąż. 29
Foxhound, HMS, niszcz. 311
- G**abbard, HMS, niszcz.; *zob. też* Badr, PNS, niszcz.
Gajabahu, HMCyS/SLNS, freg. 285, 431, 432
Gaj, INS, hol. 245
Gama, PNS, hol. 90
Ganga (I), HMIS, patr. pom. 41
Ganga (II), INS, niszcz. 109, 110, 192, 213, 217, 294,
295, 381
Ganga (III), INS, freg. 402
Ganges, o. lin. 95
Gayundah, kan. 26
Generaal van der Heyden, fracht. 427
Generaal van Sweiten, fracht. 427
General Belgrano, ARA, krąż. 376
Generał Haller, ORP, kan. 78
Gharial (I), INS, o. des. 231, 282, 287, 290, 325, 338,
341–343
Gharial (II), INS, o. des. 406
Ghazi (I), PNS, trał. pom. 70, 73, 437; *zob. też* MMS
131, HMIS/PNS, kut. trał.
Ghazi (II), PNS, op 9, 87, 89, 90, 117, 118, 190, 193,
200, 201, 205, 210, 212–215, 217, 219, 220, 224,
296–298, 302–310, 333, 369, 415; *zob. też* Diablo,
USS, op
Ghazi (III), PNS, op 223, 415
Ghorpad, INS, o. des. 406
Glory, HMS, lotn. 123, 151
Godavari (I), HMIS, korw. 40, 68, 70, 72, 74, 110, 124,
192; *zob. też* Sind
Godavari (II), INS, niszcz. 109, 195, 294, 295, 360,
378, 380

- Godavari (III), INS, freg. 244, 402
 Gomati (I), INS, niszc. 109, 110, 192, 195
 Gomati (II), INS, freg. 402
 Gonçalves Velho, NRP, awizo 149, 150
 Gonçalves Zarco, NRP, awizo 149, 150
 Gondvana (I), HMIS, trał. 40
 Gondvana (II), HMIS, korw. 40, 51
 Gothic 113
 Graciosa, fracht. 427
 Grayback (SSG-574), USS, op 387
 Greenock, HMS, trał.; *zob.* Baluchistan, HMIS/PNS, trał.
 Growler (SSG-577), USS, op 387
 Guldar (I), INS, o. des. 231, 285, 287, 290, 325, 338, 341–343
 Guldar (II), INS, o. des. 406
 Gulf Crescent, fracht. 315
 Gulf Navigator, fracht. 315
 Gulf Princess, fracht. 315
 Gulf Star, zbiorn. 366
 Gulf Trader, fracht. 315
 Gulf Zain, fracht. 315
 Gurkha, torp. 26
 Gurnard, USS, op 328
- H**aleakala, USS, transp. amun. 328
 Halibut (SSGN-587), USS, op 387
 Hallowell, HMS, freg.; *zob.* Gajabahu, HMCyS/SLNS, freg.
 Hambledon, HMS, niszc. 116
 Hamza, PNS, op 418
 Hangor, PNS, op 120, 223, 298, 304, 347, 369, 370, 372, 379, 409
 Hansaya, HMCyS/SLNS, k. patr. 431
 Hansaya, k. patr. 433
 Harbah, PNS, freg. 417
 Hardinge, transp. 29, 30
 Harmattan, drobn. 366, 367
 Hartlepool, HMS, trał. 70, 72; *zob.* Kathiawar, HMIS, trał.
 Harwich, HMS, trał.; *zob.* Khyber, HMIS/INS, trał.
 Hashmat, PNS, op 416
 Hathi, INS, hol. 105, 294, 295
 HDML 1110, HMIS/INS, k. patr. 96, 100
 HDML 1112, HMIS/INS, k. patr. 96, 100
 HDML 1117, HMIS/INS, k. patr. 96, 100
 HDML 1118, HMIS/INS, k. patr. 96, 100
 HDML 1261, HMIS/PNS, k. patr. 70, 73
 HDML 1262, HMIS/PNS, k. patr. 51, 70, 73
 HDML 1263, HMIS/PNS, k. patr. 70, 73
 HDML 1266, HMIS/PNS, k. patr. 70, 73
 Hercules, HMS, lotn. 124, 126; *zob. też* Vikrant, INS, lotn.
 Hermes (I), HMS, lotn. 123
 Hermes (II), HMS, lotn. 123, 402; *zob. też* Viraat, INS, lotn.
 Hildersham, HMS, trał.; *zob.* Bimlipatan, INS, trał.
 Himgiri, INS, freg. 245, 402
 Hindustan, HMIS/PNS, korw. 34, 36, 40, 51, 56, 57, 73; *zob. też* Kersaz, PNS, hulk
 Hira, HMIS, patr. pom. 41, 51
 Hiravati, HMIS, patr. pom. 41
 Honain, PNS, freg. 417
 Hooghly, fracht.; *zob.* Baquir, fracht.
 Hosdurg, INS, korw. rak. 404
 Howard, USS, niszc. 414
 Huangsjj, freg.; *zob.* Abu Bakar (II), BNS, freg.
 Huang Tai, krąż. 133
 Hurmat, PNS, op 416
 Illustrious (IV), HMS, lotn. 116
 Illustrious (V), HMS, lotn. 401
- I**mtiaz Bakhsh, fracht. 281, 282
 Independencia, ARA, lotn.; *zob.* Warrior, HMS/HMCS, lotn.
 Indian Merchant, fracht. 383
 India, pas.-tow. 151
 Indus, HMIS, korw. 34, 36, 74
 Investigator (I), o. hydr. 37, 41, 311
 Investigator (II), o. hydr. 100, 289, 374
 Iran, fracht. 427
 Irian, KRI, krąż. l. 183
 Irrawadi, HMIS, patr. pom. 41
 Iskra, ORP, o. szk. 78
 Island of Marmara, fracht.; *zob.* City of St. Albans, fracht.
 Izmieritel, o. rozp. 386

- Izumo, JDS, śmigłowc. 414
Jaguar, HMS, freg.; *zob.* Ali Haider, BNS, freg.
Jahangir (I), PNS, niszcz. 83, 197, 199, 200, 203, 298, 304
Jahangir (II), PNS, o. szk. 87; *zob. też* Babur (I), PNS, kr.
Jalapadma, fracht. 427
Jalashwa, INS, o. des. 406; *zob. też* Trenton, USS, o. des.
Jalavishnu, fracht. 383
Jalrajendra, fracht. 198
Jamaica, HMS, krąż. 108
James, gal. 23
Jervis, USCG, patr.; *zob.* Somudra Joy, BNS, patr.
Jessore, PNS, k. patr. 227, 256, 331, 337, 444; *zob. też* Bishkali, BNS, k. patr.
Jhelum, PNS, korw. 70, 72, 80, 81, 98; *zob. też* Narbada, HMIS, korw.
João de Lisboa, NRP, awizo 149, 150
John S. McCain, USS, niszcz. 189
Joyjatra, BNS, op 446
Jumna, HMIS/INS, korw. 37, 39, 40, 51, 96, 98, 101
Jupiter, USS, węgl.; *zob.* Langley, USS, lotn.
Jyoti, INS, zbiorn. 414, 415
- K**-31, op 386
K-120, op 386, 387
Kadmatt (I), INS, freg. 234, 236, 289, 291, 344, 362, 363
Kadmatt (II), INS, freg. 404
Kakinada, INS, trał. 115, 157, 195
Kalavati, HMIS, patr. pom. 41, 51
Kalvari (I), INS, op 233, 234, 237, 242, 290, 389
Kalvari (II), INS, op 405
Kamorta (I), INS, freg. 234, 236, 287, 290
Kamorta (II), INS, korw. 404, 405, 414, 415
Karachi, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
Karanj, INS, op 237, 238, 239, 291, 377
Karel Doorman, HNMLS, lotn. 123, 124; *zob. też* Venerable, HMS, lotn.
Karen, torp. 26
Karkass, kan.; *zob.* Moti, HMIS, patr. pom.
Karmuk, INS, korw. 404
Karnaphuli, BNS, k. patr. 443
Karnaphuli, fracht. 337
Karwar, INS, trał. 115, 157
Kasari, INS, o. des. 406
Katchall, INS, freg. 236, 289, 291, 348, 356, 375
Kathiawar, HMIS, trał. 40, 51; *zob. też* Chittagong, PNS, trał.
Kavaratti (I), INS, freg. 236, 287, 290, 314, 324, 325
Kavaratti (II), INS, freg. 404
Kaveri, INS, korw. 40, 96, 98, 101, 157, 164, 289, 291, 294, 295, 348; *zob. też* Cauvery, HMIS/INS, korw.
Kelowna Park, fracht. 122; *zob. też* Dharini, INS, o. baza
Kersaz, PNS, hulk 73; *zob. też* Hindustan, HMIS/PNS, korw.
Kesari, INS, o. des. 406
Khaibar (I), PNS, niszcz. 86, 196, 199, 200, 203, 298, 304, 351, 352, 353, 354, 358
Khaibar (II), PNS, freg. 417
Khaibar (III), PNS, freg. 418
Khalid, PNS, op 418
Khalid bin Walid, BNS, freg.; *zob.* Bangabandhu, BNS, freg.
Khanderi (I), INS, op 234, 237, 288, 303, 304, 383
Khanderi (II), INS, op 405, 406
Khanjar, INS, korw. 404
Khukri (I), INS, freg. 117, 120, 157, 192, 194, 212, 213, 289, 291, 344, 347, 348, 370, 372, 374-377, 394, 409
Khukri (II), INS, korw. 404
Khyber, HMIS/INS, trał. 40, 51, 96, 98, 99
Kidd, USS, niszcz. 414
Kiltan (I), INS, freg. 236, 289, 291, 348, 350, 355, 356, 362
Kiltan (II), INS, freg. 404
King, USS, niszcz. 328
Kinyuan, fracht. 427
Kirch, INS, korw. 404
Kirpan (I), INS, freg. 117, 120, 121, 147, 157, 192, 194, 201, 212, 213, 232, 289, 291, 344, 347, 370, 372, 374, 375, 409
Kirpan (II), INS, korw. 404, 414
Kistna, HMIS/INS, korw. 40, 44, 45, 52, 96, 98, 101, 132, 195, 289, 291, 344, 380
Kitty Hawk, USS, lotn. 334, 336
Kochi, INS, niszcz. 403

- Kolkata, INS, niszc. 403, 404
 Königsberg, SMS, krąż. 29
 Konkan, HMIS/INS, trał. 40, 96, 99, 101, 294, 295
 Kora, INS, korw. 404, 414
 Korawakka, HMCyS/SLNS, k. patr. 431, 433
 Kotiya, HMCyS/SLNS, śc. 430, 433
 Kukri, HMIS/INS, freg. 96, 100; *zob. też* Investigator, o. hydr.
 Kulish, INS, korw. 404
 Kumaon, HMIS/INS, trał. 40, 51, 96, 98, 99
 Kumbhir, INS, o. des. 406
 Kursura, INS, op 237, 238, 291, 377
 Kuthar (I), INS, freg. 117, 120, 157, 192, 194, 212, 213, 232, 289, 291, 344, 347, 370, 372, 375
 Kuthar (II), INS, korw. 404
 Kuther, INS, freg. 409
 Kutubtari, HMIS, patr. pom. 41
- L**ady Myrtle, HMIS, zbiorn. pom. 42
 La Fayette, fracht. 378
 Lahore (I), HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
 Lahore (II), PNS, trawl. uzbr. 73; *zob. też* Rampur, HMIS, trawl. uzbr.
 Lal, HMIS, patr. pom. 41, 51, 228, 229, 324
 Lama, pas. 29
 Langley, USS, lotn. 336
 La Petite Hermine, fracht.; *zob. Kelowna Park*, fracht.
 Larchbank, fracht. 41
 La Salle, USS, okr. dow. 92
 Lauenburg, o. meteo. 111
 Lawrence, HMIS, korw. 36, 40, 51, 78
 Laxmi, HMIS, patr. pom. 41
 LCP 866, HMS, k. des. 427
 LCT 1310, k. des. 101
 LCT 1358, k. des. 101
 LCT 1360, k. des. 101
 Leander, HMS, kr. lek. 59
 Leeds Castle, HMS, korw.; *zob. Dhaleshwari*, BNS, korw.
 Leviathan, HMS, lotn. 124
 Lightning, fracht. 277, 281, 282, 321
 Lihiniya, HMCyS/SLNS, k. patr. 431, 433
 Likomba, fracht. 452
 Lilavati, HMIS, patr. pom. 41
- Lima, NRP, niszc. 150
 Littleham, HMS, trał.; *zob. Bassein*, INS, trał.
 Llandaff, HMS, freg.; *zob. Umar Farooq*, BNS, freg.
 Loch Torridon, bark 29
 Loyalty, pas. 133
 Lucknow (I), HMIS, trawl. uzbr.; *zob. Baroda* (I), HMIS, trawl. uzbr.
 Lucknow (II), HMIS, trawl. uzbr. 40, 70, 73; *zob. też* Bahawalpur
 Lucknow (III), HMIS, trawl. uzbr. 40
 Lunka, pas. 29
 L.V. Stoddard, zbiorn.; *zob. Attock*, PNS, hulk pal.
 Lychnis, HMS, korw.; *zob. Cornwallis* (II), HMIS, korw.
 Lydia Be, hol. 324
 Lyme Regis, HMS, trał.; *zob. Rajputana*, HMIS, trał.
 Lynx, HMS, freg.; *zob. Abu Bakr*, BNS, freg.
- M**adadgar, PNS, hol. rat. 90, 91, 358, 367
 Madhumati, fracht. 362, 379, 380
 Madras (I), o. lin. 95; *zob. też* Meeanee, o. lin.
 Madras (II), trawl. uzbr. 37
 Madras (III), HMIS, trał. 40, 51, 96, 99, 101
 Madura, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
 Magar (I), INS, o. des. 105, 287, 290, 325, 333, 338, 339, 341, 342, 344
 Magar (II), INS, o. des. 406
 Magdala, monitor 26, 28
 Maggie Be, hol. 324
 Magnificent, HMS/HMCS, lotn. 124
 Magnus JV, dźwig. pływ. 442
 Maharatta, HMIS, korw. 51
 Mahasena, HMCyS/SLNS, freg. 431, 432
 Mahindroo, Pritam Singh 125
 Mahir, k. cum. 321
 Mahish, INS, o. des. 406
 Mahmood, PNS, trał. 84, 298
 Mahtab Javed II, zbiorn. 282
 Maihar, drobn. 337
 Majestic, HMS/HMAS, lotn. 123
 Makran, fracht. 321, 337
 Malwa, HMIS, trał. 40, 70, 72
 Mangro, PNS, op 223, 268, 269, 298, 304, 369

- Maqbool Baksh, fracht. 379, 380
Marhatta, torp. 26
Mastro Stelios, fracht. 282, 321
Matanga, INS, hol. 245
Matjan Kumbang, KRI, k. torp. 216
Matjan Tutul, KRI, k. torp. 216
Mauritius, HMS, krąż. 79
Mauritius, HMS, krąż. lek. 87
Mauritius Trochetia, pas.-tow. 413
McKean, USS, niszc. 328
Meeanee, o. lin. 95; *zob. też* Madras, o. lin.
Melbourne, HMAS, lotn.; *zob. Majestic*, HMAS, lotn.
Mewa, ORP, trał. 78
Middlesbrough, HMS, trał.; *zob. Kumaon*, HMIS/INS, trał.; *zob. Kumaon*, HMIS/INS, trał.
Minas Gerais, NAEL, lotn. 123; *zob. też* Vengeance, HMS/HMAS, lotn.
Mini Labor, fracht. 280, 282
Mini Lad, fracht. 314
Mini Lens, fracht. 282
Mini Lion, fracht. 282
Mini Loaf, fracht. 314
Mini Tide 282
Minto, transp. 27, 30
Misnak, INS, freg.; *zob. Gajabahu*, HMCyS/SLNS, freg.
Mission Santa Clara, USS, zbiorn. fl.; *zob. Dacca*, INS, zbiorn. fl.
Mivtach, INS, freg.; *zob. Mahasena*, HMCyS/SLNS, freg.
ML 420, ścig. 96, 99, 101
MMS 129, HMIS/PNS, kut. trał. 41, 70, 73; *zob. też* Mujahid (I), PNS, trał. pom.
MMS 130, HMIS/INS, kut. trał. 41, 96
MMS 130, HMIS/INS, kut. trał. 99
MMS 131, HMIS/PNS, kut. trał. 41, 70, 73; *zob. też* Ghazi (I), PNS, trał. pom.
MMS 132, HMIS/INS, kut. trał. 41, 96, 99
MMS 151, HMIS/PNS, trał. pom. 96, 99
MMS 154, HMIS/PNS, trał. pom. 96, 99
MMS 192, HMS, trał. pom. 38
Moawin, PNS, o. warszt. 417
Moçambique, pas. 176
Moeen, kab. 337
Momin, PNS, trał. 84, 298
Monmouth, HMS, lotn. 123
Mormugao, INS, niszc. 403
Moshal, PNS, trał. 84, 298, 367
Moti, HMIS, patr. pom. 41, 51
Mount Kyllene, fracht. 93
MSC 273; *zob. Munsif*, PNS, trał.
MSC 274; *zob. Mukhtar*, PNS, trał.
MSC 293; *zob. Momin*, PNS, trał.; *zob. Moshal*, PNS, trał.
MT-4, trał. 385
Mubarak, PNS, trał. 84, 298, 370
Muhafiz (I), PNS, trał. 84, 298, 304, 353, 355, 358, 370
Muhafiz (II), PNS, niszc. min 418
Mujahid (I), PNS, trał. pom. 70, 73; *zob. też* MMS 129, HMIS/PNS, kut. trał.
Mujahid (II), PNS, trał. pom. 298
Mujahid (III), PNS, niszc. min 418
Mukhtar, PNS, trał. 84, 298, 370
Mumbaj, INS, niszc. 403
Munsif (I), PNS, trał. 84, 298
Munsif (II), PNS, niszc. min 418
Musahid, PNS, trał. 84
Mushtari, zbiorn. 92
Mustali, drobn. 337
Mysore (I), INS, krąż. 85, 110, 111, 125, 157, 163–166, 192, 194, 195, 200, 204, 212, 213, 216, 217, 289, 291, 292, 344, 360–363, 379; *zob. też* Nigeria, HMS, krąż.
Mysore (II), INS, niszc. 399, 403
- N**abajatra, BNS, op 446
Nadder, HMS, freg.; *zob. Shamsher*, HMIS/PNS, freg.
Nagpur, HMIS, trawl. uzbr.; *zob. Rampur*, HMIS, trawl. uzbr.
Narbada, HMIS, korw. 40, 51, 70, 72, 292; *zob. też* Jhelum
Narval, NRP, op 150
Nashak (I), INS, śc. rak. 240, 241, 289, 291
Nashak (II), INS, korw. 404
Nasik, HMIS/INS, trawl. uzbr. 40, 51, 96, 99
Nasr, PNS, zbiorn. 416
Náutilo, NRP, op 150

- Nautilus, HMIS, trał. pom. 41, 51
 Neptuno, NRP, op 150
 Netravati, HMIS, esk. pom. 41
 Newhaven, HMIS, trał.; *zob.* Carnatic, HMIS, trał.
 Newhaven, HMS, trał.; *zob.* Carnatic, HMIS, trał.
 Niassa, NRP, pas.-tow. 147
 Nicobar, fracht. 383
 Nigeria, HMS, krąż. 85, 110, 111; *zob. też* Mysore, INS, kr.
 Nikaraksha, INS, pogł. 245
 Nilam, HMIS, patr. pom. 41, 51
 Nilgiri, INS, freg. 185, 244, 245, 402, 403
 Nimitz, USS, lotn. 414
 Nimrod 29
 Nipat (I), INS, śc. rak. 240, 289, 291, 348, 350, 352, 354
 Nipat (II), INS, korw. rak. 404
 Nippon-Go, dźwig. pływ. 442
 Nirbhik (I), INS, śc. rak. 240, 289, 291
 Nirbhik (II), INS, korw. rak. 404
 Nirghat (I), INS, śc. rak. 240, 289, 291, 348, 351, 352, 355
 Nirghat (II), INS, korw. rak. 404
 Nirmul, BNS, patr. 447
 Nishan, BNS, patr. 447
 Nishank, INS, korw. 404
 Nistar, INS, rat. 238, 239, 306, 310; *zob. też* SS-53, rat.
 Noakhali, BNS, k. patr. rz. 443
 Nordpol, drobn. 321, 337
 Norse Trader, fracht. 427
 Northbrook, HMIS, transp. 29
 Nova Scotia, RMS, pas. 154
 Nuno Tristão, NRP, freg. 150
Obanes Tumanjan, fracht. 440
 Ocean Enterprise, drobn. 321, 337
 Ocean, HMS, lotn. 123
 Offa, HMS, niszc. 76, 77; *zob. też* Tariq, PNS, niszc.
 Ohrmazo, fracht. 275
 Oksywie, ORP, k. rak. 356
 Omdurman, fracht. 325
 Ondarroa, fracht. 315, 337
 Onslaught (I), HMS, niszc.; *zob.* Tughril, PNS, niszc.
 Onslaught (II), HMS, niszc. 242
 Onslow, HMS, niszc.; *zob.* Tippu Sultan, PNS, niszc.
 Oostcappelle, HMIS, trał. pom. 41
 Ordżonikidze, kr. I.; *zob.* Irian, KRI, kr. I.
 Orient no 6, barka 275
 Orissa, HMIS/INS, trał. 40, 51, 52, 96, 98, 99
 Orkney, HMCS, freg.; *zob.* Mahasena, HMCyS/SLNS, freg.
 Orleck, USS, niszc. 328
 Osiander/Hosiander, gal. 23
 Osman, BNS, freg. 445, 447
 Ostrich, par. rz. 256, 257
 Oudh, HMIS, trał. 40, 51, 70, 72; *zob. też* Dacca, INS, trał.
 Overton, HMS, trał.; *zob.* Karwar, INS, trał.
Pabna, BNS, k. patr. rz. 443
 Pacheco Pereira, NRP, freg. 150
 Padma (I), BNS, k. patr. 271, 280, 290, 320, 322, 323
 Padma (II), BNS, k. patr. 271, 443; *zob. też* Akshay (I), INS, k. patr.
 Padma (III), BNS, k. patr. 446
 Padstow, HMS, trał.; *zob.* Rohilkhand, HMIS/INS, trał.
 Pakenham, HMS, niszc.; *zob.* Tippu Sultan, PNS, niszc.
 Palash, BNS, k. patr. 271, 280, 290, 320, 322, 323, 438
 Paluma, kan. 26
 Pamban, INS, k. patr. 232
 Panaji, INS, k. patr. 232, 288, 290
 Pankaj, INS, barka żywn. 245
 Pansy, HMIS, patr. pom. 41
 Panther, HMS, freg.; *zob.* Brahmaputra, INS, freg.
 Panvel, INS, k. patr. 232, 280, 288, 290, 320, 322, 323
 Paradip, INS, niszc. 403
 Parakrama, HMCyS/SLNS, trał. 429, 430, 431, 432
 Parsons, USS, niszc. 328
 Pathan (I), HMIS, torp. 26
 Pathan (II), HMIS, patr. 36
 Pathfinder, HMS, niszc.; *zob.* Tughril, PNS, niszc.
 Patna, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
 Pátria, pas. 176
 Patrick Stewart, kabl.; *zob.* Investigator (I), o. hydr.
 Patuakhali, BNS, k. patr. rz. 443
 Paweł Chochriakow, trał. 385, 386
 PB-7, baza op. 235; *zob. też* Amba, INS, baza op

- Pedro Nunes, PNR, awizo 149
Pero Escobar, NRP, freg. 150
Perseus, HMS, lotn. 123
Peshawar, PNS, dok pływ. 90
Peshawar, PNS, trał. 40, 70, 72, 81; *zob. też* Malwa, HMIS, trał.
Phoebe, barka 450, 451, 452
Pickle, HMS, trał.; *zob.* Parakrama, HMCyS/SLNS, trał.
Pioneer, HMS, lotn. 123
Plassey, kan. torp. 26
Pluton, OF, kr. min. 78
PM-24, o. baza. 385
PM-40, o. baza. 385
Polarnik, zbiorn. 385
Polyphemus, HMS, lotn. 123
Pomerol, OF, patr. pom. 78
Poona, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51
Porbandar, INS, niszcz. 403
Porpoise, HMS, op 184, 234
Port Cornwallis 305
Poshak, zbiorn. 289, 348
Powerful, HMS, lotn.; *zob.* Bonaventure, HMCS, lotn.
Prabal, INS, korw. 404
Prahar, INS, korw. 404
Pralaya, INS, korw. 404
Princeton, USS, krąż. 414
Prottoy, BNS, korw. 447
Pulicat, INS, k. patr. 232, 288, 290
Punjab, HMIS, trał. 39, 40, 51
Puri, INS, k. patr. 232
- Qu**illiam, HMS, niszcz. 116
- R**ahman, Hasina Wajeda 438
Rahman, Rehana 438
Raider, HMS, niszcz.; *zob.* Rana (I), INS, niszcz.
Rajput (I), torp. 26
Rajput (II), INS, niszcz. 107, 109, 124, 125, 132, 147, 157, 192, 194, 195, 201, 211, 217, 282, 287, 290, 302, 303, 305, 309, 315, 323–325
Rajput (III), INS, niszcz. 403
Rajputana, HMIS, trał. 22, 40, 51, 96, 99
- Rajshahi, PNS, k. patr. 227, 228, 256, 257, 312, 383, 384
Ramdas, HMIS, patr. pom. 41, 51
Rampur, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51, 70, 73; *zob. też* Lahore (II), PNS, trawl. uzbr.
Rana (I), INS, niszcz. 107, 109, 192, 195, 201, 213, 217, 360
Rana (II), INS, niszcz. 403
Rangamati, barka 337
Rangamati, BNS, k. patr. rz. 443
Ranger, fracht. 167, 168
Ranjit (I), INS, niszcz. 107, 109, 110, 192, 194, 195, 201, 216, 289, 291, 292, 344, 362
Ranjit (II), niszcz. 403
Ranvijay, INS, niszcz. 403
Ranvir, INS, niszcz. 403, 414
Rashid, hol. 337
Ratnagiri, HMIS, esk. pom. 41
Red Dragon, gal. 23, 24
Redoubt, HMS, niszcz.; *zob.* Ranjit, INS, niszcz.; *zob.* Ranjit (I), INS, niszcz.
Republica, fracht. 378
Repulse, HMS, krąż. lin. 311
Rhyl, HMS, freg. 177
Rifaquat, PNS, k. patr. 227, 228
Rigoletto, drobn. 321, 337
Robert E. Lee, fracht. 325
Rod El Farag, fracht. 427
Rohilkhand, HMIS/INS, trał. 40, 52, 96, 98, 99, 101
Rotherham, HMS, niszcz. 107; *zob. też* Rajput (II), INS, niszcz.
Rukmavati, HMIS, patr. pom. 41
Rush, USCG, patr.; *zob.* Somudra Avijan, BNS, patr.
Rustamji, Khusro Faramurz 409
Rustom, PNS, hol. rat. 90, 91, 367
- S**aad, PNS, op 418
Sabari, HMIS, zbiorn. pom. 42
Sabarmati, pas. 147
Sadaquat, PNS, k. patr. 227, 228, 298, 358
Sagardeep, tend. 289, 347, 370
Sahayak, INS, barka pal. 245
Sahyadri, INS, freg. 403, 414, 415
Saif (I), PNS, freg. 417

- Saif (II), PNS, freg. 419
 Sakeela, fracht. 198
 Sambhar, INS, zbiorn. 105
 Samy 282
 Santa Maria, transatl. 149
 São Brás, NRP, zbiorn. 151
 Saraswati, pas.-tow. 198
 Satpura, INS, freg. 403, 415
 Satyavati, HMIS, trał. pom. 41
 Saviti, INS, k. doz. 120
 Savitri, INS, k. doz. 205
 Sazanami, JSD, niszc. 414
 Semiramis, HMIS, hulk 25
 Serigala, KRI, k. torp. 216
 Seruwa, HMCyS/SLNS, k. patr. 431, 433
 Sevak, INS, barka pal. 245
 Shadhinota, BNS, korw. 447
 Shahid Ruhul Amin, BNS, o. szk. 443
 Shah Jahan (I), PNS, niszc. 83, 196, 200, 203, 228, 298, 304, 353; *zob. też* Charity, HMS, niszc.
 Shah Jahan (II), PNS, freg. 418
 Shakti, zbiorn. 110, 192, 211, 217, 233
 Shalki, INS, op 404
 Shall Be, hol. 324
 Shamsheer, PNS, freg. 419
 Shamsher, HMIS/PNS, freg. 47, 51, 70, 73, 81
 Shankul, INS, op 404
 Shankush, INS, op 404
 Shapta Dinga, zbiorn. 281, 282, 442
 Sharabh, INS, o. des. 406
 Sharada, INS, k. patr. 121
 Sharayu, INS, k. doz. 120, 205
 Shardul, INS, o. des. 406
 Shillong, HMIS, trawl. uzbr. 40, 52
 Shishumar, INS, op 404
 Shivalik, INS, freg. 189, 403, 414, 415
 Should Be, hol. 324
 Shoup, USS, niszc. 414
 Shushuk, PNS, op 223, 298, 304
 Sikh, torp. 26
 Simorgh, kan.; *zob.* Lal, HMIS, patr. pom.
 Sind (I), HMIS, trał. 40
 Sind (II), HMIS, korw. 40, 51
 Sind (III), PNS, korw. 68, 70, 72, 81, 98; *zob. też* Godavari (I), HMIS, korw.
 Sindhana, fracht. 378
 Sindhi, PNS, kut. pil. 80
 Sindhudhvaj, INS, op 405
 Sindhudurg, INS, korw. rak. 404
 Sindhughosh, INS, op 404
 Sindhukesari, INS, op 405
 Sindhukirti, INS, op 405
 Sindhuraj, INS, op 405
 Sindhurakshak, INS, op 405
 Sindhurashtra, INS, op 405
 Sindhuratna, INS, op 405
 Sindhuvijay, INS, op 405
 Sindhuvir, INS, op 405
 Siqqut, PNS, freg. 417
 Sirius, NRP, k. patr. 153, 168
 Sita, HMIS, patr. pom. 41
 Sletter, fracht. 282
 Smok, ORP, min. pom. 78
 Solomon, gal. 23
 Somudra Avijan, BNS, patr. 447
 Somudra Joy, BNS, patr. 447
 Sonartary, kab. 337, 441
 Sonavati, HMIS, esk. pom. 41, 52
 Sperrbrecher 7, łamacz blokady 87
 SS-53, rat. 238, 239; *zob. też* Nistar, INS, rat.
 Stanisław Dubois, drobn. 325
 Steel Protector, fracht. 212
 Steel Vendor, fracht. 211, 212
 Stierieguszczyj, niszc. 221
 Stolzenfels, fracht. 366
 Strathmore, RMS, pas. 154
 Strogij, niszc. 386
 St Rose, HMIS 42
 Strymon, fracht. 93
 Subhadra, INS, k. doz. 120
 Subhadra Kumari Chauhan, ICGS, k. patr. 408
 Successful Day, fracht. 381
 Sudopodjom-1, dźwig pływ. 441
 Sudopodjom-2, dźwig pływ. 441
 Suffolk, HMS, krąż. 311
 Sukanya, INS, k. patr. 121

Sunayna, INS, patr. 411
Supreme, RSS, freg. 415
Surma (I), BNS, k. patr. 271, 443, 444; *zob. też* Ajay (I),
INS, k. patr.
Surma (II), BNS, patr. 446
Surma, drobn. 337
Sutlej, HMIS, korw. 37, 40, 47, 96, 98, 195, 289
Suvarna, INS, k. doz. 120
Swat, fracht. 251
Sydney, HMAS, lotn. 124
Sylhet, PNS, k. patr. 227, 337

Ślązak, ORP, niszc. 78, 109, 360; *zob. też* Godavari,
INS, niszc.

Tabar, INS, freg. 403
Tabuk, PNS, freg. 417
Taimur, PNS, niszc. 82, 83, 89, 416, 417
Takilift One, dźwig. pływ. 442
Talwar (I), INS, freg. 118, 119, 192, 195, 204, 205, 212,
219, 233, 289, 291, 292, 344, 361, 362, 363
Talwar (II), INS, freg. 403
Taragiri, INS, freg. 402
Tarawa, HMCyS/SLNS, k. patr. 431, 433
Tariq (I), PNS, niszc. 76, 77, 81, 88, 89, 416
Tariq (II), PNS, freg. 418
Tarkash, INS, freg. 403
Tarseus, drobn. 337
Tartar, HMS, niszc. 111
Teg, INS, freg. 403
Tejo, NRP, niszc. 150
Terrible, HMS/HMAS, lotn.; *zob.* Sydney, HMAS, lotn.
Teviot Bank, fracht. 281, 282
Thai, fracht. 381
Theseus, HMS, lotn. 123
Tilbury, HMS, trał.; *zob.* Konkan, HMIS/INS, trał.
Tina Christensen, fracht. 315
Tinombo, kab. 427
Tippu Sultan (I), PNS, niszc./freg. 76, 77, 79, 81, 88,
197, 200, 203, 298, 304, 356
Tippu Sultan (II), freg. 418
Tir, HMIS/INS, freg./o. szk. 47, 96, 100, 110, 195, 241,
289, 291, 344, 361

Tista, BNS, k. patr. 443
Travancore, HMIS, trawl. uzbr. 40, 51, 292
Trenton; *zob. też* Jalashwa, INS, o. des.
Trenton, USS, o. des. 406
Trias, fracht. 325
Trikan, INS, freg. 403
Trincomalee, HMS, freg. 24
Tripoli, USS, o. des. 328, 383
Trishul (I), INS, freg. 119, 157, 163–166, 192, 195,
217, 289, 291, 344, 362, 379
Trishul (II), INS, freg. 403
Triumph, HMS, lotn. 123
Tughril, PNS, niszc./freg. 77, 81, 196, 227, 298
Tunny (SS-282), USS, op 387

U-177, op 154
Udaygiri, INS, freg. 245, 402
Umar Farooq, BNS, freg. 444

Veer (I), INS, śc. rak. 240, 289, 291, 348, 353, 356
Veer (II), INS, korw. rak. 404
Vega, NRP, k. patr. 153, 171, 172, 173, 174
Veinticinco de Mayo, ARA, lotn.; *zob.* Venerable, HMS,
lotn.
Venerable, HMS, lotn. 123; *zob. też* Karel Doorman,
HNMLS, lotn.
Vengeance, HMS/HMAS, lotn. 123; *zob. też* Minas
Gerais, NAeL, lotn.
Venus Challenger, fracht. 353
Vera Cruz, pas. 176
Vest, fracht. 93
Vibhuti, INS, korw. 404
Victoria, kan. 26
Victory, RSS, freg. 415
Vidyut (I), INS, śc. rak. 240, 289, 291, 361
Vidyut (II), INS, śc. rak. 404
Vijaya, HMCyS/SLNS, trał. 428, 429, 430, 432
Vijaya II, HMCyS, trał. 428
Vijaydurg, INS, korw. rak. 404
Vijeta, INS, śc. rak. 240, 289, 291, 347, 361, 370
Vikramaditya, INS, lotn. 402, 414; *zob. też* Admiral
Flota Sowieckiego Sojuza Gorskow, lotn.
Vikrant (I), INS, lotn. 124–128, 130–132, 157, 180,

- 188, 190, 192, 195, 205, 217, 233, 243, 285–287, 290, 292, 298, 302, 303, 308, 311–313, 315, 319, 330, 332, 338–342, 395, 401; *zob. też* Hercules, HMS, lotn.
- Vikrant (II), INS, lotn. 402
- Vinash (I), INS, śc. rak. 240, 289, 291, 362, 364, 366
- Vinash (II), INS, korw. rak. 404
- Vindhayagiri, INS, freg. 402
- Vipul, INS, korw. 404
- Viraat, INS, lotn. 123, 402; *zob. też* Hermes (II), HMS, lotn.
- Visakhapatnam, INS, niszcz. 403
- Vishal, INS, lotn. 402
- Vishwa Kusum, kab. 397
- Vishwa Vijay, węgl. 339, 341, 343, 383
- Voleon, fracht. 324
- Vouga, NRP, niszcz. 150
- W**aheed (Libia), k. rak. 355
- Walter Hardcastle, zbiorn.; *zob.* Attock, PNS, hulk pal.
- Wariag, krąż. 386, 388
- Warrior, HMS/HMCS, lotn. 123
- Wdumczywyj, niszcz. 385
- Wennington, HMS, trał.; *zob.* Cuddalore, INS, trał.
- White Plains, USS, zaop. 328
- Whitton, HMS, trał.; *zob.* Cannanore, INS, trał.
- Wicher, ORP, niszcz. 78
- Wichita, USS, zbiorn. 328
- Wieskij, niszcz. 385
- Wilia, ORP, transp. 78
- Wiszera, zbiorn. 385
- W. L. Connelly, zbiorn.; *zob.* Attock, PNS, hulk pal.
- Władystok, krąż. rak. 386
- Worcester, HMS, freg. 29
- Wozbuźdionnyj, niszcz. 385
- Wrazumitielnyj, niszcz. 385
- Wuhu, freg.; *zob.* Ali Haider (II), BNS, freg.
- Wydzierzannyj, niszcz. 385
- X**iangatan, freg.; *zob.* Osman, BNS, freg.
- Y**arra, HMAS, korw. 78
- Yau Wing No 25, hol.; *zob.* Empire Josephine, HMS, hol.
- Yingchow, HMIS, baza plyw. 41
- YO 249; *zob.* Attock (II), PNS, zbiorn. bunkr.
- Yuma, USS, hol. rat.; *zob.* Madadgar, PNS, hol. rat.
- Z**oe, fracht. 366
- Zulfiqar (I), PNS, freg./o. hydr. 70, 73, 80, 148, 298, 304, 350, 354, 358, 359; *zob. też* Dhanush, HMIS, freg.
- Zulfiqar (II), PNS, freg. 417
- Zulfiqar, PNS, freg. 419
- Zum Zum, PNS, zb. wody 90, 91
- Ż**ytomir, zbiorn. 385

Skorowidz baz lądowych flot

Adyar, HMIS/INS 43, 51, 284

Akbar, HMIS 42, 50

Bahadur, HMIS 42

Bakhtiar, PNS 268, 394, 443; *zob. też* Issa Khan, BNS

Chamak, HMIS 42, 51, 56

Cheetah, HMIS 43, 50

Circars, HMIS/INS 43, 52

Dilawar, HMIS/PNS 42, 71

Dronacharya, INS 164

Feroze, HMIS 42, 51

Garuda, INS 113

Gomantak, INS 190

Hamla, HMIS 43, 50

Hamla II, HMIS 43

Hamlawar, HMIS 43

Hansa, INS 128, 129, 400

Hilsa, HMIS 43

Himalaya, HMIS/PNS 42, 51, 56, 366

Hooghly, HMIS 43, 51

India, HMIS/INS 52

Iqbal, PNS 225

Issa Khan, BNS 443; *zob. też* Bakhtiar, PNS

Jahanara, HMIS 43

Jarawa, INS 22, 189, 410

Jehangir, HMIS 43

Kakauri, HMIS 50

Karsaz, PNS 438

Machlimar, HMIS 42, 50

Monze, HMIS 43

Nalini, HMIS 43

Patunga, HMIS 43

Quasim, PNS 350

Satavahana, INS 21

Shivaji, HMIS/INS 43, 51, 158

Sita, HMIS 43

Talwar, HMIS 42, 49, 50

Tengra, HMIS 52

Titumir, PNS/BNS 256, 321, 443

Trata II, INS 241

Vairi, HMS 128

Valsura, HMIS/INS 42, 51, 99, 205, 206

Venduruthy, HMIS 43

Venduruthy, HMIS/INS 51

Vernon, HMS 359

Virbahu, INS 21, 237